

ЗАКОН

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О УЏБЕНИЦИМА

Члан 1.

У Закону о уџбеницима („Службени гласник РС”, бр. 27/18 и 92/23), у члану 3. став 1. речи: „који наставу похађају на српском језику” замењују се речима: „и за све ученике који похађају основно образовање и васпитање по посебном програму основног образовања и васпитања у иностранству на српском језику.”.

Члан 2.

После члана 4. додаје се назив члана 4а и члан 4а који гласе:

„Уџбеник од националног значаја и уџбеник од посебног значаја
за националну мањину

Члан 4а

Уџбеници за предмете: српски језик, српски језик и књижевност, свет око нас, природа и друштво, историја, географија, музичка култура и ликовна култура, за ученике основног образовања и васпитања који наставу похађају на српском језику, сматрају се уџбеницима од националног значаја.

Уџбеници од националног значаја преносе вредности, традицију, језик и културу, због чега представљају основно средство изградње и очувања идентитета и националне кохезије, стабилности и отпорности Републике Србије на спољне утицаје и један од стубова националне безбедности.

Уџбеници за извођење наставе на језику и писму националне мањине и додаци уз те уџбенике за предмете: матерњи језик, матерњи језик и књижевност, српски као нематерњи језик, свет око нас, природа и друштво, историја, географија, музичка култура и ликовна култура, за ученике основног образовања и васпитања који наставу похађају на језику и писму националне мањине, сматрају се уџбеницима од посебног значаја за националне мањине.”

Члан 3.

Назив члана 5. и члан 5. мењају се и гласе:

„Уџбеници за извођење наставе на језику и писму националне
мањине

Члан 5.

Уџбенике за извођење наставе на језику и писму националне мањине чине уџбеници од посебног значаја за националне мањине и додаци уз те уџбенике и остали уџбеници за извођење наставе на језику и писму националне мањине.

Уџбеник за извођење наставе на језику и писму националне мањине може бити:

1) уџбеник на језику и писму националне мањине који је издат на територији Републике Србије;

2) уџбеник на језику и писму националне мањине који је превод уџбеника одобреног на српском језику;

3) додатак уз уџбеник за предмете дефинисане чланом 4а став 3. овог закона;

4) уџбеник на језику и писму националне мањине издат у иностраној држави, који је одобрен у складу са овим законом.

Одредбе овог закона које се односе на уџбеник сходно се примењују и на додатак из става 1. тачка 3) овог члана за предмете од посебног значаја за националну мањину.”

Члан 4.

У члану 10. став 6. мења се и гласи:

„Начин и рокове доделе уџбеника и националне читанке, као и правила коришћења и враћање уџбеника чија је набавка и додела финансирана средствима буџета Републике Србије прописује министар.”

Члан 5.

У члану 11. став 2. тачка 3) речи: „огледне програме”, замењују се речима: „програме огледа”.

У тачки 5) речи: „која похађа исти програм” бришу се.

Став 6. брише се.

Досадашњи ст. 7-10. постају ст. 6-9.

У досадашњем ставу 8. који постаје став 7. број: „7.” замењује се бројем: „6.”.

Члан 6.

После члана 13. додаје се назив члана 13а и члан 13а који гласи:

„Ауторска накнада за дела која су обавезан део садржаја
уџбеника

Члан 13а

Без дозволе аутора, а уз обавезу плаћања ауторске накнаде, дозвољено је умножавање и стављање у промет тако умножених одломака објављеног ауторског дела, односно објављених појединачних ауторских дела, када се она, према утврђеном плану наставе и учења, појављују као део садржаја обавезног наставног средства, уџбеника и уџбеничког комплета, одобреног за употребу у основном и средњем образовању у складу са овим законом.

Висину ауторске накнаде из става 1. овог члана прописује Влада.”

Члан 7.

У члану 14. став 1. речи: „јавно предузеће”, замењују се речима: „правно лице”.

Став 2. мења се и гласи:

„Националну читанку и уџбенике од националног значаја издаје јавни издавач у штампаном, а може их издавати и у дигиталном облику.”

После става 2. додаје се нови став 3. који гласи:

„Штампу издања јавног издавача обавља правно лице регистровано за делатност издавања и штампања научне и стручне и уџбеничке литературе чији је оснивач Република Србија.”

Досадашњи ст. 3-5. постају ст. 4-6.

Члан 8.

После члана 14а додају се члан 14б, као и назив члана 14в и члан 14в који гласе:

„Члан 14б

Јавни издавач врши избор аутора, односно образује ауторски тим за припрему уџбеника од националног значаја и то појединачно за сваки предмет и разред.

Јавни издавач расписује јавни позив за избор аутора за припрему уџбеника од националног значаја.

За аутора може бити изабрано лице које је држављанин Републике Србије, са стеченим високим образовањем и са интегритетом и ауторитетом у области у којој се уџбеник припрема, које није правноснажно осуђивано за кривична дела и на кривичне санкције због којих не би могло бити именовано у Национални просветни савет, коме није утврђено дискриминаторно понашање и које је својим научним, уметничким, односно стручним радом и професионалним залагањем пружио значајан допринос заштити и очувању националног идентитета, а нарочито развијању свести и осећања припадности Републици Србији, односно поштовању и неговању српског језика, традиције и културе српског народа и културе националних мањина на простору Републике Србије, развијању интеркултуралности и поштовању и очувању националне и светске културне баштине.

У поступку избора аутора и образовања ауторског тима јавни издавач сачињава и на својој интернет страници објављује листу кандидата који испуњавају прописане услове за ауторе уџбеника за сваки предмет за који се уџбеник припрема и врши њихово рангирање применом критеријума које је унапред одредио и у јавном позиву објавио, као што су: степен образовања, научно и/или наставно звање, објављени ауторски радови, односно научни и уметнички резултати, искуство у припреми уџбеничке литературе, учешће у активностима које доприносе очувању угледа и промоцији Републике Србије и др.

Јавни издавач именује рецензентску комисију за уџбенике од националног значаја водећи рачуна о њиховој стручности и релевантном искуству у области за коју се уџбеник припрема.

Чланови рецензентске комисије за уџбенике од националног значаја морају испуњавати услове прописане за ауторе тих уџбеника.

Последице доцње у припреми и достави рукописа уџбеника

Члан 14в

Рок у којем је аутор дужан да достави јавном издавачу рукопис уџбеника од националног значаја представља битан састојак уговора између аутора и јавног издавача.

Ако изабрани аутор не достави рукопис уџбеника или дела уџбеника у року утврђеном уговором, јавни издавач једнострано раскида уговор са тим аутором и бира другог аутора, односно образује ауторски тим у другачијем саставу, при чему може прерасподелити послове припреме уџбеника преосталим члановима раније образованог ауторског тима или ангажовати другог стручњака за одређену област са листе кандидата који испуњавају услове прописане за аутора - за припрему рукописа уџбеника, односно дела уџбеника за који рукопис није благовремено достављен.

Аутор који не достави рукопис уџбеника или дела уџбеника у року утврђеном уговором дужан је да врати исплаћени износ ауторског хонорара са законском затезном каматом од дана примљене исплате, да надокнади трошкове које је јавни издавач имао поводом ангажовања новог аутора, као и штету коју јавни издавач трпи.

Јавни издавач неће раскинути уговор са аутором који касни са доставом рукописа, ако је доцња на страни аутора наступила из оправданих разлога, а из околности случаја произлази да ће рукопис уџбеника или дела уџбеника бити достављен у накнадном року, који одреди јавни издавач, а који не може бити дужи од 15 дана од дана истека првобитно уговореног рока.”

Члан 9.

У члану 16. став 10. мења се и гласи:

„Предлог из ст. 5, 7. и 8. овог члана, Завод доставља Националном просветном савету, односно Савету за стручно образовање и образовање одраслих (у даљем тексту: надлежни савет) преко министарства надлежног за послове образовања (у даљем тексту: Министарство).”

Члан 10.

У члану 17. став 1. тачка 3) на крају текста тачка се замењује тачком и запетом и додаје се тачка 4) која гласи:

„4) највећу препоручену масу штампаног уџбеника.”.

Члан 11.

Члан 19. мења се и гласи:

„Члан 19.

Уџбеник који је одобрен за употребу и који школе бирају у складу са овим законом увршћује се у каталог уџбеника.

Каталог уџбеника објављује се као:

- 1) каталог уџбеника за основну школу;
- 2) каталог уџбеника за средње школе;
- 3) каталог уџбеника за извођење наставе на језицима националних мањина за основну и средњу школу;
- 4) каталог прилагођених уџбеника.

Каталог уџбеника се објављује најкасније до 1. марта на званичној интернет страници Министарства.

Каталог уџбеника садржи следеће податке:

- 1) наслов уџбеника;
- 2) назив предмета, разред и врста школе за коју је уџбеник намењен;
- 3) име/имена аутора уџбеника;
- 4) број и датум издавања решења о одобравању рукописа уџбеника;
- 5) језик и писмо на коме се издаје уџбеник;
- 6) пун назив издавача;
- 7) напомену уз уџбеник да је прилагођен, као и вид прилагођавања.

Ако је нови програм наставе и учења ступио на снагу након 1. маја године која претходи години у којој ће се он примењивати, каталог уџбеника, односно његов део који се односи на уџбенике одобрене по новом програму наставе и учења, објављује се након добијања стручне оцено свих рукописа уџбеника, који су у року од 150 дана од дана ступања на снагу новог програма наставе и учења предати на оцену.

У случају доношења новог програма наставе и учења, уџбеници који се налазе у каталогу уџбеника по претходном програму могу да се бирају и користе до увршћивања у каталог, односно до стављања у промет уџбеника одобреног по новом програму наставе и учења.

Министарство се стара о ажурирању каталога уџбеника током целе године.

Каталог уџбеника ажурира се на начин да уџбеници свих издавача, одобрени према важећем плану и програму наставе и учења, буду обједињени у једном документу.

Каталог уџбеника се не ажурира у периоду од 60 дана од објављивања, осим за уџбенике који су добили одобрење на експертизи и ради исправке техничких грешака.

Издавач има право да Министарству поднесе захтев да се уџбеници који се више неће користити бришу из каталога уџбеника.

Забрањено је школи да бира и користи уџбеник који није уврштен у каталог из става 1. овог члана."

Члан 12.

После члана 19. додаје се члан 19а који гласи:

„Члан 19а

Уџбеник од националног значаја, издат по програму наставе и учења који је престао да важи након доношења новог програма, може да се користи до стављања у промет уџбеника припремљеног по новом програму наставе и учења."

Члан 13.

У члану 22. став 10. реч: „десет”, замењује се бројем: „15”.

У ставу 11. речи: „десет радних”, замењују се бројем: „15”.

Став 16. мења се и гласи:

„Уџбеници и приручници за стручне предмете у средњим стручним школама и нискотиражни уџбеници ослобођени су таксе за стручну оцену."

Члан 14.

У члану 23. ст. 11. и 12. бришу се.

Досадашњи став 13. који постаје став 11. мења се и гласи:

„Уколико Завод, односно Покрајински завод не достави стручну оцену у прописаном року, министар, односно покрајински секретар ће у року од осам дана од дана истека рока образовати комисију за припрему стручне оцено из реда одговарајућих стручњака. Комисија доставља министру, односно покрајинском секретару стручну оцену у року од 20 дана од дана пријема рукописа."

У досадашњим ст. 14-16. који постају ст. 12-14. број: „12.“, замењује се бројем: „11.“.

Члан 15.

У члану 24. после става 3. додаје се нови став 4. који гласи:

„Уколико је планом уџбеника за наставни предмет у основној школи предвиђен уџбенички комплет, издавач обавезно истовремено подноси захтев за одобравање свих компоненти уџбеничког комплекта.“

Досадашњи ст. 4-9. постају ст. 5-10.

У досадашњем ставу 9. који постаје став 10. број: „7.“, замењује се бројем: „8.“.

Члан 16.

У члану 26. став 2. реч: „осам“, замењује се бројем: „10“.

У ставу 3. после речи: „уџбеника“ додају се речи: „који је био предмет разматрања стручне комисије Завода за оцену рукописа, односно за који је Завод предложио да се не прихвати захтев за одобравање рукописа уџбеника.“

Члан 17.

Назив члана 34. и члан 34. мењају се и гласе:

„Начела за избор уџбеника

Члан 34.

Одлука о избору уџбеника који се налазе у каталогу уџбеника доноси се на основу следећих начела:

1) Начело обезбеђивања конкуренције и забране дискриминације (приликом доношења одлуке о избору, наставничко веће је дужно да спроведе јавни, транспарентни, отворени поступак избора уџбеника које ће школа користити у даљем раду, а који се налазе у каталогу уџбеника. Наставничко веће не може да ограничи конкуренцију са намером да одређене привредне субјекте неоправдано доведе у повољнији или неповољнији положај, а нарочито не може онемогућавати било којег привредног субјекта да учествује у поступку избора уџбеника, који се налази у каталогу уџбеника, коришћењем дискриминаторских критеријума за квалитативни избор привредног субјекта и техничких спецификација. Наставничко веће, такође, не може да одређује услове који би директно или индиректно значили националну, територијалну или личну дискриминацију међу привредним субјектима);

2) Начело економичности, ефикасности и заштите животне средине (приликом доношења одлуке о избору, наставничко веће је дужно да сагледа понуду издавача имајући у виду сврху, намену и тржишну вредност уџбеника, односно да води рачуна о економичном трошењу новца оних који ће тај уџбеник куповати, као и о томе да израда, дистрибуција, коришћење, одлагање, уништавање материјала и друге радње у вези са уџбеницима које предузима издавач имају најмањи могући утицај на животну средину);

3) Начело транспарентности поступка и једнакости привредних субјеката (приликом доношења одлуке о избору, наставничко веће дужно је да обезбеди транспарентност поступка избора уџбеника које ће школа користити у даљем раду, као и да у свим фазама поступка обезбеди једнак положај свим привредним субјектима - издавачима).

Применом начела из става 1. овог члана, избор уџбеника врши се на период од највише четири школске године, с тим да школа, у изузетним

случајевима и уз образложење и претходну сагласност Министарства, може извршити промену уџбеника и пре истека тог рока.

Изузетно, за школску годину у којој се први пут примењује нови програм наставе и учења, уџбеници се бирају на период од једне школске године.

У свим одељењима истог разреда исте школе, за исти предмет по правилу се користи исти уџбеник једног издавача.”

Члан 18.

После члана 34. додају се називи чланова и чл. 34а, 34б, 34в и 34г, који гласе:

„Поступак избора уџбеника који не спадају у уџбенике од националног значаја, односно од посебног значаја за националну мањину

Члан 34а

Наставничко веће врши избор уџбеника из каталога уџбеника, у складу са начелима из члана 34. овог закона.

Поступак избора уџбеника из става 1. овог члана подразумева низ радњи које ће наставничко веће, односно тела одређена овим законом, предузимати, а у циљу поштовања прописаних начела за избор уџбеника из овог закона, и о којима су дужни да се изјасне Министарству.

Поступак избора уџбеника из става 1. овог члана започиње обавештењем о почетку спровођења избора уџбеника које ће школе користити у даљем раду, а које је наставничко веће дужно да изда у року од 30 дана пре почетка спровођења овог поступка, и то тако да се обавештење има објавити путем званичне веб-презентације школе како би све заинтересоване стране биле информисане.

Наставничко веће у обавештењу из става 3. овог члана посебно наводи списак свих наставних предмета за које се спроводи поступак избора уџбеника и одређује рок у којем привредни субјекти–издавачи треба да доставе своје предлоге/понуде, а који не може бити краћи од осам, односно дужи од 15 дана.

Након што је наставничко веће обавестило све заинтересоване привредне субјекте–издаваче да ће отпочети процедуру избора уџбеника које ће школа користити у даљем раду, у складу са ст. 2. и 3. овог члана, и након што је протекао рок да заинтересоване стране доставе своје предлоге/понуде, на седници стручног већа за област предмета, односно за разредну наставу, размотриће се сви уредно приспели предлози/понуде, и ово веће ће попуњавањем посебног обрасца процене уџбеника којим предлаже наставничком већу одређени уџбеник за избор, своје образложено мишљење доставити наставничком већу, и то у року не дужем од осам дана од дана протекла рока за достављање предлога.

Сваки члан стручног већа за област предмета, односно за разредну наставу, који учествује у поступку избора и приступа попуњавању обрасца процене уџбеника ради давања мишљења наставничком већу школе да се одређени уџбеник изабере, потписује изјаву којом, под пуном кривичном и материјалном одговорношћу гарантује да је поступак избора у којем је учествовао био усаглашен са начелима из члана 34. овог закона, као и да он лично није био у сукобу интереса, под утицајем било ког привредног субјекта, нити да су примењени било какви дискриминаторски услови.

Након што од свих стручних већа прибави образложена мишљења за избор уџбеника из става 5. овог члана, и сагледа податке изнете у обрасцу процене уџбеника, наставничко веће доноси јединствену одлуку о избору уџбеника која ће садржати податке о свим изабраним уџбеницима и оценама које су стручна већа дала, као и о другим неопходним подацима за поступак избора уџбеника.

Директор школе, који руководи радом наставничког већа, потписује изјаву о усклађености поступка избора уџбеника које ће школа користити у даљем раду са начелима прописаним у овом закону, и она чини интегрални део одлуке о избору.

О донетој одлуци о избору уџбеника које ће школа користити у даљем раду, наставничко веће обавештава савет родитеља, као и надлежну школску управу, у року не дужем од 30 дана од дана објављивања каталога уџбеника.

Одлука о избору уџбеника објављује се на огласној табли школе и на званичној веб-презентацији школе.

Одлука о избору уџбеника је коначна.

Уколико школа не спроведе предвиђени поступак и не достави одлуку о избору уџбеника, министарство ће у року од пет радних дана од дана истека рока из става 9. овог члана, донети одлуку да се у школи користе уџбеници јавног издавача, а ако нема уџбеника јавног издавача за одређени предмет - уџбеници из каталога уџбеника који су најзаступљенији на територији надлежне школске управе.

Податке о уџбеницима из коначне одлуке школа уноси у електронски регистар уџбеника, који води Министарство.

Електронски регистар уџбеника јавно је доступан на званичној интернет страници Министарства и садржи податке из члана 31. став 2. тач. 1)–5) овог закона.

Целокупну документацију о поступку избора уџбеника школа чува у папирној и електронској форми, у складу са законом.

Избор уџбеника за наставу на језику и писму националне мањине
и уџбеника који користе ученици са сметњама у развоју и
инвалидитетом

Члан 34б

Одлуку о избору уџбеника на језику и писму националне мањине доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за области предмета, односно стручног већа за разредну наставу који изводе наставу на језику националне мањине.

Уколико у каталогу уџбеника нема одобрених уџбеника за наставу на језику и писму националне мањине, школе од одобрених уџбеника на српском језику врше избор уџбеника који ће бити преведен на језик и писмо националне мањине.

Уџбеник из става 2. овог члана, који је изабран за коришћење за највећи број ученика који похађају наставу на језику и писму националне мањине у односу на укупан број ученика који похађају наставу на језику и писму те националне мањине, користиће се у свим школама у којима се образовно-васпитни рад остварује на том језику и писму.

Министар, на основу одлуке коју школа доставља Министарству, односно надлежној школској управи, утврђује који је уџбеник из става 3. овог

члана изабран за коришћење од стране највећег броја ученика који похађају наставу на језику и писму националне мањине, о чему обавештава издавача.

Издавач у року од осам дана од дана пријема обавештења из става 4. овог члана обавештава Министарство да ли ће сам превести и издати изабрани уџбеник. Уколико издавач не издаје изабрани уџбеник, министар обавештава јавног издавача, који је у обавези да га преведе, односно да га припреми и изда као уџбеник који је изворно писан на језику и писму националне мањине.

Ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом, по правилу, користе уџбенике које је изабрала школа у складу са одлуком из става 1. овог члана.

Цена уџбеника

Члан 34в

Влада, на заједнички предлог министра надлежног за послове образовања и министра надлежног за послове трговине, сваке године одређује највишу малопродајну цену уџбеника, најкасније до 1. марта текуће године за наредну школску годину.

Предлог из става 1. овог члана припрема комисија, коју заједнички именују министар надлежан за послове образовања и министар надлежан за послове трговине.

Комисија има седам чланова, од којих су три стручњаци из области издаваштва (представник јавног и два представника других издавача), један из Министарства, један из органа надлежног за послове трговине, један из органа надлежног за заштиту потрошача и стручњак за економске науке којег предлаже Социјално-економски савет.

Цене уџбеника од националног значаја формира јавни издавач, уз сагласност Владе, до 1. марта текуће године за наредну школску годину.

Највиша малопродајна цена уџбеника, који се издаје на језику и писму националне мањине, односно са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, не може бити већа од највише малопродајне цене уџбеника на српском језику који је преведен, односно чији се садржај и/или формат прилагођава.

Забрањена је продаја уџбеника по цени вишој од цене утврђене у складу са ст. 1. и 4. овог члана.

Критеријуме за формирање највише малопродајне цене уџбеника утврђује Влада на заједнички предлог министра надлежног за послове образовања и министра надлежног за послове трговине.

Одређивање највеће препоручене масе уџбеника

Члан 34г

Највећа препоручена маса уџбеника у основној школи рачуна се према следећој формули:

(недељни фонд предмета / укупан недељни фонд обавезних предмета) *
м

при чему је: м – препоручена маса уџбеника, која за 1–4. разред основне школе износи 3 кг, за 5. и 6. разред 4 кг, за 7. и 8. разред 5 кг.

Недељни фонд предмета и укупан недељни фонд у формули из става 1. овог члана односи се на укупан недељни фонд обавезних предмета, укључујући обавезне изборне предмете, у појединачном разреду основне школе.

Највећа препоручена маса уџбеника из става 1. овог члана не односи се на уџбенике прилагођене за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.”

Члан 19.

У члану 36. став 3. мења се и гласи:

„Донацијом, поклоном или репрезентацијом из става 2. овог члана не сматра се представљање уџбеника у трајању од највише једног радног дана које мора бити реализовано у просторијама школе, репрезентације мале вредности, чија укупна вредност не прелази 1.000 динара по особи, као и бесплатни примерци уџбеника које издавач даје школи ради реализације избора уџбеника.”.

После става 3. додаје се став 4. који гласи:

„Ограничења из става 3. овог члана примењују се трајно, односно и у време када се не спроводе поступци одобравања уџбеника уређени овим законом.”.

Члан 20.

После члана 43. додаје се члан 43а који гласи:

„Члан 43а

Новчаном казном од 1.000.000 до 2.000.000 динара казниће се за прекршај правно лице, односно предузетник, новчаном казном у износу од 250.000 до 500.000 динара, ако продаје уџбенике по цени вишој од прописане (члан 34в став 6).

Новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара казниће се одговорно лице правног лица за прекршај из става 1. овог члана.”

Прелазне и завршне одредбе

Члан 21.

Уџбеници који су одобрени на основу Закона о уџбеницима („Службени гласник РС”, бр. 27/18 и 92/23) за основну школу за предмете српски језик, српски језик и књижевност, свет око нас, природа и друштво, историја, географија, музичка култура и ликовна култура користиће се до стављања у промет уџбеника за те предмете у складу са овим законом, након чега ће бити обрисани из каталога уџбеника.

Јавни издавач расписаће јавни позив за избор аутора за припрему уџбеника од националног значаја за први и пети разред основне школе у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона, а за остале разреде најкасније 18 месеци пре почетка школске године у којој ти уџбеници почињу да се користе.

Јавни издавач је дужан да преда у штампу рукописе уџбеника од националног значаја најкасније 30 дана пре почетка школске године у којој ти уџбеници почињу да се користе.

Коришћење уџбеника од националног значаја у основној школи за ученике првог и петог разреда почеће од школске 2026/2027. године, за ученике другог и шестог разреда почеће од школске 2027/2028. године, за ученике трећег и седмог разреда почеће од школске 2028/2029. године и за ученике четвртог и осмог разреда почеће од школске 2029/2030. године.

Члан 22.

Прописи за спровођење овог закона биће донети у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 23.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона о изменама и допунама Закона о уџбеницима садржан је у одредби члана 97. тачка 10. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог систем у области образовања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Предлог закона о изменама и допунама Закона о уџбеницима (у даљем тексту: Закон), који је припремило Министарство просвете, предвиђа унапређивање примене појединих законских решења у смислу подршке остваривању прописаних циљева образовања и васпитања и то развијања личног и националног идентитета, развијања свести и осећања припадности Републици Србији, поштовања и неговања српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа на простору Републике Србије, развијања интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине, као и у делу обезбеђивања уџбеника и других наставних средстава за ученике, а у циљу обезбеђивања и унапређивања квалитета, доступности и праведности система образовања и васпитања.

Министарство просвете је на основу прикупљених података и утврђеног стања у области издавања уџбеника од значаја за развој личног и националног идентитета, развој свести и осећања припадности Републици Србији, поштовања и неговања српског језика, традиције и културе српског народа на простору Републике Србије и на основу утврђеног стања (урађених анализа и истраживања) и критичког вредновања предложило увођење посебног националног уџбеничког пакета у основном образовању и васпитању у зависности од плана и програма за одређени разред основног образовања и васпитања за уџбенике за предмете: српски језик, српски језик и књижевност, свет око нас, природа и друштво, историја, географија, музичка култура, а које би издавао један, јавни издавач и штампало јавно предузеће.

Увођење уџбеника од националног значаја у Закон има за циљ очување националног идентитета, културне баштине и језика. Ови уџбеници обезбедиће јединствен приступ наставним садржајима који су од суштинског значаја за развој националне свести ученика. Прецизно одређивање предмета од националног значаја омогућава доследну и квалитетну наставу у области језика, књижевности, друштвених и уметничких наука.

Обезбеђивања потпуне транспарентности у поступку избора уџбеника реализовано је тако што су овим законом посебно утврђена начела за избор уџбеника, односно прописани јасни, транспарентни и недискриминаторни критеријуми на основу којих ће се школе опредељивати за уџбенике а прописан је и механизам за регулисање тржишта уџбеника кроз одређивање највише малопродајне цене уџбеника.

Изменама су кориговани и рокови, који су у пракси били кратки и отежавали су одређене фазе процеса.

Новину представља и успостављање законске лиценце у материји ауторских права на објављеним делима која су обавезна садржина уџбеника, сагласно плану и програму наставе и учења, као и сет нових антикоруптивних мера којима се спречавају злоупотребе у процесу избора уџбеника. Коначно, овим законом утврђује се и додатно највиша препоручена маса уџбеника.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Предлога закона извршена је измена и допуна члана 3. у ставу 1. тако да се обавезност коришћења националне читанке проширује на све ученике у основном и средњем образовању у Србији и на ученике који похађају наставу у иностранству по посебном програму основног образовања и васпитања на српском језику, чиме се обезбеђује очување националног и културног идентитета наших ученика у дијаспори. Овим решењем уводи се нормативна основа за равноправно и кохерентно образовање у земљи и иностранству.

Чланом 2. Предлога закона извршена је допуна додавањем назива изнад члана 4а и члана 4а Закона, којим се уџбеници за предмете: српски језик, српски језик и књижевност, свет око нас, природа и друштво, историја, географија, музичка култура и ликовна култура, за ученике основног образовања и васпитања који наставу похађају на српском језику, сматрају уџбеницима од националног значаја. Уџбеници од националног значаја преносе вредности, традицију, језик и културу, због чега представљају основно средство изградње и очувања идентитета и националне кохезије, стабилности и отпорности Републике Србије на спољне утицаје и један од стубова националне безбедности. Поред тога, дефинисани су и уџбеници од посебног значаја за националне мањине. Уџбеници за извођење наставе на језику и писму националне мањине и додаци уз те уџбенике за предмете: матерњи језик, матерњи језик и књижевност, српски као нематерњи језик, свет око нас, природа и друштво, историја, географија, музичка култура и ликовна култура, за ученике основног образовања и васпитања који наставу похађају на језику и писму националне мањине, сматрају се уџбеницима од посебног значаја за националне мањине.

Чланом 3. Предлога закона извршена је измена назива члана 5. и члана 5. Закона, на начин да је прописано да уџбенике за извођење наставе на језику и писму националне мањине чине уџбеници од посебног значаја за националне мањине и додаци уз те уџбенике и остали уџбеници за извођење наставе на језику и писму националне мањине. Такође је прописано да уџбеник за извођење наставе на језику и писму националне мањине може бити: уџбеник на језику и писму националне мањине који је издат на територији Републике Србије; уџбеник на језику и писму националне мањине који је превод уџбеника одобреног на српском језику; додатак уз уџбеник за предмете дефинисане чланом 4а став 3. овог закона; уџбеник на језику и писму националне мањине издат у страној држави, који је одобрен у складу са овим законом. Прописано је и да се одредбе овог закона које се односе на уџбеник сходно примењују и на додатак из става 1. тачка 3) овог члана за предмете од посебног значаја за националну мањину.

Чланом 4. Предлога закона извршена је измена члана 10. Закона, на начин да се у ставу 6. овог члана прецизира овлашћење министра да пропише начин и рокове доделе уџбеника и националне читанке и коришћење и враћање уџбеника који се финансирају из буџета, чиме се обезбеђује правни основ за планирање, расподелу и контролу јавних средстава намењених за уџбенике и националну читанку.

Чланом 5. Предлога закона извршена је измена члана 11. Закона, где се у ставу 2. тог члана мења формулација назива тачке 3), прецизније дефинише тачка 5) и брише став 6. чиме се укида право издавача на финансијску компензацију за нискотиражне уџбенике кроз умањење обавеза,

чиме се мења режим јавног финансирања и примена начела сразмерности у корист рестриктивнијег тумачења права на надокнаду.

Чланом 6. Предлога закона извршена је допуна на начин да је после члана 13. додат назив члана 13а и члан 13а који прописује ауторску накнаду за дела која су обавезан део садржаја уџбеника. Прописано је да је без дозволе аутора, а уз обавезу плаћања ауторске накнаде, дозвољено умножавање и стављање у промет тако умножених одломака објављеног ауторског дела, односно објављених појединачних ауторских дела, када се она, према утврђеном плану и програму наставе и учења, појављују као део садржаја обавезног наставног средства, уџбеника и уџбеничког комплета, одобреног за употребу у основном и средњем образовању у складу са овим законом. Висину ауторске накнаде из става 1. овог члана прописује Влада.

Чланом 7. Предлога закона извршена је измена и допуна члана 14. Закона, на начин да је прописано да националну читанку и уџбенике од националног значаја издаје јавни издавач у штампаном, а може их издавати и у дигиталном облику. Штампану издања јавног издавача обавља правно лице регистровано за делатност издавања и штампања научне и стручне и уџбеничке литературе чији је оснивач Република Србија.

Чланом 8. Предлога закона извршена је допуна на начин да је после члана 14а додат члан 14б, затим назив члана 14в и члан 14в, којим је уређено да јавни издавач бира ауторе и формира ауторски тим за припрему уџбеника од националног значаја и то појединачно за сваки уџбеник по разреду, као и да јавни издавач расписује јавни позив за избор чланова ауторског тима за припрему ових уџбеника, а који чине лица са интегритетом и ауторитетом у области за коју су изабрани. Осим тога, предвиђено је и да јавни издавач именује рецензентску комисију за уџбенике од националног значаја, водећи рачуна о њиховој стручности и релевантном искуству у области за коју се уџбеник припрема. Такође, прописане су и последице доцње у припреми и достави рукописа уџбеника од националног значаја.

Чланом 9. Предлога закона извршена је измена у члану 16. ставу 10. Закона ради јаснијег описа процедуре приликом достављања предлога Завода.

Чланом 10. Предлога закона извршена је допуна у члану 17. став 1. Закона на начин да је после тачке 3) додата тачка 4) којом је прописан додатни садржај плана уџбеника, у виду највеће препоручене масе штампаног уџбеника у грамима (г).

Чланом 11. Предлога закона извршена је измена члана 19. Закона на начин да се прецизира рок до ког се каталог уџбеника објављује (1. март), прописује се које податке садржи каталог уџбеника, као и то да се каталог уџбеника не ажурира у периоду од 60 дана од објављивања. Такође се прописује право издавача да сам иницира брисање уџбеника из каталога уџбеника, који више нису у употреби.

Чланом 12. Предлога закона извршена је допуна Закона чланом 19а којим је прописано да уџбеник од националног значаја, издат по програму наставе и учења који је престао да важи након доношења новог програма, може да се користи до стављања у промет уџбеника припремљеног по новом програму наставе и учења

Чланом 13. Предлога закона извршена је измена члана 22. Закона у погледу рока у којем постоји обавеза Министарства да Заводу, у одређеном броју примерака, достави рукопис уџбеника и елаборат у одговарајућој форми. Такође, дефинисано је да су нискотиражни уџбеници ослобођени од таксе за стручну оцену, што представља посебно правно решење у оквиру прописа о уџбеницима, којим се подстиче доступност и квалитет образовног материјала у стручном образовању и у области нискотиражних уџбеника.

Чланом 14. Предлога закона извршена је измена члана 23. Закона брисањем ст. 11. и 12. из разлога што све стручне оцене за одобрене уџбенике имају исти прописан садржај и њихово објављивање нема информативну вредност, а подаци су увек доступни на захтев, што објаву чини додатним непотребним административним оптерећењем. Досадашњи став 13. који постаје став 11. измењен је тако да уколико Завод, односно Покрајински завод не достави стручну оцену у прописаном року, министар, односно покрајински секретар ће у року од осам дана од дана истека рока образовати комисију за припрему стручне оцене из реда одговарајућих стручњака. Комисија доставља министру, односно покрајинском секретару стручну оцену у року од 20 дана од дана пријема рукописа.

Чланом 15. Предлога закона извршена је измена члана 24. Закона додавањем новог става 4. којим је прописано да уколико је планом уџбеника за наставни предмет у основној школи предвиђен уџбенички комплет, издавач обавезно истовремено подноси захтев за одобравање свих компоненти уџбеничког комплета.

Чланом 16. Предлога закона извршена је измена члана 26. Закона на начин да је измењен рок за достављање захтева надлежном савету и допуњен је став 3. на начин да надлежни савет образује трочлану стручну комисију сачињену од стручњака из релевантне области за експертизу рукописа уџбеника који је био предмет разматрања стручне комисије Завода за оцену рукописа, односно за који је Завод предложио да се не прихвати захтев за одобравање рукописа уџбеника, као појединачног процесног корака у поступку оцене и одобравања наставних материјала.

Чланом 17. Предлога закона извршена је измена назива члана 34. и члана 34. Закона, успостављањем начела у вези са избором уџбеника где се подразумева да школа бира уџбенике из каталога у складу са прописаним начелима, а одлуку доноси наставничко веће на предлог стручних већа. Избор уџбеника важи до четири школске године, али је могућа и ранија промена уз сагласност Министарства и достављање одговарајуће документације. Такође, предвиђено је обезбеђивања потпуне транспарентности у поступку избора уџбеника.

Чланом 18. Предлога закона извршена је допуна Закона чл. 34а-34г којима се прописује поступак избора уџбеника који не спадају у уџбенике од националног значаја, избор уџбеника за наставу на језику и писму националне мањине и уџбеника који користе ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом, затим се уводи одређивање највише малопродајне цене уџбеника, на предлог седмочлане комисије састављене од стручњака и представника релевантних институција, сваке године доноси одлуку о највишој малопродајној цени уџбеника, која обавезује издаваче и обезбеђује ценовну контролу и доступност уџбеника за наредну школску годину. Ова одредба има за циљ да се обезбеди транспарентност, контролисано формирање цена и доступност уџбеника свим ученицима под једнаким условима. Одређивањем највише малопродајне цене уџбеника на годишњем нивоу, на основу стручног мишљења представника релевантних институција и сектора, спречава се неконтролисано повећање цена и штити значај ученика, родитеља и потрошача. Оваквим приступом осигурава се и равноправност ученика који наставу похађају на језику националне мањине или користе прилагођене уџбенике. Чланом 34г уводи се могућност одређивања највеће масе уџбеника, где се утврђује формула за израчунавање највеће препоручене масе уџбеника по предмету у основној школи, с циљем заштите и превенције здравља ученика, при чему се максимална маса одређује у зависности од разреда и недељног фонда часова.

Чланом 19. Предлога закона извршена је допуна члана 36. Закона, прецизирањем да се донацијама, поклонима или репрезентацијом не

сматрају краткотрајно представљање уџбеника у школи, репрезентације мале вредности до 1000 динара по особи, као ни бесплатни примерци уџбеника намењени за избор уџбеника, при чему се ова ограничења примењују трајно, без обзира на фазу поступка одобравања уџбеника.

Чланом 20. Предлога закона додаје се посебна казнена одредба, као члан 43а, којим се прописује новчана казна за прекршај у случају продаје уџбенике по цени већој од цене утврђене одлуком Владе.

Чланом 21. Предлога закона прописано је да уџбеници који су одобрени на основу закона о уџбеницима („Службени гласник РС”, бр. 27/18 и 92/23) за основну школу за предмете српски језик, српски језик и књижевност, свет око нас, природа и друштво, историја, географија, музичка култура и ликовна култура користиће се до стављања у промет уџбеника за те предмете у складу са овим законом, након чега ће бити обрисани из каталога уџбеника. Јавни издавач расписаће јавни позив за избор аутора за припрему уџбеника од националног значаја за први и пети разред основне школе у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона, а за остале разреде најкасније 18 месеци пре почетка школске године у којој ти уџбеници почињу да се користе. Јавни издавач је дужан да преда у штампу рукописе уџбеника од националног значаја најкасније 30 дана пре почетка школске године у којој ти уџбеници почињу да се користе. Коришћење уџбеника од националног значаја у основној школи за ученике првог и петог разреда почеће од школске 2026/2027. године, за ученике другог и шестог разреда почеће од школске 2027/2028. године, за ученике трећег и седмог разреда почеће од школске 2028/2029. године и за ученике четвртог и осмог разреда почеће од школске 2029/2030. године.

Чланом 22. Предлога закона прописано је да ће прописи за спровођење овог закона бити донети у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Чланом 23. Предлога закона прописано је да овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона потребно је обезбедити средства у 2025. години у износу од 244.000.000 динара, а за 2026. годину и 2027. годину потребно је обезбедити средства у буџету Републике Србије у износу од 476.000.000 динара по години.

ПРЕГЛЕД ОДРЕДАБА ЗАКОНА О УЏБЕНИЦИМА КОЈЕ СЕ МЕЊАЈУ ОДНОСНО ДОПУЊУЈУ

Обавезно и друго наставно средство

Члан 3.

Национална читанка је обавезно наставно средство за све ученике основног и средњег образовања и васпитања ~~који наставу похађају на српском језику~~ И ЗА СВЕ УЧЕНИКЕ КОЈИ ПОХАЂАЈУ ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ ПО ПОСЕБНОМ ПРОГРАМУ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У ИНОСТРАНСТВУ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ.

Национална читанка користи се у циљу развијања личног и националног идентитета, развијања свести и осећања припадности Републици Србији, поштовања и неговања српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина на простору Републике Србије, развијања интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине.

Национална читанка обухвата садржаје програма предмета српски језик, односно српски језик и књижевност, свет око нас, природа и друштво, историја, географија, ликовна култура и музичка култура, у складу са планом и програмом наставе и учења за одређени разред, односно циклус основног и средњег образовања и васпитања.

У складу са ставом 2. овог члана читанка обухвата садржаје предмета:

- 1) првог и другог разреда основног образовања и васпитања;
- 2) трећег и четвртог разреда основног образовања и васпитања;
- 3) свих разреда другог циклуса основног образовања и васпитања;
- 4) свих разреда средњег образовања и васпитања.

Друго наставно средство је наставно средство које доприноси остваривању циљева датог предмета, прати уџбеник и може да се користи за савладавање, проверу и проширивање знања стечених коришћењем уџбеника и за самостални рад ученика и које је усклађено са програмом предмета и, зависно од предмета и разреда, може бити:

- 1) радна свеска;
- 2) збирка задатака;
- 3) географски атлас, историјски атлас, зидна карта и сл.;
- 4) збирка текстова, репродукција докумената, уметничких дела, фотографија, илустрација, цртежа и сл.;
- 5) нотни запис;
- 6) дигитални запис;
- 7) практикум за вежбе;
- 8) аудио запис;
- 9) аудио-визуелни запис;
- 10) материјал за конструкторско обликовање;
- 11) граматика и речник за страни језик.

УЏБЕНИК ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА И УЏБЕНИК ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА НАЦИОНАЛНУ МАЊИНУ

ЧЛАН 4А

УЏБЕНИЦИ ЗА ПРЕДМЕТЕ: СРПСКИ ЈЕЗИК, СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ, СВЕТ ОКО НАС, ПРИРОДА И ДРУШТВО, ИСТОРИЈА, ГЕОГРАФИЈА, МУЗИЧКА КУЛТУРА И ЛИКОВНА КУЛТУРА, ЗА УЧЕНИКЕ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈИ НАСТАВУ ПОХАЂАЈУ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ, СМАТРАЈУ СЕ УЏБЕНИЦИМА ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА.

УЏБЕНИЦИ ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА ПРЕНОСЕ ВРЕДНОСТИ, ТРАДИЦИЈУ, ЈЕЗИК И КУЛТУРУ, ЗБОГ ЧЕГА ПРЕДСТАВЉАЈУ ОСНОВНО СРЕДСТВО ИЗГРАДЊЕ И ОЧУВАЊА ИДЕНТИТЕТА И НАЦИОНАЛНЕ КОХЕЗИЈЕ, СТАБИЛНОСТИ И ОТПОРНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ НА СПОЉНЕ УТИЦАЈЕ И ЈЕДАН ОД СТУБОВА НАЦИОНАЛНЕ БЕЗБЕДНОСТИ.

УЏБЕНИЦИ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ НАСТАВЕ НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ И ДОДАЦИ УЗ ТЕ УЏБЕНИКЕ ЗА ПРЕДМЕТЕ: МАТЕРЊИ ЈЕЗИК, МАТЕРЊИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ, СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК, СВЕТ ОКО НАС, ПРИРОДА И ДРУШТВО, ИСТОРИЈА, ГЕОГРАФИЈА, МУЗИЧКА КУЛТУРА И ЛИКОВНА КУЛТУРА, ЗА УЧЕНИКЕ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈИ НАСТАВУ ПОХАЂАЈУ НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ, СМАТРАЈУ СЕ УЏБЕНИЦИМА ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ.

~~Уџбеник на језику и писму националне мањине~~

~~Члан 5.~~

~~Уџбеником на језику и писму националне мањине сматра се:~~

~~1) уџбеник на језику и писму националне мањине који је издат на територији Републике Србије;~~

~~2) уџбеник на језику и писму националне мањине који је превод уџбеника одобреног на српском језику;~~

~~3) додатак уз уџбеник који се користи за реализацију прилагођеног дела програма наставе и учења за предмете од значаја за националну мањину;~~

~~4) уџбеник на језику и писму националне мањине издат у инострану држави, који је одобрен у складу са овим законом.~~

~~Одредбе овог закона које се односе на уџбеник, сходно се примењују и на додатак из става 1. тачка 3) овог члана за предмете од значаја за националну мањину.~~

УЏБЕНИЦИ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ НАСТАВЕ НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ

ЧЛАН 5.

УЏБЕНИКЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ НАСТАВЕ НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ ЧИНЕ УЏБЕНИЦИ ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ И ДОДАЦИ УЗ ТЕ УЏБЕНИКЕ И ОСТАЛИ УЏБЕНИЦИ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ НАСТАВЕ НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ.

УЏБЕНИК ЗА ИЗВОЂЕЊЕ НАСТАВЕ НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ МОЖЕ БИТИ:

- 1) УЏБЕНИК НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ КОЈИ ЈЕ ИЗДАТ НА ТЕРИТОРИЈИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ;
- 2) УЏБЕНИК НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ КОЈИ ЈЕ ПРЕВОД УЏБЕНИКА ОДОБРЕНОГ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ;
- 3) ДОДАТАК УЗ УЏБЕНИК ЗА ПРЕДМЕТЕ ДЕФИНИСАНЕ ЧЛАНОМ 4А СТАВ 3. ОВОГ ЗАКОНА;
- 4) УЏБЕНИК НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ ИЗДАТ У СТРАНОЈ ДРЖАВИ, КОЈИ ЈЕ ОДОБРЕН У СКЛАДУ СА ОВИМ ЗАКОНОМ.

ОДРЕДБЕ ОВОГ ЗАКОНА КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА УЏБЕНИК СХОДНО СЕ ПРИМЕЊУЈУ И НА ДОДАТАК ИЗ СТАВА 1. ТАЧКА 3) ОВОГ ЧЛАНА ЗА ПРЕДМЕТЕ ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА НАЦИОНАЛНУ МАЊИНУ.

Финансирање уџбеника средствима буџета Републике Србије

Члан 10.

Влада, у складу са расположивим средствима буџета Републике Србије, у циљу омогућавања једнаке доступности образовања и васпитања доноси одлуку о финансирању припреме и/или набавке и доделе, односно суфинансирању припреме и/или набавке и доделе уџбеника и приручника, а нарочито за ученике и полазнике који су социјално и материјално угрожени, као и за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Одлука из става 1. овог члана доноси се до 1. марта текуће године за наредну школску годину.

Одлуком из става 1. овог члана Влада утврђује:

- 1) ниво и врсту образовања, разред и предмет за који ће се финансирати, односно суфинансирати уџбеници и приручници;
- 2) услове и критеријуме на основу којих ученик, односно полазник остварује право на финансирање, односно суфинансирање.

Избор и набавка уџбеника и приручника утврђених одлуком из става 1. овог члана, врши се у складу са овим законом и законом који уређује област јавних набавки.

Средства за финансирање припреме и набавке националне читанке за све ученике основних и средњих школа који остварују образовно-васпитни рад на српском језику обезбеђују се у буџету Републике Србије.

~~Начин и рокове доделе и враћања уџбеника и националне читанке који се финансирају средствима из буџета утврђује Влада.~~

НАЧИН И РОКОВЕ ДОДЕЛЕ УЏБЕНИКА И НАЦИОНАЛНЕ ЧИТАНКЕ, КАО И ПРАВИЛА КОРИШЋЕЊА И ВРАЋАЊЕ УЏБЕНИКА ЧИЈА ЈЕ НАБАВКА И ДОДЕЛА ФИНАНСИРАНА СРЕДСТВИМА БУЏЕТА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ПРОПИСУЈЕ МИНИСТАР.

Средства за финансирање набавке и доделе, односно суфинансирање набавке и доделе уџбеника и приручника из става 1. овог члана, могу се обезбедити и у буџету јединице локалне самоуправе.

Надлежни орган јединице локалне самоуправе ближе одређује услове, критеријуме, начин и поступак финансирања, односно суфинансирања из буџета јединице локалне самоуправе.

Јединица локалне самоуправе средства из става 6. овог члана може реализовати преко организационог облика чији је оснивач.

Јединица локалне самоуправе о својој одлуци да финансира, односно суфинансира набавку и доделу уџбеника и приручника из става 1. овог

члана, обавештава министарство најкасније до 1. фебруара текуће календарске године за наредну школску годину.

Нискотиражни уџбеници

Члан 11.

Нискотиражни уџбеник је уџбеник чији су директни и индиректни трошкови производње и зависни трошкови продаје већи од малопродајне цене.

Нискотиражним уџбеником сматра се:

1) уџбеник на језику и писму националне мањине, преведен са српског језика или изворно писан на језику и писму националне мањине;

2) уџбеник прилагођен образовним потребама ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом;

3) уџбеник за ~~огледне програме~~ ПРОГРАМЕ ОГЛЕДА;

4) уџбеник за стицање образовања по посебним програмима (образовање у иностранству, програми за талентоване ученике и сл.);

5) уџбеник за предмете у гимназијама и средњим стручним школама које похађа мање од 2% ученика и полазника од укупног броја ученика и полазника у генерацији ~~која похађа исти програм.~~

Малопродајна цена уџбеника и приручника са ПДВ-ом, који се издаје на језику и писму националне мањине, односно који се издаје са прилагођеним писмом и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, не може бити већа од малопродајне цене уџбеника и приручника са ПДВ-ом на српском језику који је преведен, односно чије писмо и/или формат је прилагођен.

Издавач уџбеника дужан је да учествује у обезбеђивању средстава за издавање нискотиражних уџбеника у износу 2% остварених нето прихода од продатих уџбеника у претходној календарској години и да наведена средства обрачуна и уплати у буџет Републике Србије, најкасније до 30. априла текуће године.

Издавач уџбеника који издаје све нискотиражне уџбенике које су школе изабрале за коришћење, према члану 34. ст. 3, 4, 5. и 11. овог закона и који су том издавачу одобрени у складу са овим законом, није у обавези да учествује у обезбеђивању средстава из става 4. овог члана.

~~Издавач уџбеника који издаје део нискотиражних уџбеника које су школе изабрале за коришћење према члану 34. ст. 3, 4, 5. и 11. овог закона и који су том издавачу одобрени у складу са овим законом, има право на умањење средстава из става 4. овог члана које се утврђује применом начела еразмерности.~~

Влада, у складу са расположивим средствима буџета Републике Србије, доноси одлуку о суфинансирању припреме и/или набавке нискотиражних уџбеника које издаје центар за нискотиражне уџбенике.

Одлука из става 7. 6. овог члана доноси се до 1. септембра текуће године за наредну школску годину.

Избор уџбеника из става 1. овог члана врши се у складу са овим законом.

Ближе услове и друга питања од значаја за издавање нискотиражних уџбеника прописује министар.

АУТОРСКА НАКНАДА ЗА ДЕЛА КОЈА СУ ОБАВЕЗАН ДЕО САДРЖАЈА УЏБЕНИКА

ЧЛАН 13А

БЕЗ ДОЗВОЛЕ АУТОРА, А УЗ ОБАВЕЗУ ПЛАЋАЊА АУТОРСКЕ НАКНАДЕ, ДОЗВОЉЕНО ЈЕ УМНОЖАВАЊЕ И СТАВЉАЊЕ У ПРОМЕТ ТАКО УМНОЖЕНИХ ОДЛОМАКА ОБЈАВЉЕНОГ АУТОРСКОГ ДЕЛА, ОДНОСНО ОБЈАВЉЕНИХ ПОЈЕДИНАЧНИХ АУТОРСКИХ ДЕЛА, КАДА СЕ ОНА, ПРЕМА УТВРЂЕНОМ ПЛАНУ И ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА, ПОЈАВЉУЈУ КАО ДЕО САДРЖАЈА ОБАВЕЗНОГ НАСТАВНОГ СРЕДСТВА, УЏБЕНИКА И УЏБЕНИЧКОГ КОМПЛЕТА, ОДОБРЕНОГ ЗА УПОТРЕБУ У ОСНОВНОМ И СРЕДЊЕМ ОБРАЗОВАЊУ У СКЛАДУ СА ОВИМ ЗАКОНОМ.

ВИСИНУ АУТОРСКЕ НАКНАДЕ ИЗ СТАВА 1. ОВОГ ЧЛАНА ПРОПИСУЈЕ ВЛАДА.

II. ИЗДАВАЧИ УЏБЕНИКА

Члан 14.

Издавање уџбеника, приручника, додатног наставног средства, дидактичког средства и дидактичког игровног средства може да обавља ~~јавно предузеће~~ ПРАВНО ЛИЦЕ регистровано за делатност издавања уџбеника чији је оснивач Република Србија (у даљем тексту: јавни издавач), предузетник или друго правно лице које је регистровано за издавачку делатност.

~~Националну читанку из члана 3. овог закона, издаје јавни издавач.~~

НАЦИОНАЛНУ ЧИТАНКУ И УЏБЕНИКЕ ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА ИЗДАЈЕ ЈАВНИ ИЗДАВАЧ У ШТАМПАНОМ, А МОЖЕ ИХ ИЗДАВАТИ И У ДИГИТАЛНОМ ОБЛИКУ.

ШТАМПУ ИЗДАЊА ЈАВНОГ ИЗДАВАЧА ОБАВЉА ПРАВНО ЛИЦЕ РЕГИСТРОВАНО ЗА ДЕЛАТНОСТ ИЗДАВАЊА И ШТАМПАЊА НАУЧНЕ И СТРУЧНЕ И УЏБЕНИЧКЕ ЛИТЕРАТУРЕ ЧИЈИ ЈЕ ОСНИВАЧ РЕПУБЛИКА СРБИЈА.

Приручник за стручне предмете у стручним и уметничким школама може да издаје и удружење стручних и уметничких школа.

Приручник за ученике и одрасле са сметњама у развоју и инвалидитетом може да издаје и удружење школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом и струковно удружење дефектолога.

Приручник за образовање одраслих може да издаје и удружење школа које реализује програме основног образовања одраслих.

ЧЛАН 14Б

ЈАВНИ ИЗДАВАЧ ВРШИ ИЗБОР АУТОРА, ОДНОСНО ОБРАЗУЈЕ АУТОРСКИ ТИМ ЗА ПРИПРЕМУ УЏБЕНИКА ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА И ТО ПОЈЕДИНАЧНО ЗА СВАКИ ПРЕДМЕТ И РАЗРЕД.

ЈАВНИ ИЗДАВАЧ РАСПИСУЈЕ ЈАВНИ ПОЗИВ ЗА ИЗБОР АУТОРА ЗА ПРИПРЕМУ УЏБЕНИКА ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА.

ЗА АУТОРА МОЖЕ БИТИ ИЗАБРАНО ЛИЦЕ КОЈЕ ЈЕ ДРЖАВЉАНИН РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, СА СТЕЧЕНИМ ВИСОКИМ ОБРАЗОВАЊЕМ И СА ИНТЕГРИТЕТОМ И АУТОРИТЕТОМ У ОБЛАСТИ У КОЈОЈ СЕ УЏБЕНИК ПРИПРЕМА, КОЈЕ НИЈЕ ПРАВНОСНАЖНО ОСУЂИВАНО ЗА КРИВИЧНА ДЕЛА И НА КРИВИЧНЕ САНКЦИЈЕ ЗБОГ КОЈИХ НЕ БИ МОГЛО БИТИ ИМЕНОВАНО У НАЦИОНАЛНИ ПРОСВЕТНИ САВЕТ, КОМЕ НИЈЕ УТВРЂЕНО ДИСКРИМИНАТОРНО ПОНАШАЊЕ И КОЈЕ ЈЕ СВОЈИМ НАУЧНИМ, УМЕТНИЧКИМ, ОДНОСНО СТРУЧНИМ РАДОМ И ПРОФЕСИОНАЛНИМ ЗАЛАГАЊЕМ ПРУЖИЛО ЗНАЧАЈАН ДОПРИНОС ЗАШТИТИ И ОЧУВАЊУ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА, А НАРОЧИТО

РАЗВИЈАЊУ СВЕСТИ И ОСЕЋАЊА ПРИПАДНОСТИ РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ, ОДНОСНО ПОШТОВАЊУ И НЕГОВАЊУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА, ТРАДИЦИЈЕ И КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА И КУЛТУРЕ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА НА ПРОСТОРУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, РАЗВИЈАЊУ ИНТЕРКУЛТУРАЛНОСТИ И ПОШТОВАЊУ И ОЧУВАЊУ НАЦИОНАЛНЕ И СВЕТСКЕ КУЛТУРНЕ БАШТИНЕ.

У ПОСТУПКУ ИЗБОРА АУТОРА И ОБРАЗОВАЊА АУТОРСКОГ ТИМА ЈАВНИ ИЗДАВАЧ САЧИЊАВА И НА СВОЈОЈ ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ ОБЈАВЉУЈЕ ЛИСТУ КАНДИДАТА КОЈИ ИСПУЊАВАЈУ ПРОПИСАНЕ УСЛОВЕ ЗА АУТОРЕ УЏБЕНИКА ЗА СВАКИ ПРЕДМЕТ ЗА КОЈИ СЕ УЏБЕНИК ПРИПРЕМА И ВРШИ ЊИХОВО РАНГИРАЊЕ ПРИМЕНОМ КРИТЕРИЈУМА КОЈЕ ЈЕ УНАПРЕД ОДРЕДИО И У ЈАВНОМ ПОЗИВУ ОБЈАВИО, КАО ШТО СУ: СТЕПЕН ОБРАЗОВАЊА, НАУЧНО И/ИЛИ НАСТАВНО ЗВАЊЕ, ОБЈАВЉЕНИ АУТОРСКИ РАДОВИ, ОДНОСНО НАУЧНИ И УМЕТНИЧКИ РЕЗУЛТАТИ, ИСКУСТВО У ПРИПРЕМИ УЏБЕНИЧКЕ ЛИТЕРАТУРЕ, УЧЕШЋЕ У АКТИВНОСТИМА КОЈЕ ДОПРИНОСЕ ОЧУВАЊУ УГЛЕДА И ПРОМОЦИЈИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ДР.

ЈАВНИ ИЗДАВАЧ ИМЕНУЈЕ РЕЦЕНЗЕНТСКУ КОМИСИЈУ ЗА УЏБЕНИКЕ ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА ВОДЕЋИ РАЧУНА О ЊИХОВОЈ СТРУЧНОСТИ И РЕЛЕВАНТНОМ ИСКУСТВУ У ОБЛАСТИ ЗА КОЈУ СЕ УЏБЕНИК ПРИПРЕМА.

ЧЛАНОВИ РЕЦЕНЗЕНТСКЕ КОМИСИЈЕ ЗА УЏБЕНИКЕ ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА МОРАЈУ ИСПУЊАВАТИ УСЛОВЕ ПРОПИСАНЕ ЗА АУТОРЕ ТИХ УЏБЕНИКА.

ПОСЛЕДИЦЕ ДОЦЊЕ У ПРИПРЕМИ И ДОСТАВИ РУКОПИСА УЏБЕНИКА

ЧЛАН 14В

РОК У КОЈЕМ ЈЕ АУТОР ДУЖАН ДА ДОСТАВИ ЈАВНОМ ИЗДАВАЧУ РУКОПИС УЏБЕНИКА ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА ПРЕДСТАВЉА БИТАН САСТОЈАК УГОВОРА ИЗМЕЂУ АУТОРА И ЈАВНОГ ИЗДАВАЧА.

АКО ИЗАБРАНИ АУТОР НЕ ДОСТАВИ РУКОПИС УЏБЕНИКА ИЛИ ДЕЛА УЏБЕНИКА У РОКУ УТВРЂЕНОМ УГОВОРОМ, ЈАВНИ ИЗДАВАЧ ЈЕДНОСТРАНО РАСКИДА УГОВОР СА ТИМ АУТОРОМ И БИРА ДРУГОГ АУТОРА, ОДНОСНО ОБРАЗУЈЕ АУТОРСКИ ТИМ У ДРУГАЧИЈЕМ САСТАВУ, ПРИ ЧЕМУ МОЖЕ ПРЕРАСПОДЕЛИТИ ПОСЛОВЕ ПРИПРЕМЕ УЏБЕНИКА ПРЕОСТАЛИМ ЧЛАНОВИМА РАНИЈЕ ОБРАЗОВАНОГ АУТОРСКОГ ТИМА ИЛИ АНГАЖОВАТИ ДРУГОГ СТРУЧЊАКА ЗА ОДРЕЂЕНУ ОБЛАСТ СА ЛИСТЕ КАНДИДАТА КОЈИ ИСПУЊАВАЈУ УСЛОВЕ ПРОПИСАНЕ ЗА АУТОРА - ЗА ПРИПРЕМУ РУКОПИСА УЏБЕНИКА, ОДНОСНО ДЕЛА УЏБЕНИКА ЗА КОЈИ РУКОПИС НИЈЕ БЛАГОВРЕМЕНО ДОСТАВЉЕН.

АУТОР КОЈИ НЕ ДОСТАВИ РУКОПИС УЏБЕНИКА ИЛИ ДЕЛА УЏБЕНИКА У РОКУ УТВРЂЕНОМ УГОВОРОМ ДУЖАН ЈЕ ДА ВРАТИ ИСПЛАЋЕНИ ИЗНОС АУТОРСКОГ ХОНОРАРА СА ЗАКОНСКОМ ЗАТЕЗНОМ КАМАТОМ ОД ДАНА ПРИМЉЕНЕ ИСПЛАТЕ, ДА НАДОКНАДИ ТРОШКОВЕ КОЈЕ ЈЕ ЈАВНИ ИЗДАВАЧ ИМАО ПОВОДОМ АНГАЖОВАЊА НОВОГ АУТОРА, КАО И ШТЕТУ КОЈУ ЈАВНИ ИЗДАВАЧ ТРПИ.

ЈАВНИ ИЗДАВАЧ НЕЋЕ РАСКИНУТИ УГОВОР СА АУТОРОМ КОЈИ КАСНИ СА ДОСТАВОМ РУКОПИСА АКО ЈЕ ДОЦЊА НА СТРАНИ АУТОРА НАСТУПИЛА ИЗ ОПРАВДАНИХ РАЗЛОГА, А ИЗ ОКОНОСТИ СЛУЧАЈА ПРОИЗЛАЗИ ДА ЋЕ РУКОПИС УЏБЕНИКА ИЛИ ДЕЛА УЏБЕНИКА БИТИ ДОСТАВЉЕН У НАКНАДНОМ РОКУ КОЈИ ОДРЕДИ ЈАВНИ ИЗДАВАЧ, А КОЈИ НЕ МОЖЕ БИТИ ДУЖИ ОД 15 ДАНА ОД ДАНА ИСТЕКА ПРВОБИТНО УГОВОРЕНОГ РОКА.

Утврђивање плана уџбеника

Члан 16.

Планом уџбеника утврђују се уџбеници по предметима или областима, разредима, нивоима образовања и врсти школе, који се користе у образовно-васпитном раду.

Планом уџбеника, за све разреде, предвиђена је и национална читанка.

За стручне предмете у стручним школама, за полазнике у основном образовању одраслих, планом уџбеника може се прописати и приручник.

Планом уџбеника дефинише се састав уџбеничког комплета, водећи се принципом да је свака компонента уџбеничког комплета неопходан услов за остваривање циљева одређеног предмета. Свака компонента уџбеничког комплета има јасну функцију, а све компоненте комплета чине кохерентну целину.

План уџбеника за основно и средње опште и уметничко образовање и васпитање, општеобразовне предмете средњег стручног образовања и васпитања и образовања одраслих, на предлог Завода за унапређивање образовања и васпитања (у даљем тексту: Завод), по прибављеном мишљењу Националног просветног савета, доноси министар.

План уџбеника за верску наставу, на предлог Комисије за верску наставу, образоване у складу са прописима о основном и средњем образовању и васпитању, по прибављеном мишљењу Завода, доноси министар.

План уџбеника на језику и писму националних мањина и уџбеника за предмете од интереса за националне мањине, на предлог Завода и националних савета националних мањина, по прибављеном мишљењу Националног просветног савета, доноси министар.

План уџбеника за стручне предмете у стручним школама, на предлог Завода, по прибављеном мишљењу Савета за стручно образовање и образовање одраслих, доноси министар.

План уџбеника министар доноси истовремено са доношењем плана и програма наставе и учења, односно када се утврди потреба за изменом постојећег плана уџбеника.

~~Предлог из ст. 5, 7. и 8. овог члана, Завод истовремено доставља Националном просветном савету, односно Савету за стручно образовање и образовање одраслих (у даљем тексту: надлежни савет) и министарству надлежном за послове образовања (у даљем тексту: Министарство).~~

ПРЕДЛОГ ИЗ СТ. 5, 7. И 8. ОВОГ ЧЛАНА ЗАВОД ДОСТАВЉА НАЦИОНАЛНОМ ПРОСВЕТНОМ САВЕТУ, ОДНОСНО САВЕТУ ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ (У ДАЉЕМ ТЕКСТУ: НАДЛЕЖНИ САВЕТ) ПРЕКО МИНИСТАРСТВА НАДЛЕЖНОГ ЗА ПОСЛОВЕ ОБРАЗОВАЊА (У ДАЉЕМ ТЕКСТУ: МИНИСТАРСТВО).

Ако надлежни савет не достави мишљење Министарству, у року од 45 дана од дана достављања предлога Завода, министар ће донети план уџбеника без мишљења надлежног савета.

План уџбеника објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику” и на званичној интернет страници Министарства.

Садржина плана уџбеника

Члан 17.

План уџбеника садржи:

- 1) наслов уџбеника за сваки ниво образовања и врсту школе, по разредима и предметима;
- 2) наслов приручника за сваки ниво образовања и врсту школе, по разредима и предметима;
- 3) језик и писмо на коме се издаје уџбеник, односно приручник-;
- 4) НАЈВЕЋУ ПРЕПОРУЧЕНУ МАСУ ШТАМПАНОГ УЏБЕНИКА.

Каталог уџбеника

~~Члан 19.~~

~~Уџбеник који је одобрен у складу са овим законом до 1. фебруара, увршћује се у Каталог уџбеника и може се користити у наредној школској години.~~

~~Каталог уџбеника се објављује најкасније до 15. фебруара на званичној интернет страници Министарства и у „Службеном гласнику Републике Србије—Просветном гласнику”.~~

~~Каталог уџбеника садржи следеће податке:~~

- ~~1) наслов уџбеника;~~
- ~~2) назив предмета, разред и врста школе за коју је уџбеник намењен;~~
- ~~3) име/имена аутора уџбеника;~~
- ~~4) број и датум издавања решења о одобравању рукописа уџбеника;~~
- ~~5) језик и писмо на коме се издаје уџбеник;~~
- ~~6) пун назив издавача;~~
- ~~7) напомену уз уџбеник да је прилагођен, као и вид прилагођавања.~~

~~Ако је нови програм наставе и учења ступио на снагу након 1. јуна године која претходи години у којој ће се он примењивати, Каталог уџбеника, односно његов део који се односи на уџбенике одобрене по новом програму наставе и учења, објављује се након добијања стручне оцено свих рукописа уџбеника, који су у року од 150 дана од дана ступања на снагу новог програма наставе и учења предати на оцену.~~

~~У случају доношења новог програма наставе и учења, уџбеници који се налазе у Каталогу уџбеника по претходном програму могу да се бирају и користе до одобравања и увршћавања у Каталог уџбеника одобреног по новом програму наставе и учења.~~

~~Министарство се стара о ажурирању Каталога уџбеника током целе године.~~

~~Каталог уџбеника се не ажурира током поступка избора уџбеника у периоду од 60 дана од дана објављивања Каталога уџбеника, осим за уџбенике који су добили одобрење на експертизи и ради исправке техничких грешака.~~

~~Издавач има право да Министарству поднесе захтев да се уџбеници које повлачи из употребе бришу из Каталога уџбеника.~~

~~Забрањено је школи да користи уџбеник који није уврштен у Каталог из става 1. овог члана.~~

ЧЛАН 19.

УЏБЕНИК КОЈИ ЈЕ ОДОБРЕН ЗА УПОТРЕБУ И КОЈИ ШКОЛЕ БИРАЈУ У СКЛАДУ СА ОВИМ ЗАКОНОМ УВРШЋУЈЕ СЕ У КАТАЛОГ УЏБЕНИКА.

КАТАЛОГ УЏБЕНИКА ОБЈАВЉУЈЕ СЕ КАО:

- 1) КАТАЛОГ УЏБЕНИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ;
- 2) КАТАЛОГ УЏБЕНИКА ЗА СРЕДЊЕ ШКОЛЕ;
- 3) КАТАЛОГ УЏБЕНИКА ЗА ИЗВОЂЕЊЕ НАСТАВЕ НА ЈЕЗИЦИМА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА ЗА ОСНОВНУ И СРЕДЊУ ШКОЛУ;
- 4) КАТАЛОГ ПРИЛАГОЂЕНИХ УЏБЕНИКА.

КАТАЛОГ УЏБЕНИКА СЕ ОБЈАВЉУЈЕ НАЈКАСНИЈЕ ДО 1. МАРТА НА ЗВАНИЧНОЈ ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ МИНИСТАРСТВА.

КАТАЛОГ УЏБЕНИКА САДРЖИ СЛЕДЕЋЕ ПОДАТКЕ:

- 1) НАСЛОВ УЏБЕНИКА;
- 2) НАЗИВ ПРЕДМЕТА, РАЗРЕД И ВРСТА ШКОЛЕ ЗА КОЈУ ЈЕ УЏБЕНИК НАМЕЊЕН;
- 3) ИМЕ/ИМЕНА АУТОРА УЏБЕНИКА;
- 4) БРОЈ И ДАТУМ ИЗДАВАЊА РЕШЕЊА О ОДОБРАВАЊУ РУКОПИСА УЏБЕНИКА;
- 5) ЈЕЗИК И ПИСМО НА КОМЕ СЕ ИЗДАЈЕ УЏБЕНИК;
- 6) ПУН НАЗИВ ИЗДАВАЧА;
- 7) НАПОМЕНУ УЗ УЏБЕНИК ДА ЈЕ ПРИЛАГОЂЕН, КАО И ВИД ПРИЛАГОЂАВАЊА.

АКО ЈЕ НОВИ ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА СТУПИО НА СНАГУ НАКОН 1. МАЈА ГОДИНЕ КОЈА ПРЕТХОДИ ГОДИНИ У КОЈОЈ ЋЕ СЕ ОН ПРИМЕЊИВАТИ, КАТАЛОГ УЏБЕНИКА, ОДНОСНО ЊЕГОВ ДЕО КОЈИ СЕ ОДНОСИ НА УЏБЕНИКЕ ОДОБРЕНЕ ПО НОВОМ ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА, ОБЈАВЉУЈЕ СЕ НАКОН ДОБИЈАЊА СТРУЧНЕ ОЦЕНЕ СВИХ РУКОПИСА УЏБЕНИКА, КОЈИ СУ У РОКУ ОД 150 ДАНА ОД ДАНА СТУПАЊА НА СНАГУ НОВОГ ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА ПРЕДАТИ НА ОЦЕНУ.

У СЛУЧАЈУ ДОНОШЕЊА НОВОГ ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА, УЏБЕНИЦИ КОЈИ СЕ НАЛАЗЕ У КАТАЛОГУ УЏБЕНИКА ПО ПРЕТХОДНОМ ПРОГРАМУ МОГУ ДА СЕ БИРАЈУ И КОРИСТЕ ДО УВРШЋИВАЊА У КАТАЛОГ, ОДНОСНО ДО СТАВЉАЊА У ПРОМЕТ УЏБЕНИКА ОДОБРЕНОГ ПО НОВОМ ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА.

МИНИСТАРСТВО СЕ СТАРА О АЖУРИРАЊУ КАТАЛОГА УЏБЕНИКА ТОКОМ ЦЕЛЕ ГОДИНЕ.

КАТАЛОГ УЏБЕНИКА АЖУРИРА СЕ НА НАЧИН ДА УЏБЕНИЦИ СВИХ ИЗДАВАЧА, ОДОБРЕНИ ПРЕМА ВАЖЕЋЕМ ПЛАНУ И ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА, БУДУ ОБЈЕДИЊЕНИ У ЈЕДНОМ ДОКУМЕНТУ.

КАТАЛОГ УЏБЕНИКА СЕ НЕ АЖУРИРА У ПЕРИОДУ ОД 60 ДАНА ОД ОБЈАВЉИВАЊА, ОСИМ ЗА УЏБЕНИКЕ КОЈИ СУ ДОБИЛИ ОДОБРЕЊЕ НА ЕКСПЕРТИЗИ И РАДИ ИСПРАВКЕ ТЕХНИЧКИХ ГРЕШАКА.

ИЗДАВАЧ ИМА ПРАВО ДА МИНИСТАРСТВУ ПОДНЕСЕ ЗАХТЕВ ДА СЕ УЏБЕНИЦИ КОЈИ СЕ ВИШЕ НЕЋЕ КОРИСТИТИ БРИШУ ИЗ КАТАЛОГА УЏБЕНИКА.

ЗАБРАЊЕНО ЈЕ ШКОЛИ ДА БИРА И КОРИСТИ УЏБЕНИК КОЈИ НИЈЕ УВРШТЕН У КАТАЛОГ ИЗ СТАВА 1. ОВОГ ЧЛАНА.

ЧЛАН 19А

УЏБЕНИК ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА, ИЗДАТ ПО ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА КОЈИ ЈЕ ПРЕСТАО ДА ВАЖИ НАКОН ДОНОШЕЊА НОВОГ ПРОГРАМА, МОЖЕ ДА СЕ КОРИСТИ ДО СТАВЉАЊА У ПРОМЕТ УЏБЕНИКА ПРИПРЕМЉЕНОГ ПО НОВОМ ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА.

Подношење захтева за одобравање рукописа уџбеника

Члан 22.

Захтев за одобравање рукописа уџбеника издавач подноси Министарству.

Захтев из става 1. овог члана издавачи могу поднети током читаве године.

Захтев за одобравање рукописа уџбеника на језику и писму националне мањине чији национални савет има седиште на територији аутономне покрајине, подноси се органу аутономне покрајине надлежном за послове образовања (у даљем тексту: Покрајински секретаријат).

Уз захтев, издавач подноси у штампаној и електронској форми:

1) графички, ликовно и технички обликован рукопис уџбеника у пет примерака;

2) елаборат у пет примерака;

3) одлуку надлежног органа издавача о усвајању рукописа уџбеника;

4) сагласност издавача да ће омогућити школи и наставницима да без накнаде користе садржаје уџбеника који је изабрала њихова школа, ради прилагођавања уџбеника образовним потребама ученика;

5) сагласност издавача да ће омогућити јавном издавачу да без накнаде користи садржаје уџбеника за потребе издавања уџбеника на језику и писму националне мањине у случају избора тог уџбеника, уколико издавач не прихвати обавезу да га издаје;

6) сагласност издавача да ће у случају избора тог уџбеника омогућити јавном издавачу да без накнаде користи садржаје уџбеника за потребе издавања прилагођеног уџбеника за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом уколико издавач не прихвати обавезу да сам прилагоди тај уџбеник.

Елаборат из става 4. тачка 2) овог члана садржи три стручне оцене квалитета рукописа уџбеника коју даје рецензентска комисија издавача.

Рецензентска комисија из става 5. овог члана има најмање три члана из реда стручњака за одговарајућу област за коју се доставља рукопис уџбеника, при чему један члан обавезно мора да буде наставник високошколске установе или научни саветник одговарајућег института, а један члан из реда наставника који непосредно учествују у извођењу наставе.

Рецензентска комисија за националну читанку има најмање пет чланова, при чему два члана обавезно морају да буду наставници високошколске установе или научни саветници одговарајућег института, а три члана обавезно морају да буду из реда наставника који непосредно учествују у извођењу наставе.

Издавач који подноси захтев за одобравање рукописа уџбеника за верску наставу, доставља и позитивно мишљење Комисије за верску наставу.

Уз захтев за одобравање рукописа уџбеника на језику и писму припадника националне мањине, издавач доставља претходну сагласност националног савета националне мањине и превод тог уџбеника на српски језик, осим за уџбеник матерњег језика. За тачност превода одговоран је издавач. Уколико национални савет националне мањине не поступи по захтеву издавача за давање претходне сагласности у року од 30 дана од дана достављања тог захтева, сматраће се да је сагласност дата.

Министарство доставља Заводу четири примерка рукописа уџбеника и елабората у штампаној и електронској форми у року од ~~десет~~ 15 дана од дана пријема рукописа од издавача.

Покрајински секретаријат доставља установи надлежној за послове унапређења и развоја стручно-истраживачког рада у области предшколског, основног и средњег образовања и васпитања на територији аутономне покрајине (у даљем тексту: Покрајински завод), четири примерка

рукописа уџбеника на језику и писму националне мањине и елабората у штампаној и електронској форми у року од ~~десет радних~~ 15 дана од дана пријема рукописа од стране издавача.

Издавач који подноси захтев за одобравање превода одобреног уџбеника са српског језика на језик и писмо националне мањине, доставља одобрени уџбеник на српском језику, превод тог уџбеника на језик и писмо националне мањине и претходну сагласност националног савета националне мањине. За тачност превода одговоран је издавач. Уколико национални савет националне мањине не поступи по захтеву издавача за давање претходне сагласности у року од 30 дана од дана достављања тог захтева, сматраће се да је сагласност дата.

Издавач који подноси захтев за одобравање прилагођеног писма и/или формата одобреног уџбеника за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, доставља одобрени уџбеник и рукопис уџбеника са прилагођеним писмом и/или форматом.

Поступак одобравања уџбеника из ст. 12. и 13. овог члана спроводи се сходно одредбама овог закона које се односе на ново издање уџбеника.

Уз захтев издавач подноси и доказ о уплаћеној такси за стручну оцену.

~~Уџбеници и приручници за стручне предмете у средњим стручним школама ослобађају се таксе за стручну оцену.~~

УЏБЕНИЦИ И ПРИРУЧНИЦИ ЗА СТРУЧНЕ ПРЕДМЕТЕ У СРЕДЊИМ СТРУЧНИМ ШКОЛАМА И НИСКОТИРАЖНИ УЏБЕНИЦИ ОСЛОБОЂЕНИ СУ ТАКСЕ ЗА СТРУЧНУ ОЦЕНУ.

Висина таксе за стручну оцену утврђује се у складу са законом којим се уређују републичке административне таксе.

Средства од такси из става 17. овог члана, приход су буџета Републике Србије и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода.

Стручна оцена квалитета рукописа уџбеника

Члан 23.

Стручну оцену квалитета рукописа уџбеника (у даљем тексту: стручна оцена) даје комисија коју из реда запослених образује Завод, односно Покрајински завод, без права на накнаду.

Стручну оцену квалитета националне читанке даје комисија коју из реда запослених образује Завод, без права на накнаду.

Уколико у Заводу, односно Покрајинском заводу нису запослена лица са одговарајућим образовањем, ангажоваће се друга стручна лица за одговарајућу област за коју је достављен рукопис уџбеника, односно рукопис националне читанке.

Завод, односно Покрајински завод доставља Министарству, односно Покрајинском секретаријату стручну оцену у року од 90 дана од дана пријема рукописа од стране Министарства.

Завод, односно Покрајински завод ће пре доношења стручне оцене, уколико рукопис садржи недостатке, једном вратити издавачу рукопис уџбеника на дораду, односно рукопис националне читанке, уз образложење свих уочених недостатака, ради њиховог отклањања.

Издавач има могућност да отклони уочене недостатке и тако исправљен рукопис, у три примерка у електронској и штампаној форми, врати Заводу, односно Покрајинском заводу у року од осам дана од дана пријема рукописа на дораду. Рок за исправку недостатака не урачунава се у рок из става 4. овог члана.

Уколико издавач не достави коригован текст рукописа уџбеника у року из става 6. овог члана, сматра се да је одустао од захтева за одобравање рукописа уџбеника, о чему Завод, односно Покрајински завод обавештава Министарство, односно Покрајински секретаријат.

Завод, односно Покрајински завод на основу образложене стручне оцене, даје предлог да се прихвати или одбије захтев за одобравање рукописа.

Током поступка давања стручне оцене уџбеника у електронском облику није дозвољено вршити измене. Уколико комисија Завода утврди да се у уџбенику у електронском облику врше измене у периоду од подношења захтева за одобравање уџбеника до враћања уџбеника на дораду или доношења стручне оцене (уколико се уџбеник не враћа на дораду), захтев за одобравање уџбеника се одбија.

Предлог из става 8. овог члана, заједно са образложеном стручном оценом, Завод, односно Покрајински завод доставља Министарству, односно Покрајинском секретаријату и издавачу. Завод, односно Покрајински завод доставља Министарству односно Покрајинском секретаријату и примерак исправљеног рукописа уџбеника из става 6. овог члана.

~~Све стручне оцене објављују се на званичној интернет страници Завода, односно Покрајинског завода у року од 15 дана од дана доношења решења о одобравању рукописа уџбеника.~~

~~Уколико Завод, односно Покрајински завод не достави Министарству, односно Покрајинском секретаријату стручну оцenu, министар, односно покрајински секретар, у року од осам дана од дана истека рока за достављање стручне оцене, захтева од Завода, односно Покрајинског завода да у року од три дана од дана пријема захтева достави стручну оцenu.~~

~~Изузетно, уколико Завод, односно Покрајински завод ни у додатном року из става 12. овог члана, не достави стручну оцenu, министар, односно покрајински секретар ће у року од осам дана од дана истека додатног рока образовати комисију за припрему стручне оцене из реда одговарајућих стручњака. Комисија доставља министру, односно покрајинском секретару стручну оцenu у року од 20 дана од дана пријема рукописа.~~

УКОЛИКО ЗАВОД, ОДНОСНО ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД НЕ ДОСТАВИ СТРУЧНУ ОЦЕНУ У ПРОПИСАНОМ РОКУ, МИНИСТАР, ОДНОСНО ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАР ЋЕ У РОКУ ОД ОСАМ ДАНА ОД ДАНА ИСТЕКА РОКА ОБРАЗОВАТИ КОМИСИЈУ ЗА ПРИПРЕМУ СТРУЧНЕ ОЦЕНЕ ИЗ РЕДА ОДГОВАРАЈУЋИХ СТРУЧЊАКА. КОМИСИЈА ДОСТАВЉА МИНИСТРУ, ОДНОСНО ПОКРАЈИНСКОМ СЕКРЕТАРУ СТРУЧНУ ОЦЕНУ У РОКУ ОД 20 ДАНА ОД ДАНА ПРИЈЕМА РУКОПИСА.

На основу стручне оцене комисије из става ~~12.~~ 11. овог члана, министар, односно покрајински секретар у року од осам дана доноси решење о прихватању или одбијању рукописа уџбеника.

Средства за рад комисије из става ~~12.~~ 11. овог члана падају на терет средстава Завода, односно Покрајинског завода.

Ближе услове и критеријуме за избор других стручних лица из става 2. овог члана и одговарајућих стручњака из става ~~12.~~ 11. овог члана прописује министар.

Подношење захтева за одобравање рукописа приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава

Члан 24.

Захтев за одобравање рукописа приручника издавач подноси Министарству, односно Покрајинском секретаријату.

Захтев за одобравање додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, издавач подноси Заводу, односно Покрајинском заводу.

Захтев из ст. 1. и 2. овог члана издавач може поднети током читаве године.

УКОЛИКО ЈЕ ПЛАНОМ УЏБЕНИКА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ ПРЕДВИЂЕН УЏБЕНИЧКИ КОМПЛЕТ, ИЗДАВАЧ ОБАВЕЗНО ИСТОВРЕМЕНО ПОДНОСИ ЗАХТЕВ ЗА ОДОБРАВАЊЕ СВИХ КОМПОНЕНТИ УЏБЕНИЧКОГ КОМПЛЕТА.

Уз захтев из ст. 1. и 2. овог члана издавач подноси прилоге сходно одредбама члана 22. овог закона.

Издавач који подноси захтев за одобравање рукописа приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава на језику и писму националне мањине, доставља превод истог на српски језик и претходну сагласност националног савета националне мањине. За тачност превода одговоран је издавач. Уколико национални савет националне мањине не поступи по захтеву издавача за давање претходне сагласности у року од 30 дана од дана достављања тог захтева, сматраће се да је сагласност дата.

Министарство, односно Покрајински секретаријат доставља Заводу, односно Покрајинском заводу четири примерка рукописа приручника у штампаној и електронској форми у року од осам дана од дана пријема.

Уз захтев издавач подноси доказ о уплаћеној такси за стручно мишљење.

Висина таксе за стручно мишљење утврђује се у складу са законом којим се уређују републичке административне таксе.

Средства од такси из става 7. 8. овог члана приход су буџета Републике Србије и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода.

Експертиза рукописа уџбеника и експертско мишљење

Члан 26.

Издавач који није сагласан са стручном оценом, може у року од осам дана од дана пријема стручне оцено поднети Министарству, односно Покрајинском секретаријату, захтев за експертизу рукописа уџбеника.

Захтев из става 1. овог члана Министарство, односно Покрајински секретаријат, доставља надлежном савету у року од ~~осам~~ 10 дана од дана пријема.

Надлежни савет образује трочлану стручну комисију коју чине стручњаци из одговарајуће области за коју се подноси захтев за експертизу рукописа уџбеника КОЈИ ЈЕ БИО ПРЕДМЕТ РАЗМАТРАЊА СТРУЧНЕ КОМИСИЈЕ ЗАВОДА ЗА ОЦЕНУ РУКОПИСА, ОДНОСНО ЗА КОЈИ ЈЕ ЗАВОД ПРЕДЛОЖИО ДА СЕ НЕ ПРИХВАТИ ЗАХТЕВ ЗА ОДОБРАВАЊЕ РУКОПИСА УЏБЕНИКА.

Лица која су учествовала у изради стручне оцено рукописа уџбеника не могу бити именована у стручну комисију из става 3. овог члана.

Стручна комисија из става 3. овог члана врши експертизу рукописа на основу Стандарда и даје образложено експертско мишљење у писаној форми, које надлежни савет у року од 45 дана од дана пријема захтева из става 1. овог члана доставља Министарству, односно Покрајинском секретаријату.

Стручна комисија доноси одлуку већином гласова.

Изузетно, ако надлежни савет, у року из става 5. овог члана, не достави експертско мишљење, министар, односно покрајински секретар ће у

року од осам дана од дана протекла рока из става 5. овог члана формирати комисију за припрему експертског мишљења из реда одговарајућих стручњака. Комисија за припрему експертског мишљења доставља министру, односно покрајинском секретару експертско мишљење у року од 20 дана од дана пријема рукописа.

На основу експертског мишљења комисије из става 7. овог члана, министар, односно покрајински секретар доноси решење о прихватању или одбијању рукописа уџбеника.

Таксу за трошкове експертизе рукописа уџбеника сноси издавач.

Средства за рад комисије из ст. 3. и 7. овог члана падају на терет буџета Републике Србије, а висину накнаде за рад чланова, прописује министар.

На поступак експертизе рукописа приручника сходно се примењују одредбе овог члана.

Забрањено је издавачу да контактира и врши утицај на чланове комисије из ст. 3. и 7. овог члана у току поступка давања експертског мишљења.

Висина таксе за трошкове експертизе рукописа уџбеника утврђује се у складу са законом којим се уређују републичке административне таксе.

Средства од такси из става 13. овог члана, приход су буџета Републике Србије и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода.

Ближе услове и критеријуме за избор стручњака из ст. 3. и 7. овог члана прописује министар.

V. ИЗБОР И ПРАЋЕЊЕ УЏБЕНИКА

Избор уџбеника

Члан 34.

~~Школа уџбенике бира из каталога уџбеника и о избору уџбеника обавештава савет родитеља.~~

~~Одлуку о избору уџбеника доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за области предмета, односно стручног већа за разредну наставу.~~

~~Одлуку о избору уџбеника на језику и писму националне мањине доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за области предмета, односно стручног већа за разредну наставу који изводе наставу на језику националне мањине.~~

~~Уколико у Каталогу уџбеника нема одобрених уџбеника за наставу на језику и писму националне мањине, школе од одобрених уџбеника на српском језику врше избор уџбеника који ће бити преведен на језик и писмо националне мањине.~~

~~Уџбеник из става 4. овог члана, који је изабран за коришћење за највећи број ученика који похађају наставу на језику и писму националне мањине у односу на укупан број ученика који похађају наставу на језику и писму те националне мањине, користиће се у свим школама у којима се образовно-васпитни рад остварује на том језику и писму.~~

~~Министар, на основу одлуке коју школа доставља Министарству, односно надлежној школској управи, утврђује који је уџбеник из става 5. овог члана, изабран за коришћење од стране највећег броја ученика који похађају наставу на језику и писму националне мањине, о чему обавештава издавача.~~

~~Издавач у року од осам дана од дана пријема обавештења из става 6. овог члана, обавештава Министарство да ли ће сам превести и издати изабрани уџбеник. Уколико издавач не издаје изабрани уџбеник министар обавештава јавног издавача, који је у обавези да га преведе, односно да га~~

~~припреми и изда као уџбеник који је изворно писан на језику и писму националне мањине.~~

~~Ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом, користе уџбенике које је изабрала школа у складу са одлуком из ст. 2. и 3. овог члана.~~

~~У свим одељењима истог разреда исте школе, за исти предмет по правилу се користи исти уџбеник једног издавача.~~

~~Одлуку из ст. 2. и 3. овог члана школа доставља Министарству, односно надлежној школској управи, у року од 30 дана од дана објављивања Каталога уџбеника.~~

~~Уколико школа не достави одлуку о избору уџбеника, Министарство ће у року од пет радних дана од дана истека рока из става 10. овог члана, донети одлуку да се у школи користе уџбеници из Каталога уџбеника који су најзаступљенији на територији надлежне школске управе.~~

~~Избор уџбеника се врши за период од четири школске године.~~

~~Изузетно, одлуку о промени уџбеника може донети наставничко веће на образложени предлог стручних већа за област предмета, односно стручног већа за разредну наставу, о чему у року од осам дана од дана доношења одлуке обавештава Министарство.~~

~~За школску годину у којој се први пут примењује нови програм наставе и учења, уџбеници се бирају на период од једне школске године.~~

~~Коначна одлука о уџбеницима који ће се користити у настави обавезујућа је и објављује се на видном месту у школи и на званичној интернет страници школе.~~

~~Податке о уџбеницима из коначне одлуке из става 15. овог члана, школа уноси у електронски регистар уџбеника, који води Министарство.~~

~~Електронски регистар уџбеника јавно је доступан на званичној интернет страници Министарства и садржи податке из члана 31. став 2. тач. 1)–5) овог закона.~~

~~Списак изабраних уџбеника, заједно са образложеним предлогом, школа чува у папирној и електронској форми, у складу са законом.~~

НАЧЕЛА ЗА ИЗБОР УЏБЕНИКА

ЧЛАН 34

ОДЛУКА О ИЗБОРУ УЏБЕНИКА КОЈИ СЕ НАЛАЗЕ У КАТАЛОГУ УЏБЕНИКА ДОНОСИ СЕ НА ОСНОВУ СЛЕДЕЋИХ НАЧЕЛА:

1) НАЧЕЛО ОБЕЗБЕЂИВАЊА КОНКУРЕНЦИЈЕ И ЗАБРАНЕ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ (ПРИЛИКОМ ДОНОШЕЊА ОДЛУКЕ О ИЗБОРУ, НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ ЈЕ ДУЖНО ДА СПРОВЕДЕ ЈАВНИ, ТРАНСПАРЕНТНИ, ОТВОРЕНИ ПОСТУПАК ИЗБОРА УЏБЕНИКА КОЈЕ ЋЕ ШКОЛА КОРИСТИТИ У ДАЉЕМ РАДУ, А КОЈИ СЕ НАЛАЗЕ У КАТАЛОГУ УЏБЕНИКА. НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ НЕ МОЖЕ ДА ОГРАНИЧИ КОНКУРЕНЦИЈУ СА НАМЕРОМ ДА ОДРЕЂЕНЕ ПРИВРЕДНЕ СУБЈЕКТЕ НЕОПРАВДАНО ДОВЕДЕ У ПОВОЉНИЈИ ИЛИ НЕПОВОЉНИЈИ ПОЛОЖАЈ, А НАРОЧИТО НЕ МОЖЕ ОНЕМОГУЋАВАТИ БИЛО КОЈЕГ ПРИВРЕДНОГ СУБЈЕКТА ДА УЧЕСТВУЈЕ У ПОСТУПКУ ИЗБОРА УЏБЕНИКА, КОЈИ СЕ НАЛАЗИ У КАТАЛОГУ УЏБЕНИКА, КОРИШЋЕЊЕМ ДИСКРИМИНАТОРСКИХ КРИТЕРИЈУМА ЗА КВАЛИТАТИВНИ ИЗБОР ПРИВРЕДНОГ СУБЈЕКТА И ТЕХНИЧКИХ СПЕЦИФИКАЦИЈА. НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ, ТАКОЂЕ, НЕ МОЖЕ ДА ОДРЕЂУЈЕ УСЛОВЕ КОЈИ БИ ДИРЕКТНО ИЛИ ИНДИРЕКТНО ЗНАЧИЛИ НАЦИОНАЛНУ, ТЕРИТОРИЈАЛНУ ИЛИ ЛИЧНУ ДИСКРИМИНАЦИЈУ МЕЂУ ПРИВРЕДНИМ СУБЈЕКТИМА);

2) НАЧЕЛО ЕКОНОМИЧНОСТИ, ЕФИКАСНОСТИ И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ (ПРИЛИКОМ ДОНОШЕЊА ОДЛУКЕ О ИЗБОРУ, НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ ЈЕ ДУЖНО ДА САГЛЕДА ПОНУДУ ИЗДАВАЧА

ИМАЈУЋИ У ВИДУ СВРХУ, НАМЕНУ И ТРЖИШНУ ВРЕДНОСТ УЏБЕНИКА, ОДНОСНО ДА ВОДИ РАЧУНА О ЕКОНОМИЧНОМ ТРОШЕЊУ НОВЦА ОНИХ КОЈИ ЋЕ ТАЈ УЏБЕНИК КУПОВАТИ, КАО И О ТОМЕ ДА ИЗРАДА, ДИСТРИБУЦИЈА, КОРИШЋЕЊЕ, ОДЛАГАЊЕ, УНИШТАВАЊЕ МАТЕРИЈАЛА И ДРУГЕ РАДЊЕ У ВЕЗИ СА УЏБЕНИЦИМА КОЈЕ ПРЕДУЗИМА ИЗДАВАЧ ИМАЈУ НАЈМАЊИ МОГУЋИ УТИЦАЈ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ);

3) НАЧЕЛО ТРАНСПАРЕНТНОСТИ ПОСТУПКА И ЈЕДНАКОСТИ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА (ПРИЛИКОМ ДОНОШЕЊА ОДЛУКЕ О ИЗБОРУ, НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ ДУЖНО ЈЕ ДА ОБЕЗБЕДИ ТРАНСПАРЕНТНОСТ ПОСТУПКА ИЗБОРА УЏБЕНИКА КОЈЕ ЋЕ ШКОЛА КОРИСТИТИ У ДАЉЕМ РАДУ, КАО И ДА У СВИМ ФАЗАМА ПОСТУПКА ОБЕЗБЕДИ ЈЕДНАК ПОЛОЖАЈ СВИМ ПРИВРЕДНИМ СУБЈЕКТИМА – ИЗДАВАЧИМА).

ПРИМЕНОМ НАЧЕЛА ИЗ СТАВА 1. ОВОГ ЧЛАНА, ИЗБОР УЏБЕНИКА ВРШИ СЕ НА ПЕРИОД ОД НАЈВИШЕ ЧЕТИРИ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ, С ТИМ ДА ШКОЛА, У ИЗУЗЕТНИМ СЛУЧАЈЕВИМА И УЗ ОБРАЗЛОЖЕЊЕ И ПРЕТХОДНУ САГЛАСНОСТ МИНИСТАРСТВА, МОЖЕ ИЗВРШИТИ ПРОМЕНУ УЏБЕНИКА И ПРЕ ИСТЕКА ТОГ РОКА.

ИЗУЗЕТНО, ЗА ШКОЛСКУ ГОДИНУ У КОЈОЈ СЕ ПРВИ ПУТ ПРИМЕЊУЈЕ НОВИ ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА, УЏБЕНИЦИ СЕ БИРАЈУ НА ПЕРИОД ОД ЈЕДНЕ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ.

У СВИМ ОДЕЉЕЊИМА ИСТОГ РАЗРЕДА ИСТЕ ШКОЛЕ, ЗА ИСТИ ПРЕДМЕТ ПО ПРАВИЛУ СЕ КОРИСТИ ИСТИ УЏБЕНИК ЈЕДНОГ ИЗДАВАЧА.

ПОСТУПАК ИЗБОРА УЏБЕНИКА КОЈИ НЕ СПАДАЈУ У УЏБЕНИКЕ ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА, ОДНОСНО ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА НАЦИОНАЛНУ МАЊИНУ

ЧЛАН 34А

НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ ВРШИ ИЗБОР УЏБЕНИКА ИЗ КАТАЛОГА УЏБЕНИКА, У СКЛАДУ СА НАЧЕЛИМА ИЗ ЧЛАНА 34. ОВОГ ЗАКОНА.

ПОСТУПАК ИЗБОРА УЏБЕНИКА ИЗ СТАВА 1. ОВОГ ЧЛАНА ПОДРАЗУМЕВА НИЗ РАДЊИ КОЈЕ ЋЕ НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ, ОДНОСНО ТЕЛА ОДРЕЂЕНА ОВИМ ЗАКОНОМ, ПРЕДУЗИМАТИ, А У ЦИЉУ ПОШТОВАЊА ПРОПИСАНИХ НАЧЕЛА ЗА ИЗБОР УЏБЕНИКА ИЗ ОВОГ ЗАКОНА, И О КОЈИМА СУ ДУЖНИ ДА СЕ ИЗЈАСНЕ МИНИСТАРСТВУ.

ПОСТУПАК ИЗБОРА УЏБЕНИКА ИЗ СТАВА 1. ОВОГ ЧЛАНА ЗАПОЧИЊЕ ОБАВЕШТЕЊЕМ О ПОЧЕТКУ СПРОВОЂЕЊА ИЗБОРА УЏБЕНИКА КОЈЕ ЋЕ ШКОЛЕ КОРИСТИТИ У ДАЉЕМ РАДУ, А КОЈЕ ЈЕ НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ ДУЖНО ДА ИЗДА У РОКУ ОД 30 ДАНА ПРЕ ПОЧЕТКА СПРОВОЂЕЊА ОВОГ ПОСТУПКА, И ТО ТАКО ДА СЕ ОБАВЕШТЕЊЕ ИМА ОБЈАВИТИ ПУТЕМ ЗВАНИЧНЕ ВЕБ-ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ ШКОЛЕ КАКО БИ СВЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ СТРАНЕ БИЛЕ ИНФОРМИСАНЕ.

НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ У ОБАВЕШТЕЊУ ИЗ СТАВА 3. ОВОГ ЧЛАНА ПОСЕБНО НАВОДИ СПИСАК СВИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА ЗА КОЈЕ СЕ СПРОВОДИ ПОСТУПАК ИЗБОРА УЏБЕНИКА, И ОДРЕЂУЈЕ РОК У КОЈЕМ ПРИВРЕДНИ СУБЈЕКТИ-ИЗДАВАЧИ ТРЕБА ДА ДОСТАВЕ СВОЈЕ ПРЕДЛОГЕ/ПОНУДЕ, А КОЈИ НЕ МОЖЕ БИТИ КРАЋИ ОД ОСАМ, ОДНОСНО ДУЖИ ОД 15 ДАНА.

НАКОН ШТО ЈЕ НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ ОБАВЕСТИЛО СВЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ ПРИВРЕДНЕ СУБЈЕКТЕ-ИЗДАВАЧЕ ДА ЋЕ ОТПОЧЕТИ ПРОЦЕДУРУ ИЗБОРА УЏБЕНИКА КОЈЕ ЋЕ ШКОЛА КОРИСТИТИ У ДАЉЕМ РАДУ, У СКЛАДУ СА СТ. 2. И 3. ОВОГ ЧЛАНА, И НАКОН ШТО ЈЕ ПРОТЕКАО РОК ДА ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ СТРАНЕ ДОСТАВЕ СВОЈЕ ПРЕДЛОГЕ/ПОНУДЕ,

НА СЕДНИЦИ СТРУЧНОГ ВЕЋА ЗА ОБЛАСТ ПРЕДМЕТА, ОДНОСНО ЗА РАЗРЕДНУ НАСТАВУ, РАЗМОТРИЋЕ СЕ СВИ УРЕДНО ПРИСПЕЛИ ПРЕДЛОЗИ/ПОНУДЕ, И ТО ВЕЋЕ ЋЕ ПОПУЊАВАЊЕМ ПОСЕБНОГ ОБРАСЦА ПРОЦЕНЕ УЏБЕНИКА КОЈИМ ПРЕДЛАЖЕ НАСТАВНИЧКОМ ВЕЋУ ОДРЕЂЕНИ УЏБЕНИК ЗА ИЗБОР, СВОЈЕ ОБРАЗЛОЖЕНО МИШЉЕЊЕ ДОСТАВИТИ НАСТАВНИЧКОМ ВЕЋУ, И ТО У РОКУ НЕ ДУЖЕМ ОД ОСАМ ДАНА ОД ДАНА ПРОТЕКА РОКА ЗА ДОСТАВЉАЊЕ ПРЕДЛОГА.

СВАКИ ЧЛАН СТРУЧНОГ ВЕЋА ЗА ОБЛАСТ ПРЕДМЕТА, ОДНОСНО ЗА РАЗРЕДНУ НАСТАВУ, КОЈИ УЧЕСТВУЈЕ У ПОСТУПКУ ИЗБОРА И ПРИСТУПА ПОПУЊАВАЊУ ОБРАСЦА ПРОЦЕНЕ УЏБЕНИКА РАДИ ДАВАЊА МИШЉЕЊА НАСТАВНИЧКОМ ВЕЋУ ШКОЛЕ ДА СЕ ОДРЕЂЕНИ УЏБЕНИК ИЗАБЕРЕ, ПОТПИСУЈЕ ИЗЈАВУ КОЈОМ, ПОД ПУНОМ КРИВИЧНОМ И МАТЕРИЈАЛНОМ ОДГОВОРНОШЋУ ГАРАНТУЈЕ ДА ЈЕ ПОСТУПАК ИЗБОРА У КОЈЕМ ЈЕ УЧЕСТВОВАО БИО УСАГЛАШЕН СА НАЧЕЛИМА ИЗ ЧЛАНА 34. ОВОГ ЗАКОНА, КАО И ДА ОН ЛИЧНО НИЈЕ БИО У СУКОБУ ИНТЕРЕСА, ПОД УТИЦАЈЕМ БИЛО КОГ ПРИВРЕДНОГ СУБЈЕКТА, НИТИ ДА СУ ПРИМЕЊЕНИ БИЛО КАКВИ ДИСКРИМИНАТОРСКИ УСЛОВИ.

НАКОН ШТО ОД СВИХ СТРУЧНИХ ВЕЋА ПРИБАВИ ОБРАЗЛОЖЕНА МИШЉЕЊА ЗА ИЗБОР УЏБЕНИКА ИЗ СТАВА 5. ОВОГ ЧЛАНА, И САГЛЕДА ПОДАТКЕ ИЗНЕТЕ У ОБРАСЦУ ПРОЦЕНЕ УЏБЕНИКА, НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ ДОНОСИ ЈЕДИНСТВЕНУ ОДЛУКУ О ИЗБОРУ УЏБЕНИКА КОЈА ЋЕ САДРЖАТИ ПОДАТКЕ О СВИМ ИЗАБРАНИМ УЏБЕНИЦИМА И ОЦЕНАМА КОЈЕ СУ СТРУЧНА ВЕЋА ДАЛА, КАО И О ДРУГИМ НЕОПХОДНИМ ПОДАЦИМА ЗА ПОСТУПАК ИЗБОРА УЏБЕНИКА.

ДИРЕКТОР ШКОЛЕ, КОЈИ РУКОВОДИ РАДОМ НАСТАВНИЧКОГ ВЕЋА, ПОТПИСУЈЕ ИЗЈАВУ О УСКЛАЂЕНОСТИ ПОСТУПКА ИЗБОРА УЏБЕНИКА КОЈЕ ЋЕ ШКОЛА КОРИСТИТИ У ДАЉЕМ РАДУ СА НАЧЕЛИМА ПРОПИСАНИМ У ОВОМ ЗАКОНУ, И ОНА ЧИНИ ИНТЕГРАЛНИ ДЕО ОДЛУКЕ О ИЗБОРУ.

О ДОНЕТОЈ ОДЛУЦИ О ИЗБОРУ УЏБЕНИКА КОЈЕ ЋЕ ШКОЛА КОРИСТИТИ У ДАЉЕМ РАДУ, НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ ОБАВЕШТАВА САВЕТ РОДИТЕЉА, КАО И НАДЛЕЖНУ ШКОЛСКУ УПРАВУ, У РОКУ НЕ ДУЖЕМ ОД 30 ДАНА ОД ДАНА ОБЈАВЉИВАЊА КАТАЛОГА УЏБЕНИКА.

ОДЛУКА О ИЗБОРУ УЏБЕНИКА ОБЈАВЉУЈЕ СЕ НА ОГЛАСНОЈ ТАБЛИ ШКОЛЕ И НА ЗВАНИЧНОЈ ВЕБ-ПРЕЗЕНТАЦИЈИ ШКОЛЕ.

ОДЛУКА О ИЗБОРУ УЏБЕНИКА ЈЕ КОНАЧНА.

УКОЛИКО ШКОЛА НЕ СПРОВЕДЕ ПРЕДВИЂЕНИ ПОСТУПАК И НЕ ДОСТАВИ ОДЛУКУ О ИЗБОРУ УЏБЕНИКА, МИНИСТАРСТВО ЋЕ У РОКУ ОД ПЕТ РАДНИХ ДАНА ОД ДАНА ИСТЕКА РОКА ИЗ СТАВА 9. ОВОГ ЧЛАНА, ДОНЕТИ ОДЛУКУ ДА СЕ У ШКОЛИ КОРИСТЕ УЏБЕНИЦИ ЈАВНОГ ИЗДАВАЧА, А АКО НЕМА УЏБЕНИКА ЈАВНОГ ИЗДАВАЧА ЗА ОДРЕЂЕНИ ПРЕДМЕТ - УЏБЕНИЦИ ИЗ КАТАЛОГА УЏБЕНИКА КОЈИ СУ НАЈЗАСТУПЉЕНИЈИ НА ТЕРИТОРИЈИ НАДЛЕЖНЕ ШКОЛСКЕ УПРАВЕ.

ПОДАТКЕ О УЏБЕНИЦИМА ИЗ КОНАЧНЕ ОДЛУКЕ ШКОЛА УНОСИ У ЕЛЕКТРОНСКИ РЕГИСТАР УЏБЕНИКА, КОЈИ ВОДИ МИНИСТАРСТВО.

ЕЛЕКТРОНСКИ РЕГИСТАР УЏБЕНИКА ЈАВНО ЈЕ ДОСТУПАН НА ЗВАНИЧНОЈ ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ МИНИСТАРСТВА И САДРЖИ ПОДАТКЕ ИЗ ЧЛАНА 31. СТАВ 2. ТАЧ. 1)–5) ОВОГ ЗАКОНА.

ЦЕЛОКУПНУ ДОКУМЕНТАЦИЈУ О ПОСТУПКУ ИЗБОРА УЏБЕНИКА ШКОЛА ЧУВА У ПАПИРНОЈ И ЕЛЕКТРОНСКОЈ ФОРМИ, У СКЛАДУ СА ЗАКОНОМ.

ИЗБОР УЏБЕНИКА ЗА НАСТАВУ НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ И УЏБЕНИКА КОЈИ КОРИСТЕ УЧЕНИЦИ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ И ИНВАЛИДИТЕТОМ

ЧЛАН 34Б

ОДЛУКУ О ИЗБОРУ УЏБЕНИКА НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ ДОНОСИ НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ НА ОБРАЗЛОЖЕН ПРЕДЛОГ СТРУЧНИХ ВЕЋА ЗА ОБЛАСТИ ПРЕДМЕТА, ОДНОСНО СТРУЧНОГ ВЕЋА ЗА РАЗРЕДНУ НАСТАВУ КОЈИ ИЗВОДЕ НАСТАВУ НА ЈЕЗИКУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ.

УКОЛИКО У КАТАЛОГУ УЏБЕНИКА НЕМА ОДОБРЕНИХ УЏБЕНИКА ЗА НАСТАВУ НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ, ШКОЛЕ ОД ОДОБРЕНИХ УЏБЕНИКА НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ ВРШЕ ИЗБОР УЏБЕНИКА КОЈИ ЋЕ БИТИ ПРЕВЕДЕН НА ЈЕЗИК И ПИСМО НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ.

УЏБЕНИК ИЗ СТАВА 2. ОВОГ ЧЛАНА, КОЈИ ЈЕ ИЗАБРАН ЗА КОРИШЋЕЊЕ ЗА НАЈВЕЋИ БРОЈ УЧЕНИКА КОЈИ ПОХАЋАЈУ НАСТАВУ НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ У ОДНОСУ НА УКУПАН БРОЈ УЧЕНИКА КОЈИ ПОХАЋАЈУ НАСТАВУ НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ ТЕ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ, КОРИСТИЋЕ СЕ У СВИМ ШКОЛАМА У КОЈИМА СЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД ОСТВАРУЈЕ НА ТОМ ЈЕЗИКУ И ПИСМУ.

МИНИСТАР, НА ОСНОВУ ОДЛУКЕ КОЈУ ШКОЛА ДОСТАВЉА МИНИСТАРСТВУ, ОДНОСНО НАДЛЕЖНОЈ ШКОЛСКОЈ УПРАВИ, УТВРЂУЈЕ КОЈИ ЈЕ УЏБЕНИК ИЗ СТАВА 3. ОВОГ ЧЛАНА ИЗАБРАН ЗА КОРИШЋЕЊЕ ОД СТРАНЕ НАЈВЕЋЕГ БРОЈА УЧЕНИКА КОЈИ ПОХАЋАЈУ НАСТАВУ НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ, О ЧЕМУ ОБАВЕШТАВА ИЗДАВАЧА.

ИЗДАВАЧ У РОКУ ОД ОСАМ ДАНА ОД ДАНА ПРИЈЕМА ОБАВЕШТЕЊА ИЗ СТАВА 4. ОВОГ ЧЛАНА ОБАВЕШТАВА МИНИСТАРСТВО ДА ЛИ ЋЕ САМ ПРЕВЕСТИ И ИЗДАТИ ИЗАБРАНИ УЏБЕНИК. УКОЛИКО ИЗДАВАЧ НЕ ИЗДАЈЕ ИЗАБРАНИ УЏБЕНИК МИНИСТАР ОБАВЕШТАВА ЈАВНОГ ИЗДАВАЧА, КОЈИ ЈЕ У ОБАВЕЗИ ДА ГА ПРЕВЕДЕ, ОДНОСНО ДА ГА ПРИПРЕМИ И ИЗДА КАО УЏБЕНИК КОЈИ ЈЕ ИЗВОРНО ПИСАН НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ.

УЧЕНИЦИ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ И ИНВАЛИДИТЕТОМ, ПО ПРАВИЛУ, КОРИСТЕ УЏБЕНИКЕ КОЈЕ ЈЕ ИЗАБРАЛА ШКОЛА У СКЛАДУ СА ОДЛУКОМ ИЗ СТАВА 1. ОВОГ ЧЛАНА.

ЦЕНА УЏБЕНИКА

ЧЛАН 34В

ВЛАДА, НА ЗАЈЕДНИЧКИ ПРЕДЛОГ МИНИСТРА НАДЛЕЖНОГ ЗА ПОСЛОВЕ ОБРАЗОВАЊА И МИНИСТРА НАДЛЕЖНОГ ЗА ПОСЛОВЕ ТРГОВИНЕ, СВАКЕ ГОДИНЕ ОДРЕЂУЈЕ НАЈВИШУ МАЛОПРОДАЈНУ ЦЕНУ УЏБЕНИКА, НАЈКАСНИЈЕ ДО 1. МАРТА ТЕКУЋЕ ГОДИНЕ ЗА НАРЕДНУ ШКОЛСКУ ГОДИНУ.

ПРЕДЛОГ ИЗ СТАВА 1. ОВОГ ЧЛАНА ПРИПРЕМА КОМИСИЈА, КОЈУ ЗАЈЕДНИЧКИ ИМЕНУЈУ МИНИСТАР НАДЛЕЖАН ЗА ПОСЛОВЕ ОБРАЗОВАЊА И МИНИСТАР НАДЛЕЖАН ЗА ПОСЛОВЕ ТРГОВИНЕ.

КОМИСИЈА ИМА СЕДАМ ЧЛАНОВА, ОД КОЈИХ СУ ТРИ СТРУЧЊАЦИ ИЗ ОБЛАСТИ ИЗДАВАШТВА (ПРЕДСТАВНИК ЈАВНОГ И ДВА ПРЕДСТАВНИКА ДРУГИХ ИЗДАВАЧА), ЈЕДАН ИЗ МИНИСТАРСТВА, ЈЕДАН ИЗ ОРГАНА НАДЛЕЖНОГ ЗА ПОСЛОВЕ ТРГОВИНЕ, ЈЕДАН ИЗ ОРГАНА

НАДЛЕЖНОГ ЗА ЗАШТИТУ ПОТРОШАЧА И СТРУЧЊАК ЗА ЕКОНОМСКЕ НАУКЕ КОЈЕГ ПРЕДЛАЖЕ СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКИ САВЕТ.

ЦЕНЕ УЏБЕНИКА ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА ФОРМИРА ЈАВНИ ИЗДАВАЧ, УЗ САГЛАСНОСТ ВЛАДЕ, ДО 1. МАРТА ТЕКУЋЕ ГОДИНЕ ЗА НАРЕДНУ ШКОЛСКУ ГОДИНУ.

НАЈВИША МАЛОПРОДАЈНА ЦЕНА УЏБЕНИКА, КОЈИ СЕ ИЗДАЈЕ НА ЈЕЗИКУ И ПИСМУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ, ОДНОСНО СА ПРИЛАГОЂЕНИМ САДРЖАЈЕМ И/ИЛИ ФОРМАТОМ ЗА УЧЕНИКЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ И ИНВАЛИДИТЕТОМ, НЕ МОЖЕ БИТИ ВЕЋА ОД НАЈВИШЕ МАЛОПРОДАЈНЕ ЦЕНЕ УЏБЕНИКА НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ КОЈИ ЈЕ ПРЕВЕДЕН, ОДНОСНО ЧИЈИ СЕ САДРЖАЈ И/ИЛИ ФОРМАТ ПРИЛАГОЂАВА.

ЗАБРАЊЕНА ЈЕ ПРОДАЈА УЏБЕНИКА ПО ЦЕНИ ВИШОЈ ОД ЦЕНЕ УТВРЂЕНЕ У СКЛАДУ СА СТ. 1. И 4. ОВОГ ЧЛАНА.

КРИТЕРИЈУМЕ ЗА ФОРМИРАЊЕ НАЈВИШЕ МАЛОПРОДАЈНЕ ЦЕНЕ УЏБЕНИКА УТВРЂУЈЕ ВЛАДА НА ЗАЈЕДНИЧКИ ПРЕДЛОГ МИНИСТРА НАДЛЕЖНОГ ЗА ПОСЛОВЕ ОБРАЗОВАЊА И МИНИСТРА НАДЛЕЖНОГ ЗА ПОСЛОВЕ ТРГОВИНЕ.

ОДРЕЂИВАЊЕ НАЈВЕЋЕ ПРЕПОРУЧЕНЕ МАСЕ УЏБЕНИКА

ЧЛАН 34Г

НАЈВЕЋА ПРЕПОРУЧЕНА МАСА УЏБЕНИКА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ РАЧУНА СЕ ПРЕМА СЛЕДЕЋОЈ ФОРМУЛИ:

(НЕДЕЉНИ ФОНД ПРЕДМЕТА / УКУПАН НЕДЕЉНИ ФОНД ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА) * М,

ПРИ ЧЕМУ ЈЕ М – ПРЕПОРУЧЕНА МАСА УЏБЕНИКА, КОЈА ЗА 1–4. РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ ИЗНОСИ 3 КГ, ЗА 5. И 6. РАЗРЕД 4 КГ, ЗА 7. И 8. РАЗРЕД 5 КГ.

НЕДЕЉНИ ФОНД ПРЕДМЕТА И УКУПАН НЕДЕЉНИ ФОНД У ФОРМУЛИ ИЗ СТАВА 1. ОВОГ ЧЛАНА ОДНОСИ СЕ НА УКУПАН НЕДЕЉНИ ФОНД ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА, УКЉУЧУЈУЋИ ОБАВЕЗНЕ ИЗБОРНЕ ПРЕДМЕТЕ, У ПОЈЕДИНАЧНОМ РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ.

НАЈВЕЋА ПРЕПОРУЧЕНА МАСА УЏБЕНИКА ИЗ СТАВА 1. ОВОГ ЧЛАНА НЕ ОДНОСИ СЕ НА УЏБЕНИКЕ ПРИЛАГОЂЕНЕ ЗА УЧЕНИКЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ И ИНВАЛИДИТЕТОМ.

Члан 36.

Школа, уз сагласност или на захтев Савета родитеља, може у складу са својим могућностима, да помогне у обезбеђивању свих изабраних уџбеника и додатних наставних средстава, уколико се тиме родитељима, односно другим законским заступницима олакшава прибављање потребних уџбеника.

Издавачу је забрањено да учини, а предшколској установи, школи и запосленом да прими сваку донацију, поклон или репрезентацију, учињену на непосредан или посредан начин, у било којем износу или облику.

~~Донацијом, поклоном или репрезентацијом из става 2. овог члана не сматра се представљање уџбеника, репрезентације мале вредности, као и бесплатни примерци уџбеника које издавач даје ради реализације избора уџбеника.~~

ДОНАЦИЈОМ, ПОКЛОНОМ ИЛИ РЕПРЕЗЕНТАЦИЈОМ ИЗ СТАВА 2. ОВОГ ЧЛАНА НЕ СМАТРА СЕ ПРЕДСТАВЉАЊЕ УЏБЕНИКА У ТРАЈАЊУ ОД НАЈВИШЕ ЈЕДНОГ РАДНОГ ДАНА КОЈЕ МОРА БИТИ РЕАЛИЗОВАНО У ПРОСТОРИЈАМА ШКОЛЕ, РЕПРЕЗЕНТАЦИЈЕ МАЛЕ ВРЕДНОСТИ, ЧИЈА

УКУПНА ВРЕДНОСТ НЕ ПРЕЛАЗИ 1.000 ДИНАРА ПО ОСОБИ, КАО И БЕСПЛАТНИ ПРИМЕРЦИ УЏБЕНИКА КОЈЕ ИЗДАВАЧ ДАЈЕ ШКОЛИ РАДИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ИЗБОРА УЏБЕНИКА.

ОГРАНИЧЕЊА ИЗ СТАВА 3. ОВОГА ЧЛАНА ПРИМЕЊУЈУ СЕ ТРАЈНО, ОДНОСНО И У ВРЕМЕ КАДА СЕ НЕ СПРОВОДЕ ПОСТУПЦИ ОДОБРАВАЊА УЏБЕНИКА УРЕЂЕНИ ОВИМ ЗАКОНОМ.

ЧЛАН 43А

НОВЧАНОМ КАЗНОМ ОД 1.000.000 ДО 2.000.000 ДИНАРА КАЗНИТЕ СЕ ЗА ПРЕКРШАЈ ПРАВНО ЛИЦЕ, ОДНОСНО ПРЕДУЗЕТНИК, НОВЧАНОМ КАЗНОМ У ИЗНОСУ ОД 250.000 ДО 500.000 ДИНАРА, АКО ПРОДАЈЕ УЏБЕНИКЕ ПО ЦЕНИ ВИШОЈ ОД ПРОПИСАНЕ (ЧЛАН 34В СТАВ 6).

НОВЧАНОМ КАЗНОМ ОД 50.000 ДО 150.000 ДИНАРА КАЗНИТЕ СЕ ОДГОВОРНО ЛИЦЕ ПРАВНОГ ЛИЦА ЗА ПРЕКРШАЈ ИЗ СТАВА 1. ОВОГ ЧЛАНА.

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

ЧЛАН 21.

УЏБЕНИЦИ КОЈИ СУ ОДОБРЕНИ НА ОСНОВУ ЗАКОНА О УЏБЕНИЦИМА („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС”, БР. 27/18 И 92/23) ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ ЗА ПРЕДМЕТЕ СРПСКИ ЈЕЗИК, СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ, СВЕТО ОКО НАС, ПРИРОДА И ДРУШТВО, ИСТОРИЈА, ГЕОГРАФИЈА, МУЗИЧКА КУЛТУРА И ЛИКОВНА КУЛТУРА КОРИСТИТЕ СЕ ДО СТАВЉАЊА У ПРОМЕТ УЏБЕНИКА ЗА ТЕ ПРЕДМЕТЕ У СКЛАДУ СА ОВИМ ЗАКОНОМ, НАКОН ЧЕГА ЋЕ БИТИ ОБРИСАНИ ИЗ КАТАЛОГА УЏБЕНИКА.

ЈАВНИ ИЗДАВАЧ РАСПИСАЋЕ ЈАВНИ ПОЗИВ ЗА ИЗБОР АУТОРА ЗА ПРИПРЕМУ УЏБЕНИКА ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА ЗА ПРВИ И ПЕТИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ У РОКУ ОД 30 ДАНА ОД ДАНА СТУПАЊА НА СНАГУ ОВОГ ЗАКОНА, А ЗА ОСТАЛЕ РАЗРЕДЕ НАЈКАСНИЈЕ 18 МЕСЕЦИ ПРЕ ПОЧЕТКА ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ У КОЈОЈ ТИ УЏБЕНИЦИ ПОЧИЊУ ДА СЕ КОРИСТЕ.

ЈАВНИ ИЗДАВАЧ ЈЕ ДУЖАН ДА ПРЕДА У ШТАМПУ РУКОПИСЕ УЏБЕНИКА ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА НАЈКАСНИЈЕ 30 ДАНА ПРЕ ПОЧЕТКА ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ У КОЈОЈ ТИ УЏБЕНИЦИ ПОЧИЊУ ДА СЕ КОРИСТЕ.

КОРИШЋЕЊЕ УЏБЕНИКА ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ ЗА УЧЕНИКЕ ПРВОГ И ПЕТОГ РАЗРЕДА ПОЧЕЋЕ ОД ШКОЛСКЕ 2026/2027. ГОДИНЕ, ЗА УЧЕНИКЕ ДРУГОГ И ШЕСТОГ РАЗРЕДА ПОЧЕЋЕ ОД ШКОЛСКЕ 2027/2028. ГОДИНЕ, ЗА УЧЕНИКЕ ТРЕЋЕГ И СЕДМОГ РАЗРЕДА ПОЧЕЋЕ ОД ШКОЛСКЕ 2028/2029. ГОДИНЕ И ЗА УЧЕНИКЕ ЧЕТВРТОГ И ОСМОГ РАЗРЕДА ПОЧЕЋЕ ОД ШКОЛСКЕ 2029/2030. ГОДИНЕ.

ЧЛАН 22.

ПРОПИСИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ОВОГ ЗАКОНА БИЋЕ ДОНЕТИ У РОКУ ОД 90 ДАНА ОД ДАНА СТУПАЊА НА СНАГУ ОВОГ ЗАКОНА.

ЧЛАН 23.

ОВАЈ ЗАКОН СТУПА НА СНАГУ ОСМОГ ДАНА ОД ДАНА ОБЈАВЉИВАЊА У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ”.

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДеноЈ ЕХ АНТЕ АНАЛИЗИ ЕФЕКТА ПРОПИСА

1. Сагледавање постојећег стања

1) Приказати постојеће стање у предметној области у складу са важећим правним оквиром.

Да ли се у предметној области примењује пропис или предметна област није била уређена прописом? Приказати постигнути учинак примене важећег прописа, и проценити да ли је постигнути учинак примене важећег прописа у складу са циљем који је одређен кад је пропис донет, тј. приказати која одступања су примећена од циљне вредности показатеља учинка. Приказати да ли се решења важећег прописа примењују у потпуности и у складу са роковима прописаним у важећем пропису. Приказати доступне информације и вредности других показатеља који се прате у области уколико предметна област није уређена прописом.

Предметна област је уређена позитивним прописом – Законом о уџбеницима („Службени гласник РС”, бр. 27/18 и 92/23), (у даљем тексту: Закон). Законом се уређује припремање, одобравање, избор, издавање, повлачење и праћење уџбеника и уџбеничког комплета, приручника и додатних наставних средстава за основну и средњу школу. Закон се састоји од поглавља:

(I. Основне одредбе) дефинише појмове, врсте наставних средстава, начела једнаких могућности и недискриминације, као и обавеза државе да обезбеди доступност и квалитет уџбеника свим ученицима, укључујући припаднике националних мањина и ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом;

(II. Издавачи уџбеника) уређује услове за рад издавача, укључујући могућност да се уџбеници штампају и путем јавних издавача, као и постојање Центра за нискотиражне уџбенике ради подршке образовању на мањинским језицима и осталим категоријама које су дефинисане;

(III. Припремање уџбеника) уређује поступак планирања и развоја уџбеника кроз утврђивање плана, стандарда квалитета и израду Каталога уџбеника и других наставних средстава;

(IV. Одобравање уџбеника и наставних средстава) обезбеђује стручну, транспарентну и непристрасну процедуру оцењивања рукописа уџбеника, приручника и других средстава, уз јасно одређене надлежности и механизме спречавања сукоба интереса;

(V. Избор и праћење уџбеника) утврђује поступак избора уџбеника у школама, праћење примене уџбеника у настави и правилну употребу додатних наставних средстава, у циљу унапређења наставног процеса и заштите ученика од непримерених утицаја;

(VI. Издавање уџбеника) уређује обавезе издавача у погледу садржаја, облика и квалитета штампе, рокова објављивања и обавештавања корисника, као и услове за нова издања;

(VII. Повлачење уџбеника из употребе) омогућава повлачење уџбеника који не испуњавају прописане стандарде, садрже грешке или нису у складу са наставним планом и програмом;

(VIII. Надзор) уводи механизме инспекцијског надзора и праћења примене закона од стране надлежних органа и установа;

(IX. Казнене одредбе) предвиђа санкције за издаваче, школе или друга правна и физичка лица у случају кршења одредаба закона;

(X. Прелазне и завршне одредбе) обезбеђују континуитет примене прописа, јасно одређују рокове и прелазна решења ради ефикасног спровођења законских новина.

Поред Закона, постоји и подзаконска регулатива која ближе уређује примену Закона.

- Правилник о начину прилагођавања уџбеника („Службени гласник РС”, број 21/20);
- Правилник о ближим условима и критеријумима за избор чланова стручне комисије која врши експертизу рукописа уџбеника и чланова комисије за припрему експертског мишљења („Службени гласник РС”, број 94/18);
- Правилник о ближим условима и критеријумима за избор других стручних лица и чланова комисије за припрему стручне оцено квалитета рукописа и стручног мишљења („Службени гласник РС”, број 94/18);
- Правилник о издавању нискотиражних уџбеника („Службени гласник РС”, број 69/18);
- Правилник о начину и поступку давања стручне оцено и стручног мишљења о квалитету рукописа уџбеника, приручника и наставног материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава („Службени гласник РС”, број 75/16);
- Правилник о стандардима квалитета уџбеника и упутство о њиховој употреби („Службени гласник РС”, бр. 42/16 и 45/18);
- Правилник о садржини и начину вођења Регистра издавача који су добили дозволу за издавање уџбеника и других наставних средстава („Службени гласник РС”, број 21/10);
- Правилник о садржини и начину вођења Регистра одобрених уџбеника („Службени гласник РС”, број 21/10);
- Правилник о дозволи за издавање уџбеника – лиценци („Службени гласник РС”, број 6/10).

Уџбеници су важан образовни ресурс који у одређеној мери утичу на квалитет образовања, једнакост приступа, педагошке методе и образовне исходе. Постојећи Закон довео је до одређених проблема у погледу квалитета уџбеника, транспарентности избора, тржишних неравнотежа и економске доступности. Стога се приступило изменама и допунама Закона са циљем да се системски унапреди овај сектор.

Уџбеник има кључни значај у савременом образовању и његова улога мора бити усклађена са новим педагошким принципима. Да би уџбеник заиста био функционалан у оквиру савремених схватања образовања, неопходно је променити традиционални начин реализације образовно-васпитног рада. Уместо да се наставни процес заснива на стицању, памћењу и репродукцији знања, тежиште треба преbacити на развој когнитивних способности ученика. Поред тога, важно је да се од учења готових, већ дефинисаних знања пређе ка процесу самосталног откривања и проучавања нових садржаја.

Оваквим приступом позиција ученика се мења из пасивне у активну, а наставни процес трансформише се из репродуктивног у продуктивнији и креативнији. Међутим, да би се овакви педагошки захтеви остварили, у складу са претходним реформама, неопходна је промена односа према образовању, настави и целом образовном систему.

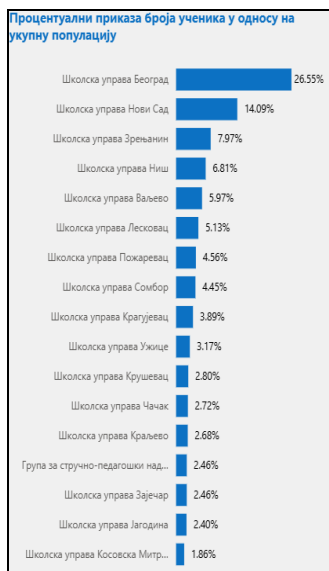
Уџбеник представља специфично наставно средство и важан извор знања у процесу остваривања циљева и задатака васпитања и образовања. Он и даље остаје један од примарних и стандардних извора информација, као и основно средство интерактивне комуникације између наставника и ученика. Правилно конципиран и усклађен са савременим образовним потребама, уџбеник може подстаћи активност и критичко размишљање ученика, чиме доприноси квалитетнијем и дубљем учењу.

Примена важећег Закона довела је до развоја тржишта уџбеника и успостављања више извора понуде, уз истовремено уочено раздвајање и неуједначеност тржишних учесника по обиму, утицају и присутности на тржишту и могло би се закључити, у оквиру анализе правног оквира тржишта уџбеника, да тржиште уџбеника карактерише и својеврсна цикличност – и то како на годишњем нивоу, тако и на четворогодишњем нивоу, до којих је дошла Комисија за заштиту конкуренције, на основу Извештаја о анализи стања конкуренције на тржишту уџбеника за основно образовање на територији Републике Србије у периоду 2018-2020. године (2021. година, <https://www.kzk.gov.rs/kzk/wp-content/uploads/2022/08/Sektorska-analiza-stanja-konkurencije-na-trzistu-udzbjenika-za-osnovno-obrazovanje.pdf>).

Приликом израде препорука, Комисија се на основу претходно изнетих налаза и закључака водила циљем спровођења Закона о заштити конкуренције, а то је добробит друштва и корист потрошача - ученика и родитеља.

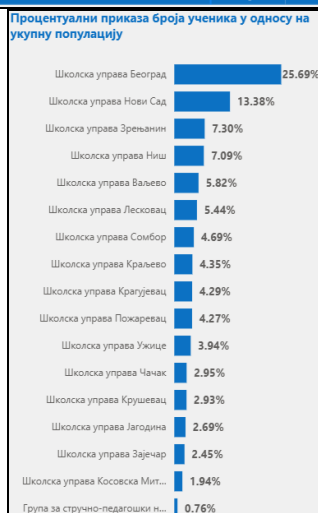
Циљ Закона је обезбеђивање квалитетних, доступних, педагошки и стручно оправданих уџбеника, уз заштиту јавног интереса у образовању. Решавање поступка одобравања уџбеника и вођење регистра уџбеника углавном се спроводи у складу са роковима.

Преглед	I разред	II разред	III разред	IV разред	V разред	VI разред	VII разред	VIII разред	Укупно
Школска управа Чачак	1,776	1,737	1,727	1,768	1,677	1,769	1,710	1,815	13,979
Школска управа Ужице	1,978	2,128	1,962	2,083	1,948	2,126	2,071	2,060	16,356
Школска управа Сомбор	3,018	2,906	2,867	2,896	2,861	2,807	2,697	2,778	22,830
Школска управа Пожаревац	2,836	2,908	2,802	2,954	2,923	2,873	2,939	2,934	23,169
Школска управа Нови Сад	9,199	9,176	9,349	9,115	9,006	9,044	8,839	8,673	72,401
Школска управа Ниш	4,495	4,517	4,357	4,425	4,430	4,366	4,280	4,341	35,211
Школска управа Лесковац	3,361	3,352	3,249	3,465	3,284	3,345	3,309	3,291	26,656
Школска управа Крушевац	1,748	1,800	1,683	1,722	1,742	1,809	1,756	1,897	14,157
Школска управа Краљево	1,631	1,659	1,691	1,693	1,716	1,713	1,686	1,736	13,525
Школска управа Крагујевац	2,434	2,517	2,491	2,514	2,391	2,464	2,427	2,319	19,557
Школска управа Косовска Митровица	1,121	1,095	1,066	1,099	1,224	1,164	1,131	1,235	9,135
Школска управа Јагодина	1,402	1,397	1,493	1,522	1,557	1,600	1,534	1,597	12,102
Школска управа Зрењанин	5,027	5,091	5,056	5,188	4,989	4,963	4,945	4,971	40,230
Школска управа Зајечар	1,450	1,485	1,538	1,532	1,554	1,554	1,500	1,455	12,068
Школска управа Ваљево	3,748	3,815	3,767	3,862	3,574	3,792	3,586	3,784	29,928
Школска управа Београд	17,012	16,787	17,007	17,277	16,635	16,885	16,290	16,519	134,412
Група за стручно-педагошки надзор за општине Нови Пазар, Сјеница и Тутин	1,626	1,684	1,620	1,659	1,717	1,656	1,651	1,691	13,304
Укупно	63,862	64,054	63,725	64,774	63,228	63,930	62,351	63,096	509,020

Табела 1. Број ученика по разредима у основном образовању и васпитању у школској 2024/2025. години и процентуални приказ по школским управама (извор: <https://opendata.mpn.gov.rs>)

Преглед	I разред	II разред	III разред	IV разред	Укупно
Група за стручно-педагошки надзор за општине Нови Пазар, Сјеница и Тутин	511	483	396	335	1,725
Школска управа Београд	16,436	15,066	14,256	12,564	58,322
Школска управа Ваљево	3,545	3,481	3,361	2,834	13,221
Школска управа Зајечар	1,491	1,446	1,413	1,221	5,571
Школска управа Зрењанин	4,532	4,398	4,133	3,507	16,570
Школска управа Јагодина	1,668	1,575	1,514	1,359	6,116
Школска управа Косовска Митровица	1,144	1,137	1,082	1,030	4,393
Школска управа Крагујевац	2,508	2,588	2,493	2,144	9,733
Школска управа Краљево	2,636	2,565	2,493	2,170	9,864
Школска управа Крушевац	1,743	1,656	1,732	1,527	6,658
Школска управа Лесковац	3,225	3,119	3,194	2,809	12,347
Школска управа Ниш	4,237	4,168	4,054	3,643	16,102
Школска управа Нови Сад	8,436	8,126	7,432	6,379	30,373
Школска управа Пожаревац	2,642	2,502	2,553	2,000	9,697
Школска управа Сомбор	2,929	2,853	2,599	2,270	10,651
Школска управа Ужице	2,293	2,362	2,261	2,033	8,949
Школска управа Чачак	1,826	1,768	1,617	1,493	6,704
Укупно	61,802	59,293	56,583	49,318	226,996

Табела 2. Број ученика по разредима у средњем образовању и васпитању у школској 2024/2025. години и процентуални приказ по школским управама (извор: <https://opendata.mpn.gov.rs>)

Језик наставе	Проценат (%)
Српски језик	94,83%
Мађарски језик	2,07%
Босански језик	1,80%
Албански језик	0,66%
Словачки језик	0,38%
Румунски језик	0,12%
Русински језик	0,06%
Хрватски језик	0,05%
Српско-бугарски	0,03%
Бугарски језик	0,01%

Табела 3. Проценат ученика по језицима реализације наставе у основном образовању и васпитању у школској 2024/2025. години (извор: <https://opendata.mpn.gov.rs>)

Језик наставе	Проценат (%)
Српски језик	95.44%
Мађарски језик	1.76%
Босански језик	1.50%
Албански језик	0.68%
Српско-енглески	0.18%
Словачки језик	0.15%
Хрватски језик	0.09%
Бугарски језик	0.05%
Румунски језик	0.05%
Српско-руски	0.03%
Српско-француски	0.03%
Српско-мађарски	0.02%
Русински језик	0.02%

Табела 4. Проценат ученика по језицима реализације наставе у средњем образовању и васпитању у школској 2024/2025. години (извор: <https://opendata.mpn.gov.rs>)

У школској 2024/2025. години, у јунском року, завршном испиту приступило је 63.885 ученика осмог разреда, односно 99.7% генерације и 1.046 полазника функционалног основног образовања одраслих или 66% пријављених. Тестови на завршном испиту садржали су задатке којима се проверава оствареност образовних стандарда дефинисаних на три нивоа постигнућа – основном, средњем и напредном нивоу. Резултати завршног испита, поред своје селективне функције за упис ученика у средње школе, омогућавају и добијање различитих врста података релевантних за

Табела 5. Просечан број бодова ученика по тесту на завршном испиту у школској 2024/2025. години (извор Министарство просвете Моја средња школа)

[illegible]

Ликовна култура	1	1	1	1	1	1	1	1	8
Први страни језик	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Други страни језик - избор					2	2	2	2	8
Математика	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Биологија					1	1	1	1	4
Хемија							2	2	4
Техника и технологија					2	2	2	2	8
Информатика и рачунарство					1	1	1	1	4
Физика						2	2	2	6
Дигитални свет		1	1	1					3
Укупан број уџбеника у ОСНОВНИМ ШКОЛАМА	11	12	12	12	19	19	21	21	127

Табела 6. Број уџбеника по разредима и предметима у основном образовању и васпитању

	I	II	III	IV	Укупно
Број уџбеника у средњим општим школама (Регистар уџбеника)	18	18	13	10	59
Број уџбеника у средњим стручним школама (ЗУОВ)	191	281	259	205	936
Укупан број уџбеника у СРЕДЊИМ ШКОЛАМА	209	299	272	215	995

Табела 7. Број уџбеника по разредима и предметима у средњем образовању и васпитању

Назив издавача	Број изабраних издања у ОШ	% изабраних издања
doо	852	0.63%
CATIONAL CENTRE	185	0.14%
ачка кућа Freska	2688	2.00%
ачко друштво KRUG	122	0.09%
Издавачка кућа доо	33681	25.09%
AGE PUBLISHING	124	0.09%
nglish Book doо	1824	1.36%
оло	1324	0.99%
њига	1473	1.10%
	6	0.00%
школство доо	12220	9.10%
н издаваштво	13194	9.83%
Статус д.о.о.	4543	3.38%
вод за уџбенике	9458	7.05%
ивни центар	2126	1.58%
ДАКТА	184	0.14%
матископ доо	1364	1.02%
школа	557	0.42%
узеће за издаваштво, производњу и трговину Едука д.о.о.	7788	5.80%
редно друштво Герундијум доо, Београд	3055	2.28%

Привредно друштво за издавачку делатност Нови Логос	37160	27.69%
и.н.е	279	0.21%
Образовна фирма	1	0.00%
Информатички сервис Гајић	1	0.00%
Укупно	134209	100.00%

Табела 8. Извод из Регистра уџбеника – Преглед одабраних уџбеника у основним школама (извор <https://prosveta.gov.rs/prosveta/udzbenici/registar-udzbenika/>, јун 2025. године)

Назив издавача	Број изабраних издања у СШ	% изабраних издања у СШ
Акроноло	24	0.58%
EDUCATIONAL CENTRE	176	4.27%
Izdavačka kuća Freska	167	4.06%
Klett Издавачка кућа доо	1267	30.77%
Oxford centar	16	0.39%
The English Book doo	219	5.32%
Акроноло	381	9.25%
Дата Статус д.о.о.	42	1.02%
ЈП Завод за уџбенике	632	15.35%
Предузеће за издаваштво, производњу и трговину Едука	505	12.26%
Привредно друштво за издавачку делатност Нови Логос	689	16.73%
Укупно	4118	100.00%

Табела 9. Извод из Регистра уџбеника – Преглед одабраних уџбеника у средњим школама (извор <https://prosveta.gov.rs/prosveta/udzbenici/registar-udzbenika/>, јун 2025. године)

Издавачи	Број уџбеника	Продаја у РСД	Продаја у %
Нови Логос	288.518	310.722.020	37,24%
Klett	143.383	147.302.475	17,65%
Вулкан	109.564	118.672.250	14,22%
БИГЗ Школство	88.925	108.704.480	13,03%
Едука	53.510	61.828.030	7,41%
ЈП Завод за уџбенике	33.966	29.496.582	3,54%
Фреска	13.469	18.646.690	2,23%
Креативни центар	10.404	13.889.210	1,66%

Архикњига	9.909	3.402.996	0,41%
Герундијум	8.087	9.826.377	1,18%
Дата Статус	6.363	7.960.340	0,95%
Нова школа	4.289	863.878	0,10%
Albas	3.059	2.887.510	0,35%
Школски сервис Гајић	123	147.600	0,02%
УКУПНО	773.569	834.350.438	100%

Табела 10. Издавачи у Србији чије уџбенике су користили ученици у 1. и 5. разреду основног образовања и васпитања током школске 2024/2025. године
(извор: <https://prosveta.gov.rs/prosveta/udzbenici/registrar-udzbenika/>, <https://opendata.mpn.gov.rs/> сајтови издавача- обрачун РСЈП)

Предмет	Albas	Архикњига	БИГЗ	Вулкан	Герундијум	Дата Статус	Едука	ЈП Завод за уџбенике	Klett	Креативни центар	Нова школа	Нови Логос	Фреска
Српски језик													
Буквар			1190	970	990		1.760	766	1.100		940	1.100	
Наставни листови			680	690				605				620	
Читанка			1.190	1.030	990		1.100	743	990	1.000	980		
Словарица			620										
Буквар са словарицом				1.850						1.250			
Комплексни метод							2.420			2.600		2.580	
Буквар, Наставни листови и Читанка						2.980							2500/2580
Ликовна култура													
Уџбеник	880		1.050	940	935	940	960	835	960			960	1.630
Музичка култура													
Уџбеник	770		1.050	930		930	940	762	890			930	840
Свет око нас													
Уџбеник	880		1.130	1.040			1.650	788	1090/1670			990	970/1040
Радна свеска			1.240	790				669	790			770	650/740
Уџбеник и радна свеска					1.760	1.830				1.860	1.740	1.760	1.620

Табела 11. Цене уџбеника за 1. разред основног образовања и васпитања (у динарима на дан 5. јуна 2025. године, извор: Министарство просвете и сајтови издавача)

Предмет	Albas	Архикњига	БИГЗ	Вулкан	Герундијум	Дата Статус	Едука	ЈП Завод за уџбенике	Klett	Креативни центар	Нови Логос	Фреска
Српски језик												
Уџбеник					1.694		1.080	908		1.250		
Читанка		1.200	1.320	1.240	1.452		1.240	1.174	1140/1240	1.200	1140/1240	
Радна свеска		740	910	790					850		750	
Грамматика		900	1.160	790					810/970		960/1040	
Ликовна култура												
Уџбеник	880		1.020	850	935		920	1.542	850	860	850	
Музичка култура												
Уџбеник			1.020	940		940	94	762	850	930	940	
Географија												
Уџбеник			1.320	1.250	1.155	1.230	1.240	835	1.140	1.250	1.260	
Атлас			1.800					1.089				
Историја												
Уџбеник			1.390	1.150	1.188	1.190	1.240	1.031	1140/1180		1.140	1.140
Атлас								652/1428	1.390			

Табела 12. Цене уџбеника за 5. разред основног образовања и васпитања (у динарима на дан 5. јуна 2025. године, извор: Министарство просвете и сајтови издавача)

Министарство просвете у школској 2024/2025. години наставило је са финансирањем набавке уџбеника, које се почев од школске 2009/2010. године реализовало у оквиру Пројекта „Набавка уџбеника и других наставних средстава за ученике основних школа“, а на основу одговарајућих аката Владе Републике Србије.

Полазећи од процењених потреба система образовања и васпитања и имајући у виду буџетска средства опредељена за ове намене за школску 2024/2025. годину, Влада је на предлог Министарства донела Одлуку о финансирању набавке уџбеника средствима буџета Републике Србије за школску 2024/2025. годину („Службени гласник РС”, број 48/24), 05 број 401-4596/2024, од 30. маја 2024. године (у даљем тексту: Одлука).

Одлуком је утврђено да су предмет набавке уџбеници које ће школе користити у настави у школској 2024/2025. години и да право на доделу уџбеника остварују ученици из породица корисника новчане социјалне помоћи, ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом из социјално/материјално угрожених породица (примаоце новчане социјалне помоћи); ученике који основношколско образовање и васпитање стичу по индивидуалном образовном плану, укључујући и ИОП 3; ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, који се образују по индивидуалном образовном плану, а потребни су им прилагођени уџбеници, као и ученике који образовно-васпитни рад не остављају по индивидуалном образовном плану, а којима је потребно прилагођавање (увећан фонт, Брајево писмо, електронски формат); ученике из породица у којима је троје и више деце у систему образовања и васпитања, с тим да наведено право остварује дете/деца која су ученици основне школе. Уколико основну школу похађа више деце из породица које остварују право за добијање уџбеника на основу овог критеријума, уџбенике добија дете/деца која су прва почела да стичу основно образовање и васпитање, без обзира на редослед рађања; ученике из породица у којима је носилац родитељске бриге само један родитељ, односно уколико је други родитељ преминуо или је непознат; ученике који болују од ретке болести; ученике који остварују право на туђу негу и помоћ и ученике првог и другог разреда основне школе који су глуви, а којима су потребни прилагођени уџбеници у електронском формату, са видео садржајима на српском знаковном језику, и то:

(1) у првом циклусу основног образовања и васпитања за предмете: математика, српски језик/матерњи језик, свет око нас, природа и друштво и страни језик као обавезни предмет;

(2) у другом циклусу основног образовања и васпитања за предмете: математика, српски језик и књижевност/матерњи језик, први страни језик, географија, историја, хемија, физика и биологија.

Министарство просвете прикупило је податке о изабраним уџбеницима и другим наставним средствима који могу бити предмет набавке, а које су изабрале школе, у складу са Законом и које ће користити у школској 2024/2025. години. Прикупљање података реализовано је преко посебне апликације Министарства у оквиру информационог система „Доситеј” и то за предмете за које се према Одлуци Владе набављају бесплатни уџбеници. Означавањем на

листи одобрених уџбеника, сачињеној у складу са каталогом одобрених уџбеника, школе су уносиле податке о уџбеницима које ће користити у настави.

Право на бесплатне уџбенике прошле године остварило је 95.343 ученика, док је укупна количина требаних уџбеничких јединица за школску 2024/2025. годину износила 894.191.

На основу Одлуке Владе Републике Србије о финансирању набавке уџбеника средствима буџета Републике Србије за школску 2023/2024. годину у извештајном периоду спроведена је јавна набавка за набавку бесплатних прилагођених уџбеника. Уџбеници су испоручени у 139 школа које су исказале потребу за набавку прилагођених уџбеника. Из буџета Републике Србије за обезбеђивање бесплатних прилагођених уџбеника за школску 2023/2024. годину издвојено је укупно 23.387.562,00 РСД за укупно 2307 уџбеничких јединица. Прилагођени уџбеници се припремају на различитим величинама фонтова штампе, у различитим форматима штампе, у аудио запису и запису Брајевим писмом.

Подршка мањинском образовању је и обезбеђивање уџбеника на мањинским језицима из Програма бесплатних уџбеника. Сваке школске године се повећава број уџбеничких јединица у овом програму на 8 језика националних мањина, од 62.452 (2021/22), 64.689 (2022/23) до 72.357 (2023/24).

Центар за нискотиражне уџбенике Завода за уџбенике у периоду јануар–јун 2024. године добио је одобрење за 4 (четири) нова уџбеника за основну школу на језицима националних мањина по реформисаним програмима: по један уџбеник на мађарском, словачком, румунском и русинском језику.

Стручне комисије Завода за унапређивање образовања и васпитања су разматрале следеће рукописе уџбеника и додатних наставних средстава, намењених припадницима националних мањина:

- босански језик: 2 рукописа уџбеника
- бугарски језик: 11 рукописа уџбеника.

Ученицима који целокупну наставу похађају на једном од осам језика националне мањине (албанском, босанском, бугарском, мађарском, русинском, румунском, словачком и хрватском језику), као и ученицима припадницима националних мањина који наставу прате на српском језику а похађају изборни програм *Матерњи језик/говор са елементима националне културе*, на располагању је укупно 982 уџбеничких јединица, од којих је 639 објављено по реформисаним програмима наставе и учења (<https://mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2022/03/Katalog-udzbenika-na-jezicima-nacionalnih-manjina.pdf>).

Објављен је нови Каталог уџбеника на језицима националних мањина за предшколску установу, основну и средњу школу за школску 2024/25. годину.

Језик националне мањине	Укупан број уџбеника	Број реформисаних уџбеника
Албански језик	56	50
Босански језик	112	70
Бугарски језик	116	33
Мађарски језик	194	145
Русински језик	113	59
Словачки језик	158	98
Хрватски језик	109	85

Румунски језик	104	56
Српски као нематерњи језик	36	25
Словеначки језик са ел. националне културе	1	1
Буњевачки језик са ел. националне културе	12	10
Македонски језик са ел. националне културе	3	0
Чешки језик са ел. националне културе	3	1
Ромски језик са ел. националне културе	6	6
Влашки говор са ел. националне културе	1	0
Украјински језик са ел. националне културе	8	0
УКУПНО:	1032	639

Уџбеници на језицима националних мањина, Каталог уџбеника за школску 2024/25.

Подршка мањинском образовању је и обезбеђивање уџбеника на мањинским језицима из Програма бесплатних уџбеника. Сваке школске године се повећава број уџбеничких јединица у овом програму на 8 језика националних мањина за текућу школску 2024/25. годину обезбеђено је 70.634 уџбеничке јединице на језицима националних мањина.

Следи табела о проценту испуњености плана уџбеника за наставу на језицима националних мањина према реформисаним школским програмима наставе и учења:

Језик	Разред							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Албански језик	90%	80%	90%	90%	60%	80%	80%	80%
Босански језик	90%	90%	85%	70%	100%	90%	100%	80%
Бугарски језик	70%	70%	14%	14%	80%	90%	15%	10%
Мађарски језик	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Румунски језик	85%	85%	85%	30%	100%	85%	100%	70%
Русински језик	100%	90%	70%	70%	100%	90%	90%	90%
Словачки језик	100%	80%	100%	85%	100%	85%	100%	95%
Хрватски језик	90%	70%	70%	70%	90%	85%	80%	75%

Министарство просвете обезбедило је додатна средства у висини од 42.463.200,04 РСД за издавање недостајућих нискотиражних уџбеника на мањинским језицима, укупно 82 уџбеничка наслова. Средства су пребачена Заводу за уџбенике, а очекује се реализација током следеће године.

Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице је у трећем и четвртном кварталу 2024. године издао решења за 24 уџбеника на језицима националних мањина, 8 на словачком језику, 7 на мађарском језику, 3 на русинском и 2 на румунском језику.

Стручне комисије Завода за унапређивање образовања и васпитања су разматрале рукописе уџбеника и додатних наставних средстава, намењених припадницима националних мањина, и то:

- Новим издањима уџбеника која се издају са непромењеним садржајем, а за које су дата стручна мишљења комисија – да предати рукописи не представљају ново издање уџбеника и да и не подлежу поновном одобравању (у складу са чланом 40. Закона о уџбеницима („Службени гласник РС“, број: 27/2018-13, 92/2023-336), припада 20 рукописа:
1. *Дигитални свет*, превод на бугарски језик уџбеника *Дигитални свет 4*, уџбеник за 4. разред основне школе;
 2. *Географија*, превод на бугарски језик уџбеника *Географија 7*, уџбеник за 7. разред основне школе;
 3. *Рачунарство и информатика*, превод на бугарски језик, уџбеник *Рачунарство и информатика* за 2. разред гимназије;
 4. *Хемија*, превод на бугарски језик уџбеника *Хемија 8*, уџбеник за 8. разред основне школе;
 5. *Ликовна култура*, превод на бугарски језик уџбеника *Ликовна култура*, уџбеник за 2. разред гимназије;
 6. *Биологија*, превод на бугарски језик уџбеника *Биологија*, уџбеник за 2. разред гимназије;
 7. *Математика*, превод на бугарски језик уџбеника *Математика 7*, уџбеник за 7. разред основне школе;
 8. *Географија*, превод на бугарски језик уџбеника *Географија 3*, уџбеник за 3. разред гимназије;
 9. *Биологија*, превод на бугарски језик уџбеника *Биологија 7*, уџбеник за 7. разред основне школе;
 10. *Географија*, превод на бугарски језик уџбеника *Географија 8*, уџбеник за 8. разред основне школе;
 11. *Ликовна култура*, превод на бугарски језик уџбеника *Ликовна култура*, уџбеник за 4. разред основне школе;
 12. *Историја*, превод на бугарски језик уџбеника *Историја*, уџбеник са одабраним историјским изворима за 3. разред гимназије;
 13. *Математика*, превод на бугарски језик уџбеника *Математика 4*, уџбеник за 4. разред основне школе;
 14. *Хемија*, превод на бугарски језик уџбеника *Хемија 2*, за 2. разред гимназије;
 15. *Физика*, превод на бугарски језик уџбеника *Физика 8*, уџбеник за 8. разред основне школе;
 16. *Информатика и рачунарство*, превод на бугарски језик уџбеника *Рачунарство и информатика*, уџбеник за 3. разред гимназије;
 17. *Хемија*, превод на бугарски језик уџбеника *Хемија 7*, уџбеник за 7. разред основне школе; *Информатика и рачунарство*, превод на бугарски језик уџбеника *Информатика и рачунарство*, уџбеник за 8. разред основне школе;

18. *Математика*, превод на бугарски језик уџбеника *Математика 8*, уџбеник за 8. разред основне школе;
 19. *Информатика и рачунарство*, превод на бугарски језик уџбеника *Рачунарство и информатика*, уџбеник за 8. разред основне школе;
 20. *Техника и технологија*, превод на бугарски језик *Техника и технологија 7*, уџбеник и збирка материјала за конструктивно моделовање за 7. разред основне школе.
- У процедури одобравања налази се четири рукописа нових издања уџбеника:
1. *Историја*, превод на бугарски језик уџбеника *Историја 8*, уџбеник са одабраним историјским изворима за 8. разред основне школе;
 2. *Природа и друштво*, превод на бугарски језик уџбеника *Природа и друштво 4*, уџбеник за 4. разред основне школе, први и други део са тематским атласом уз уџбеник природе и друштва за 4. разред основне школе;
 3. *Историја*, превод на бугарски језик уџбеника *Историја 7*, уџбеник са одабраним историјским изворима за 7. разред основне школе;
 4. *Информатика и рачунарство*, превод на бугарски језик уџбеника *Информатика и рачунарство 7*, уџбеник за 7. разред основне школе.

Од доношења Закона о уџбеницима, број издања на појединим језицима знатно осцилира, јер издавачи највише пажње посвећују бројнијим националним заједницама. Мера увођења нискотиражних уџбеника, предвиђена законским решењем, није дала очекиване резултате, пошто неке мањинске заједнице и даље немају одобрене уџбенике према реформисаним школским програмима наставе и учења. Сваки ученик који похађа наставу на језицима националних мањина ће 2025/2026. школске године добити уџбенике Јавног предузећа „Завод за уџбенике” без накнаде.

Иако закон предвиђа финансирање ових уџбеника, у пракси је изостала ангажованост приватних издавача, осим када је реч о профитабилнијим језичким заједницама.

2) Да ли је уочен проблем у области и на коју циљну групу се односи? Представити узроке и последице проблема?

На основу приказа постојећег стања описати проблем који је потребно решити и оценити опасност и размере проблема. Одредити циљне групе на које проблем директно или индиректно утиче (нпр. привредни субјекти у одређеној делатности, угрожене друштвене групе, органе, односно организације који врше јавна овлашћења, итд.) и описати тај утицај. Одредити узроке настанка проблема и његове последице.

Предлог закона о изменама и допунама Закона о уџбеницима (у даљем тексту: Предлог закона), чији је Нацрт припремило Министарство просвете, предвиђа унапређивање примене појединих законских решења у циљу обезбеђивања и унапређивања квалитета, доступности и праведности основног образовања и васпитања.

Овим изменама предвиђено је унапређивање примене појединих законских решења у смислу подршке остваривању прописаних циљева

образовања и васпитања и то развијања личног и националног идентитета, развијања свести и oseћања припадности Републици Србији, поштовања и неговања српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина на простору Републике Србије, развијања интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине, као и у делу обезбеђивања уџбеника и других наставних средстава за ученике, а у циљу обезбеђивања и унапређивања квалитета, доступности и праведности система образовања и васпитања.

Предлог закона представља системску и вредносну реформу у области образовања у Републици Србији, са фокусом на очување националног идентитета, квалитет уџбеника и транспарентност избора. Једна од централних новина је увођење појма „уџбеници од националног значаја“, који обухвата уџбенике из предмета важних за културно-историјски идентитет: српски језик, историја, географија и други. Ови уџбеници постају основни механизам очувања вредности, језика и традиције, али и важан фактор отпорности на спољне утицаје.

Јавни издавач нема тржишни интерес, јер делује у јавном интересу, а не ради остваривања профита, што га суштински разликује од приватних издавача чији је главни циљ комерцијална добит. Јавни издавач има снажан друштвени мандат: да штити образовање као вредност, а не као робу. За разлику од приватних, он обезбеђује равноправност, стручност, стабилност и независност школског система од тржишних манипулација. Док приватни издавачи бирају теме и уџбенике према профитабилности, предвиђено је да јавни издавач издаје уџбенике од националног значаја који промовишу културу, језик и историјско наслеђе, чиме штити национални идентитет. У прилог јавном издавачу иду транспарентност избора аутора, јавни конкурси, јавна контрола трошкова и гарантовани квалитет садржаја. Европска пракса потврђује оправданост државне улоге у издавању уџбеника у областима од националног значаја, како би обезбедиле образовну једнакост и уједначен стандард знања. Овакав модел штити образовање од тржишне нестабилности и комерцијализације садржаја.

Јавни издавач добија кључну улогу у креирању ових уџбеника – од избора аутора, кроз јавне конкурсе, до надзора над поступком рецензије и штампе. Закон прецизира високе критеријуме за избор аутора, као и механизме контроле квалитета и рокова у припреми уџбеника. Ако аутори не испуне уговорене обавезе, предвиђене су санкције, чиме се унапређује одговорност и ефикасност система.

Наглашава се право свих ученика у иностранству који похађају наставу на српском језику да користе уџбенике Републике Србије, чиме се додатно јача веза дијаспоре са матицом. Уводи се и прецизна регулација ауторских накнада за дела укључена у наставне материјале, штитећи права стваралаца.

Детаљно се уређује поступак избора уџбеника на нивоу школе, уводећи принципе јавности, једнакости привредних субјеката и избегавања сукоба интереса. Посебна пажња посвећена је транспарентности процеса, укључујући и обавезу објављивања одлука на веб-страницама школа и извештавање надлежних органа. Закон дефинише и максималну масу уџбеника, штитећи здравље ученика, те уводи обавезу економичности и еколошке одрживости у избору уџбеника.

Цене уџбеника подлежу контроли државе, укључујући и уџбенике на језицима националних мањина и прилагођене за децу са сметњама у развоју. Одређивање цена поверава се комисији састављеној од стручњака и

представника релевантних институција. Закон предвиђа постепено увођење уџбеника од националног значаја по разредима, почевши од школске 2026/2027. године.

Овим изменама Република Србија унапређује образовни систем, штити културно-историјску баштину и уводи јасна правила која осигуравају квалитет, правичност и одговорност у процесу издавања и коришћења уџбеника.

Тренутни изазови који су се појавили односе се на неуједначен квалитет уџбеника између различитих издавача, затим непостојање јасних и објективних критеријума за избор уџбеника, доминација појединих издавача, нарочито на локалним тржиштима, недовољна присутност дигиталних формата, непостојање прописане највише малопродајне цене, што узрокује одређене финансијске проблеме и потенцијално може довести до неравноправности међу ученицима, тежина ђачких ранаца се сваке године поставља као друштвена тема и нема дефинисаног националног комплета, уџбеника од националног значаја, за основну школу – школе и родитељи често збуњени превеликим бројем алтернатива.

Либерализација тржишта уџбеника омогућила је приватним издавачима да значајно прошире понуду уџбеника за основне школе, које представљају најисплативији сегмент. Ипак, ситуација у стручном образовању остала је готово непромењена — уџбеници за стручне предмете у тим школама углавном потичу из деведесетих година или уопште нису доступни.

На основу налаза Комисије за заштиту конкуренције, као и других надлежних органа и институција (Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Агенције за борбу против корупције и др.), као и практичног искуства стеченог током година примене Закона о уџбеницима, утврђено је да у систему постоје озбиљне препреке у области транспарентности, као и повећан ризик од коруптивних пракси.

Кључни проблеми идентификовани у процесу односе се на: непостојање адекватне регулације у вези са давањем поклона, донација и репрезентације школама и запосленима од стране издавача, улога школа у посредовању при набавци уџбеника није довољно јасно дефинисана и подложна је злоупотребама (поједине школе раде набавку преко ученичких задруга, што може бити пример добре праксе), затим, ограничен приступ свим одобреним уџбеницима током процеса избора од стране наставника. Као илустрација недостатка транспарентности и могућих злоупотреба наводи се пракса даривања учитеља и наставника.

Извештаји и искуства указују да поједини издавачи остварују значајан утицај на наставнике приликом избора уџбеника, нудећи различите бенефите као што су донације, бесплатне обуке, или друге погодности – што је као проблем препознала и Агенција за борбу против корупције.

Комисија за заштиту конкуренције, у оквиру основу Извештаја о анализи стања конкуренције на тржишту уџбеника за основно образовање на територији Републике Србије у периоду 2018-2020. година, указала је на устаљене обрасце промотивних активности издавача уџбеника који могу утицати на услове равноправне тржишне утакмице. Презентације уџбеника углавном изводе сами аутори, уредници или ангажовани стручњаци, често у школама, културним центрима или хотелима, где се истичу предности конкретног уџбеника у односу на друге. Уз усмену промоцију, присутнима се деле и бесплатни примерци уџбеника, пдф издања, каталози и ценовници. Промотивни материјали достављају се и школама које не присуствују догађају, као и

књижарама и дистрибутерима. Учесници на тржишту користе различите канале – од медија и друштвених мрежа до директне поште и онлајн платформи.

Током пандемије, дошло је до преласка на вебинаре и дигиталну промоцију, што је издавачима омогућило већу доступност наставницима. Поједини издавачи организују анкете како би добили повратне информације о уџбеницима, док неки користе и зимске семинаре као прилику за контакт са наставницима. Истакнуто је да поједини издавачи приступају школама директно, путем комерцијалиста или уз дозволу директора, чиме се додатно појачава индивидуални маркетинг. Мали издавачи, посебно они специјализовани за један предмет, истичу да немају ресурсе за широке кампање и ослањају се на личну сарадњу са школама. Јавни издавачи приступају формалније — најављују нова издања школама телефонским путем и достављају презентације електронским каналима. Иако је презентација уџбеника уобичајена пракса, начин њене реализације и праксе даривања могу довести у питање равноправност међу издавачима.

Комисија је посебно указала на ризик да овакви модели комуникације и размене утичу на избор уџбеника не на основу квалитета, већ на основу погодности које наставници или школе добијају. Овакви обрасци, иако делом легитимни, отварају простор за нелојалну конкуренцију и нарушавање транспарентности тржишта уџбеника. Због тога је неопходно размотрити увођење јаснијих правила и ограничења у вези са промотивним активностима издавача, као и самим начином избора уџбеника тако да буду јасни, транспарентни и недискриминаторни.

Законом о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 - др. закон, 10/19, 27/18 - др. закон, 6/20, 129/21, 92/23 и 19/25) дефинисано је осамнаест циљева образовања и васпитања. Један од њих је: „(...) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине.”

Законом о основама система образовања и васпитања дефинисане су и опште међупредметне компетенције за крај обавезног основног образовања и васпитања у Републици Србији које се заснивају на кључним компетенцијама за целоживотно учење. Компетенција Одговорно учешће у демократском друштву директно је повезана са неговањем културе српског народа и развијањем националног идентитета. Повезаност је видљива и код компетенција за комуникацију, сарадњу, решавање проблема.

У Националном оквиру образовања и васпитања („Службени гласник РС”, број 98/17) поред општих универзалних вредности наводи се да су у образовно-васпитни систем уткане и вредности које су посебно важне. Једна од тих вредности је: „(...) идентитет – у доба глобализације, у коме је присутно снажно мешање различитих народа, култура и религија, очекује се да кроз образовање особа постане грађанин света, а да притом сачува свој национални идентитет, свој језик, своју културу, друштвену, моралну и духовну баштину.”

У законским и подзаконским актима се указује на важност неговања културе српског народа и развијања националног идентитета.

Тренутни модел избора и набавке уџбеника у Републици Србији даје могућност да наставници имају слободу и аутономију избора уџбеника. Такав систем доводи до различитих цена за исти разред и поред могућности избора

на четири године, у пракси се дешава да се уџбеници мењају на годишњем нивоу, што онемогућава наслеђивање уџбеника међу ученицима. Формирање цена није законски регулисано, иако је постојала одредба у једном од претходних Закона о уџбеницима, од које се касније одустало се од института максималне малопродајне цене јер није било могуће утврдити јединствене и прецизне критеријуме за све врсте уџбеника и наставних материјала. Такође, постојала је бојазан да ће административно одређивање цене негативно утицати на квалитет и развој нових уџбеника, као и на број понуђача на тржишту. Због ових изазова, овај институт није могао бити успешно примењен у пракси, што је довело до слободног формирања цена од стране издавача и довело до велике разлике у ценама уџбеника (табеле 11. и 12.). Родитељи и држава немају утицај ни на избор ни на цену уџбеника, иако сnose трошкове. Наставници често захтевају и додатна наставна средства, што додатно оптерећује родитељски буџет. Маса и обим уџбеника нису ограничени, што доводи до тога да ђачке торбе прелазе препоручену тежину од 10–15% телесне масе ученика. Издавачи несметано нуде обимне и често непотребне садржаје, што може директно утицати и на раст цене. Ова пракса је нарочито изражена у нижим разредима основне школе.

Неједнакост у доступности и цени уџбеника нарушава принцип једнаких услова образовања за све ученике. Упркос програмима бесплатних уџбеника, родитељи и даље често морају да доплаћују. Примери из табела 11. и 12. показују велике разлике у цени уџбеничких комплета. Финансирање од стране локалних самоуправа и АП Војводине зависи од буџетских могућности, што значи да неке средине добијају више подршке од других. Присутан је тренд повећања издвајања локалних самоуправа у оквиру набавке уџбеника или суфинансирања родитеља. Потребно је системски регулисати, односно увести препоручену масу и одредити највишу малопродајну цену уџбеника како би образовање било равноправније и приступачније. Промене би требало да уведу већу контролу, транспарентност и укљученост свих заинтересованих страна.

Закон ће имати позитиван утицај на ученике, родитеље, односно друге законске заступнике и на установе. Решења у Предлогу закона утицаће на:

- ученике - ствара се правни основ за унапређивање образовно-васпитног рада, доступност квалитетнијем образовању и васпитању, бољи услови за образовање ученика. Ученику, као централном субјекту у процесу образовања, Предлог закона обезбеђује квалитетан уџбеник за предмете од националног значаја.

- наставнике - као кључне носиоце образовног процеса, добијају значајно појачану улогу и већу слободу у избору уџбеника, поштујући процедуру избора уџбеника, што му омогућава да са више сигурности и одговорности утиче на квалитет образовања у целом систему. Предложена решења пружају заштиту наставницима од могућих спољних утицаја и притисака који би могли утицати на њихов избор. Ова заштита остварује се двоструко: прво, издавачима је строго забрањено да наставницима дају поклоне чија вредност прелази 1000 динара, чиме се спречава коруптивно понашање; друго, избор уџбеника се не врши појединачно, већ на нивоу целокупне наставничке популације, тако да сваки наставник својим гласом доприноси статистичком исходу, док се коначна одлука доноси колективно, што обезбеђује транспарентност и равноправност у избору. На тај начин, наставници имају и личну и системску подршку у свом раду, што доприноси већој праведности и квалитету образовања.

- установе - повећање аутономије установе и унапређивање и рационалнија организација образовно-васпитног рада.

- родитеље - повећање квалитета образовања и васпитања њихове деце, финансирање, односно суфинансирање набавке уџбеника и других дидактичких средстава. Родитељи, као важан чинилац у образовном процесу, значајно улажу део породичног буџета у куповину уџбеника за своју децу. Закон који ограничава цене уџбеника пружа им неопходну сигурност и предвидивост у погледу трошкова, што је од великог значаја за породични буџет. Поред тога, предложене измене закона уводе и олакшице у виду једноставнијег и приступачнијег начина наслеђивања уџбеника, што додатно смањује укупне трошкове породице и доприноси ефикаснијем коришћењу наставних средстава.

Оваква решења директно олакшавају породицама приступ квалитетном образовању, истовремено водећи рачуна о економској доступности уџбеника.

- издаваче уџбеника – планирано је да јавни издавач има централну улогу у процесу креирања уџбеника од националног значаја, која обухвата све фазе од избора аутора до коначне припреме. Избор аутора врши се кроз транспарентне јавне конкурсе, чиме се обезбеђује стручност и квалитет рада. Закон прецизира строге критеријуме за избор аутора, као и механизме контроле квалитета у свакој фази израде уџбеника, укључујући и поштовање рокова. На овај начин, јавни издавач има значајну улогу у гаранцији квалитета и правремености уџбеничке продукције. Предлог закона доноси одређене измене које имају за циљ унапређење тржишних услова и подстицање конкуренције међу издавачима у области уџбеника.

Све наведено не би било могуће решити без доношења измена и допуна Закона, имајући у виду да ову материју није могуће уредити подзаконским актом, овим изменама је предвиђено доношење три подзаконска акта, што је уједно и разлог који доношење закона чини јединим начином за решавање проблема.

2. Утврђивање циља.

1) Који циљ је потребно постићи?

Циљ треба да буде дефинисан према жељеним ефектима које је потребно постићи у предметној области у односу на циљну групу или на животну средину, имајући у виду уочени проблем који је потребно решити, као и узроке и последице тог проблема или промену коју је потребно постићи. Циљ треба да буде прецизан, мерљив, друштвено прихватљив, остварив и временски одређен (тј. да садржи рок за постизање).

Циљ измена и допуна закона јесте очување и унапређивање националног идентитета кроз образовање. Прецизније, тежи се томе да уџбеници за одређене предмете, попут српског језика, српског језика и књижевности, света око нас, природе и друштва, историје, географије, музичке културе и ликовне културе добију статус уџбеника од националног значаја. Ови уџбеници имају задатак да преносе вредности, традицију, језик и културу, што је темељ за изградњу националне кохезије, стабилности и отпорности на спољне утицаје.

Још један важан циљ је увођење систематичности и транспарентности у поступак избора уџбеника, уз обезбеђивање конкуренције и заштите од

дискриминације. На тај начин се подиже ниво професионалности у образовном систему, али и обезбеђује једнакост свих издавача.

Циљ је и да се уреди питање ауторских права у вези са делима која су саставни део уџбеника, уз прописану накнаду, чиме се штити и ауторска својина. Такође, законом се тежи стандардизацији, односно уводи се препоручена масе уџбеника, што је мера заштите здравља ученика и очувања животне средине.

Доношењем овог закона предвиђа се да јавни издавач припрема уџбенике од националног значаја, кроз транспарентне јавне конкурсе за избор аутора. Истовремено се уређују обавезе, рокови и последице кашњења у припреми уџбеника, што има за циљ поузданост и квалитет уџбеничке продукције.

Циљ је и финансијска доступност уџбеника – Влада ће прописати највишу малопродајну цену, водећи рачуна о заштити потрошача и праву свих ученика на равноправан приступ образовању.

Коначно, циљ ових измена је да се обезбеди правовремена, квалитетна, друштвено прихватљива и национално релевантна уџбеничка литература, која ће подржати образовни систем у изградњи савремене, стабилне и културно самосвесне Србије.

Сврха измена Закона, везано за основне школе, односи се и на остваривање циљева и исхода који се односе на неговање културе српског народа и развијање националног идентитета и осећања припадности Републици Србији, као и подстицање интеркултуралне свести и одговорности, обезбеђујући коришћење Националне читанке свим ученицима, не само оним који похађају наставу на српском језику, већ и на осталих осам језика националних мањина и за све ученике који похађају основно образовање и васпитање по посебном програму основног образовања и васпитања у иностранству на српском језику. Познавање и поштовање сопственог језика и културног наслеђа омогућава и поштовање других језика и култура и развијање толеранције или отворености према свакој другости.

Користећи примере из постојеће праксе, а у оквиру сарадње Завода за унапређивање образовања и васпитања и Републичког педагошког Завода из Републике Српске, урађени су приручници чија је намена да пруже наставницима подршку у неговању културе српског народа и развијању националног идентитета.

Сврха ових приручника је пружање подршке наставницима који предају у основним школама да остваре оне циљеве и исходе из Програма наставе и учења који се односе на теме од националног значаја, развијање личног и националног идентитета, као и на подстицање интеркултуралне свести. Развијањем ових вредности у настави, наставници ће помоћи ученицима да са познавањем и поштовањем сопственог језика и културног наслеђа стекну поштовање према другим језицима и културама и развију толеранцију и отвореност за сваку различитост.

Приручници су развијени на тематско-интегративном приступу настави и учењу. Садрже низ готових припрема за часове и тематске дане, као и смернице за планирање и остваривање предложених тема и садржаја. Они пружају низ могућих решења, као и добро полазиште за даље развијање предложених тема и садржаја.

У оквиру Приручника за наставнике у основном образовању и васпитању, Неговање културе српског народа и развијање националног идентитета, Завод за унапређивање образовања и васпитања Републике Србије (2024), дефинисани су предмети од посебног значаја за неговање културе српског народа и развијање националног идентитета.

Наставни предмети, у основном образовању и васпитању, који подстичу неговање културе српског народа и развој националног идентитета су: Српски језик/Српски језик и књижевност, Свет око нас/Природа и друштво, Историја, Географија, Ликовна култура и Музичка култура.

Циљеви наставних предмета за крај првог циклуса образовања и васпитања

СРПСКИ ЈЕЗИК	Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.
СВЕТ ОКО НАС/ПРИРОДА И ДРУШТВО	Циљ учења предмета Свет око нас/Природа и друштво је упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.
ЛИКОВНА КУЛТУРА	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.
МУЗИЧКА КУЛТУРА	Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Циљеви наставних предмета за крај основног образовања и васпитања

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	Циљ учења Српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу
---------------------------------	---

	имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.
ИСТОРИЈА	Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.
ГЕОГРАФИЈА	Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природногеографским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економскогеографским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.
ЛИКОВНА КУЛТУРА	Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.
МУЗИЧКА КУЛТУРА	Циљ учења Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

2) Да ли је циљ који се постиже доношењем прописа усклађен са циљевима важећих планских докумената и приоритетним циљевима Владе?

Навести назив, циљ и меру планског документа и/или приоритетни циљ и резултат Владе (планиран Акционим планом за спровођење Програма Владе) који предвиђа доношење прописа. Навести разлоге уколико пропис одступа од циљева и/или мера предвиђених планским документима и приоритетних циљева и резултата Владе.

Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године („Службени гласник РС”, број 63/21) и Акциони план за период од

2023. до 2026. године за спровођење Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године („Службени гласник РС”, број 96/23) дефинисали су ово питање.

Када је реч о коришћењу предности информационо-комуникационих технологија и различитих облика учења у онлајн окружењу, као и мера за вредновање квалитета уџбеника и инструктивних материјала на основу валидних и проверених стандарда квалитета уџбеника и приступачности наставних средстава ученицима (електронски, аудио и други облици уџбеника), можемо говорити о делимичној остварености. Много тога је урађено или покренуто, али има и доста простора за унапређење. Нарочиту релевантност овим циљевима и мерама даје и ситуација са ковидом која је почела у марту 2020. године, у којој је образовни систем Републике Србије реаговао правовремено у смислу обезбеђивања праћења наставе на даљину.

Напредак је уочљив код циља који се тиче додатног финансирања специфичних трошкова образовања националних мањина (уџбеници и други наставни материјали се штампају на језику и писму националне мањине, развој образовања на језицима националних мањина, регулисање правног оквира, основан Центар за нискотиражне уџбенике у оквиру Јавног предузећа „Завода за уџбенике” итд.), као и код циљева који се тичу одговарајућег представљања у органима управљања и руковођења образовно-васпитним установама и права учешћа у доношењу одлука о мрежи ОБУ када је то важно за права националних мањина на образовање.

Као важан корак у унапређивању образовања и васпитања националних мањина, препознато је и пружање подршке наставницима из редова националних мањинских заједница да пишу уџбенике и приручнике.

Истовремено, са ревизијом образовних стандарда, биће урађена и евалуација постојећих исходно оријентисаних програма наставе и учења у гимназијама, чија ће примена бити завршена током школске 2021/22. године. Све наведено ће неминовно довести до ревизије програма наставе и учења, али и до значајних новина у изради уџбеника, дигиталних материјала и осталих дидактичких средстава. Осим што се очекује да ће програми афирмисати компетенцијски приступ учењу и довести до редуковања садржаја – чињеничног материјала који афирмише репродуктивна знања, приликом израде и стандарда и програма, у обзир ће бити узете и теме које у претходном периоду нису биле довољно препознате као важне у смислу неопходног фонду знања и вештина за 21. век и за даљи развој Републике Србије и њених грађана. Међу тим темама које треба да развијају и жељене вредности налазе се: одрживи развој и еколошка свест и писменост, очување менталног, физичког и репродуктивног здравља, родна равноправност, заштита података о личности, инклузивно друштво, национални идентитет и интеркултуралност.

Треба напоменути да СРОВРС 2030 препознаје нужност да нови програми у доуниверзитетском образовању и васпитању буду осетљиви на питања родне равноправности и специфичности различитих друштвених група, укључујући оне које нису заступљене у довољној мери, у складу са вредностима на којима почива демократско друштво, као и да буду усклађени са стандардима докумената јавних политика у Републици Србији, стандардима потврђених међународних уговора о људским правима и релевантним препорукама међународних тела која прате примену међународних уговора. Овај приступ ће бити примењен и у активностима које се односе на развој уџбеника и унапређивање капацитета запослених у образовању.

Планирано је да се ради на обезбеђивању услова за стицање квалификација наставника за реализацију изборног програма Матерњи језик/говор са елементима националне културе (посебно за реализацију програма Ромски језик са елементима националне културе); развијаће се, акредитовати и спровести програми сталног стручног усавршавања наставника на језицима националних мањина на којима се остварује образовно-васпитни процес. Континуирано ће се обезбеђивати уџбеници прилагођеног фонта/формата у складу са захтевима школа и потребама ученика у основној школи, укључујући и обезбеђивање прилагођених уџбеника у видео формату на српском знаковном језику за потребе глувих ученика и ствараће се услови за обезбеђивање прилагођених уџбеника за средње школе, као и помоћних наставних средстава и дидактичких помагала за успешније учење и активније учешће ученика са сложеним и вишеструким сметњама у развоју у основним и средњим школама. СРОВРС 2030 предвиђа и обезбеђивање дигиталних образовних садржаја/дигиталних уџбеника за ученике основних школа и наставак обезбеђивања бесплатних уџбеника за одговарајуће групе ученика основних школа (свако треће и наредно дете у породици, примаоци социјалне помоћи итд.).

У области унапређивања квалитета образовно-васпитног рада на српском језику у иностранству интензивираће се рад на развоју, акредитацији и остваривању програма стручног усавршавања за наставнике који остварују образовно-васпитни рад на српском језику у иностранству, биће осигурана набавка уџбеника и друге литературе за наставнике за потребе организације образовно-васпитног рада на српском језику у иностранству, приступиће се изради обједињеног уџбеника за сва три предмета: Српски језик, Моја отаџбина Србија и Основи културе српског народа, а пружаће се и подршка ангажованим наставницима у процесу припреме за одлазак у иностранство

- 1.1.2.5. Обезбеђивање уџбеника прилагођеног фонта/формата у складу са захтевима школа и потребама ученика у основној школи
- 1.1.2.6. Обезбеђивање бесплатних уџбеника за одговарајуће групе ученика основних школа
- 1.1.2.7. Богаћење библиотечног фонда библиотека основних школа публикацијама од значаја за образовање и васпитање
- 1.1.2.8. Набавка дигиталних образовних садржаја – дигиталних уџбеника за ученике основних школа
- 1.1.2.9. Стварање услова за обезбеђивање прилагођених уџбеника за средње школе

Декларација о заштити националних и политичких права и заједничкој будућности српског народа (у даљем тексту: Декларација) једногласно је усвојена 8. јуна 2024. године на заједничкој седници Владе Републике Србије и Владе Републике Српске. Након тога, документ је формално прослеђен Народној скупштини Републике Србије и Народној скупштини Републике Српске. У Скупштини Републике Српске, Декларација је званично усвојена 2. јула 2024. године, Скупштина Републике Србије је усвојила Декларацију о заштити права и будућности српског народа 31. јула 2024. године.

У Декларацији је препоручуна хармонизацију наставних планова и програма у основном, средњем и високом образовању у Републици Србији и Републици Српској и подржано је и увођење редовних ђачких и студентских екскурзија и то на начин да ђаци и студенти из Републике Србије посећују

природне лепоте и културно-историјске споменике у Републици Српској, и обрнуто.

Такође, Декларација препоручује Републици Србији и Републици Српској обједињавање понуда, услуга, инвестиција и ресурса у областима енергетике, рударства, туризма, пољопривреде, банкарства, финансија и платног система, здравства, образовања, саобраћаја и веза и другим областима од националног значаја ради заједничког наступања на домаћим и страним тржиштима.

У складу са Стратегијом о националној безбедности Републике Србије („Службени гласник РС”, број 94/19) и националним интересима, Економски развој и укупни просперитет обезбеђује побољшање квалитета живота грађана и извесну перспективу будућим генерацијама. Тим националним интересом обезбеђује се унапређење животног стандарда, отпорности и прилагодљивости привреде, рационалан и одговоран однос према природним богатствима и животној средини, равномеран регионални развој, унапређење образовања, научног и технолошког развоја, те укупне безбедности државе и грађана. На тај начин умањује се социјално раслојавање друштва и економске разлике у односу на развијене државе и унапредити економска и енергетска безбедност Републике Србије.

Такође, циљ је очување унутрашње стабилности и безбедности Републике Србије и њених грађана, а у оквиру економског развоја и укупног просперитета дефинисано је:

Унапређење образовања, научни и технолошки развој представљају основне претпоставке економског развоја и укупног напретка Републике Србије. С тим у вези, увођењем дуалног образовања, те предузетничких модула и садржаја, омогућиће се прилагођавање образовања развоју привреде и тржишту рада. Такође, обезбедиће се подстицање научноистраживачког рада, ради освајања и примене савремених технологија, као и повећања угледа и статуса научног и наставног кадра.

Ради унапређења образовања, научног и технолошког развоја увешће се систем праћења квалитета применом јединственог информационог система просвете. Примениће се квалитетни системи вредновања и процене постигнућа, унапређивања компетенција, као и награђивања ученика у предуниверзитетском образовању.

Размотриће се потреба за променом модела основног и средњег образовања, као и за јачањем васпитне функције основне школе. Повећаће се доступност основног и средњег образовања становницима сеоских подручја. Такође, унапредиће се доступност и квалитет предшколског васпитања и образовања, посебно у домену инклузивне праксе са децом из осетљивих друштвених група. У домену високог образовања унапредиће се квалитет, као и доступност свим категоријама становника.

Сагледаће се могућности за пројектно финансирање образовног система. Такође, разрадиће се и применити одговарајући модел оспособљавања становништва за одбрану и поступање у ванредним ситуацијама. Подстицањем родољубља у образовању становништва повећаће се напори да се код грађана Републике Србије развија осећај лојалности и опредељености за задовољење безбедносних потреба.

Други субјекти значајни за националну безбедност јесу органи државне управе и институције надлежне за спољне послове, правосуђе, здравство, демографију, људска и мањинска права, економију, образовање и научну делатност, привреду, енергетику, телекомуникације, саобраћај и транспорт,

инфраструктуру, заштиту животне средине, културу, затим органи аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, организације цивилног друштва, медији, правна лица и грађани који доприносе остваривању циљева националне безбедности.

3) На основу ког показатеља учинка се утврђује да ли је дошло до постизања циља?

Одредити мерљив показатељ учинка на основу ког се прати степен постизања циља и његову почетну и циљну вредност. Уколико није могуће одредити квантитативни показатељ учинка, потребно је навести разлоге због којих то није могуће и одредити квалитативни показатељ учинка.

Циљ предложених измена и допуна Закона о уџбеницима јесте унапређење квалитета образовања, заштита националног идентитета и обезбеђивање правовремено доступних и приступачних уџбеника свим ученицима. Како би се пратила ефикасност примене Закона, биће уведено више мерљивих показатеља учинка.

Први и кључни показатељ је проценат ученика основних школа који користе уџбенике од националног значаја, са циљем достизања 100% до школске 2029/2030. године.

Додатно, као показатељ квалитета уџбеника и њиховог утицаја на наставни процес, користиће се просечан број поена ученика на завршном испиту (мала матура) из српског језика, историје и географије, као предмета у којима се директно оцењују садржаји националног значаја. Уколико се уџбеници унапреде, очекује се раст просечног броја поена од најмање 10% до 2030. године по сваком од ових тестова.

Увођењем јединствених уџбеника од националног значаја за матерњи језик, заснованих на новим образовним стандардима и педагошким приступима, обезбедиће се равноправан, квалитетан и функционалан приступ настави језика и књижевности у свим школама у Србији. Уџбеници ће садржати текстове различитих врста, задатке усмерене на разумевање, критичко тумачење и аргументовање, што су кључне компетенције које PISA тестира. Са правовременом применом и стручном подршком наставницима, очекује се да ће ученици развијати дубље разумевање текста, што ће се одразити на боље резултате на међународним тестирањима. До 2031. године, Србија би могла да побољша своје PISA резултате из читалачке писмености за најмање 15 поена и приближити се просеку ОЕЦД.

Такође, пратиће се проценат издавача уџбеника чија маса уџбеника не прелази прописане границе, што је значајно за физичко и здравствено благостање ученика.

Републички завод за статистику је 2021. године објавио студију „Истраживање здравља становништва Србије 2019. године“, У погледу учесталости функционалних оштећења, на претходним систематским/превентивним прегледима, највећи проценат деце, узраста од 5 до 14 година, је имао проблем са равним табанима (13,3%), док је 8,7% деце имало деформитет кичме. Равне табане у значајно већем проценту имала су деца у Београду (21,8%), градским насељима (15,0%) као и она која живе у имућним домаћинствима (19,4%). Деформитети кичме су значајно чешћи код деце из Београда (11,3%) и Војводине (11,5%), док је 4,8% деце у Шумадији и Западној Србији имало деформитет кичме.

Смањење учесталости деформитета кичме и равних табана код деце кроз ограничавање препоручене масе уџбеника на највише 10% телесне тежине ученика представља реалну, али делимичну меру унапређења здравља школске деце. Тежина школске торбе препозната је као један од фактора који доприносе развоју мишићно-коштаних деформитета, посебно у осетљивом узрасту од 5 до 14 година, када дечје тело интензивно расте и развија се. Смањењем укупне масе уџбеника очекује се директно смањење физичког оптерећења кичме и стопала, што може довести до умереног пада процента деформитета, нарочито у урбаним срединама попут Београда и Војводине, где је и учесталост ових проблема највиша. Реално је очекивати умерено смањење процената, да се деформитети кичме спусте са 8,7% на око 7% у првих неколико година примене, али не и драматично смањење, уколико се не спроведу и друге мере (редовна физичка активност, правилно седење, превентивни прегледи и друго).

Међутим, деформитети кичме и равни табани су последица више међусобно повезаних фактора: ниске физичке активности, неправилног седења, недовољне едукације о држању тела, као и лоших услова рада у школама. Због тога се значајнији и дугорочни ефекти могу очекивати само уколико се мера лакших уџбеника спроведе у оквиру шире, системске политике превенције — која би обухватила и унапређење школске ергономије, увођење редовне физичке активности и едукацију деце и родитеља о правилном држању тела. Ова мера представља важан корак у правцу очувања здравља деце, али не сме остати једини. Само као део интегрисаног приступа, ограничавање тежине уџбеника може дати пуни ефекат и допринети бољем здравственом стању школске популације у Србији.

У оквиру квалитативних индикатора, пратиће се задовољство наставника и родитеља садржајем уџбеника, као и број уџбеника који садрже елементе националне културе и историје. Комбинацијом ових индикатора обезбедиће се објективно и транспарентно праћење напретка у спровођењу Закона.

4) Дефинисати извор провере и рокове за прикупљање података за праћење примене прописа.

На који начин, из којих извора провере и у којим роковима ће се прикупљати подаци на основу којих ће се пратити примена прописа (достизање циљне вредности показатеља, потпуност примене решења прописа у складу са планираним роковима, итд.)? Која организациона јединица у оквиру органа ће бити задужена за праћење примене прописа?

У циљу праћења примене Закона, неопходно је установити јасан систем прикупљања, обраде и анализе података. Извори провере обухватају извештаје јавног издавача, Каталог уџбеника, електронски регистар уџбеника, уговоре са ауторима и податке о спроведеним јавним позивима. Податке ће прикупљати Министарство просвете преко својих надлежних организационих јединица (сектора), као и школских управа, које ће извештавати о реализацији избора уџбеника у школама.

Основни рок за прикупљање и обраду података је крај сваке школске године, док се кључни индикатори, попут броја издатих уџбеника од националног значаја, праћења поступака избора уџбеника и ажурирања Каталога, проверавају квартално.

Посебно ће се пратити рокови који дефинишу динамику увођења нових уџбеника по разредима, као и спровођење јавних позива за избор аутора. Уколико се уоче одступања, надлежна јединица ће предложити мере корекције. Биће развијени обрасци за извештавање школа о избору уџбеника и усклађености начина избора уџбеника.

Индикатори учинка обухватаће и проценат школа које су извршиле избор уџбеника у року, као и број уџбеника преведених на језике националних мањина.

У сарадњи са Заводом за унапређивање образовања и васпитања провераваће се и квалитет рецензентских извештаја. Јавни издавач ће бити обавезан да извештава Министарство најмање четири пута годишње. Биће спроведене и спољне евалуације, најкасније три године након почетка примене закона. Објављивање података на порталу отворених података допринеће транспарентности. Све активности биће регулисане подзаконским актима који ће се донети у року од 90 дана.

3. Идентификовање опција

3) Које су кључне промене које се прописом предлажу ради постизања циља?

Описати предложена решења прописа којима се мењају права и обавезе физичких и правних лица, начин њиховог остваривања, као надлежности и начин вршења надлежности од стране органа јавне управе (нпр. измена услова за излазак на тржиште, измена права и обавеза и/или измена критеријума за остваривање права или испуњење обавеза за грађане и/или привреду, увођење или измена регистра, измена надлежности, формирање нове надлежне институције/укидање или спајање постојећих институција, итд.).

Предлогом закона планирана је измена и допуна члана 3. којом се обавезност коришћења националне читанке проширује на ученике који похађају наставу у иностранству по посебном програму основног образовања и васпитања на српском језику, чиме се обезбеђује очување националног и културног идентитета српских ученика у дијаспори. Овим решењем уводи се нормативна основа за равноправно и кохерентно образовање у земљи и иностранству.

Предлогом закона планирана је измена додавањем наслова изнад члана 4а и члана 4а Закона којим се уџбеници за предмете: српски језик, српски језик и књижевност, свет око нас, природа и друштво, историја, географија, музичка култура и ликовна култура, за ученике основног образовања и васпитања који наставу похађају на српском језику, сматрају се уџбеницима од националног значаја. Уџбеници од националног значаја преносе вредности, традицију, језик и културу, због чега представљају основно средство изградње и очувања идентитета и националне кохезије, стабилности и отпорности на спољне утицаје и један од стубова националне безбедности.

Предлогом закона извршена је измена наслова члана 5. и члан 5. Закона, на начин да је прописано да уџбенике за извођење наставе на језику и писму национале мањине чине уџбеници од посебног значаја за националне мањине и додаци уз те уџбенике и остали уџбеници за извођење наставе на језику и писму националне мањине. Такође је прописано да уџбеник за

извођење наставе на језику и писму националне мањине може бити: уџбеник на језику и писму националне мањине који је издат на територији Републике Србије; уџбеник на језику и писму националне мањине који је превод уџбеника одобреног на српском језику; додатак уз уџбеник за предмете дефинисане чланом 4а став 3. овог закона; уџбеник на језику и писму националне мањине издат у страној држави, који је одобрен у складу са овим законом. Прописано је и да се одредбе овог закона које се односе на уџбеник сходно примењују и на додатак из става 1. тачка 3) овог члана за предмете од посебног значаја за националну мањину.

Предлогом закона планирана је измена члана 10. Закона, на начин да се у ставу 6. овог члана прецизира овлашћење министра да пропише начин и рокове доделе уџбеника и националне читанке и коришћење и враћање уџбеника који се финансирају из буџета, чиме се обезбеђује правни основ за планирање, расподелу и контролу јавних средстава намењених за уџбенике и националну читанку.

Предлогом закона планирана је измена члана 11. Закона, где се у ставу 2. тог члана мења формулација назива тачке 3), прецизније дефинише тачка 5) и брише став 6. чиме се укида право издавача на финансијску компензацију за нискотиражне уџбенике кроз умањење обавеза, чиме се мења режим јавног финансирања и примена начела сразмерности у корист рестриктивнијег тумачења права на надокнаду.

Предлогом закона планирана је допуна на начин да је после члана 13. додат назив члана и члан 13а који прописује ауторску накнаду за дела која су обавезан део садржаја уџбеника. Прописано је да је без дозволе аутора, а уз обавезу плаћања ауторске накнаде, дозвољено умножавање и стављање у промет тако умножених одломака објављеног ауторског дела, односно објављених појединачних ауторских дела, када се она, према утврђеном плану и програму наставе и учења, појављују као део садржаја обавезног наставног средства, уџбеника и уџбеничког комплета, одобреног за употребу у основном и средњем образовању у складу са овим законом. Висину ауторске накнаде из става 1. овог члана прописује Влада.

Предлогом закона планирана је измена и допуна члана 14. Закона, на начин да је прописано да националну читанку и уџбенике од националног значаја издаје јавни издавач у штампаном, а може их издавати и у дигиталном облику. Штампану издања јавног издавача обавља правно лице регистровано за делатност издавања и штампања научне и стручне и уџбеничке литературе чији је оснивач Република Србија.

Предлогом закона извршена је допуна на начин да је после члана 14а додат члан 14б, затим назив члана 14в и члан 14в, којим је уређено да јавни издавач формира ауторски тим за припрему уџбеника од националног значаја и то појединачно за сваки уџбеник по разреду, као и да јавни издавач расписује јавни позив за избор чланова ауторског тима за припрему ових уџбеника, а који чине лица са интегритетом и ауторитетом у области за коју су изабрани. Осим тога, предвиђено је и да јавни издавач именује рецензентску комисију за уџбенике од националног значаја, водећи рачуна о њиховој стручности и релевантном искуству у области за коју се уџбеник припрема. Такође, прописане су и последице доцње у припреми и достави рукописа уџбеника од националног значаја.

Предлогом закона планирана је измена у члану 16. став 10, који се мења се ради јаснијег описа процедуре приликом достављања предлога Завода.

Предлогом закона планирана је допуна у члану 17. став 1. тачка 3) где се додаје додатни садржај плана уџбеника, у виду масе штампаног уџбеника у грамима (г).

Предлогом закона планирана је измена члана 19., на начин да се прецизира рок до ког се каталог уџбеника објављује (1. март), прописује се које податке садржи каталог уџбеника, као и то да се каталог уџбеника не ажурира у периоду од 60 дана од објављивања. Такође се прописује право издавача да сам иницира брисање уџбеника из каталога уџбеника, који више нису у употреби.

Предлогом закона планирана је допуна закона чланом 19а којим је прописано да уџбеник од националног значаја, издат по програму наставе и учења који је престао да важи након доношења новог програма, може да се користи до стављања у промет уџбеника припремљеног по новом програму наставе и учења

Предлогом закона планирана је измена члана 22, у погледу рока у којем постоји обавеза Министарства да Заводу, у одређеном броју примерака, достави рукопис уџбеника и елаборат у одговарајућој форми. Такође, дефинисано је да су нискотиражни уџбеници ослобођени од таксе за стручну оцену, што представља посебно правно решење у оквиру прописа о уџбеницима, којим се подстиче доступност и квалитет образовног материјала у стручном образовању и у области нискотиражних уџбеника.

Предлогом закона планирана је измена члана 23, брисањем ст. 11. и 12. из разлога што све стручне оцене за одобрене уџбенике имају исти прописан садржај и њихово објављивање нема информативну вредност, а подаци су увек доступни на захтев, што објаву чини додатним непотребним административним оптерећењем. Досадашњи став 13. који постаје став 11. измењен је тако да уколико Завод, односно Покрајински завод не достави стручну оцену у прописаном року, министар, односно покрајински секретар ће у року од осам дана од дана истека рока образовати комисију за припрему стручне оцене из реда одговарајућих стручњака. Комисија доставља министру, односно покрајинском секретару стручну оцену у року од 20 дана од дана пријема рукописа.

Предлогом закона планирана је измена члана 24. додавањем новог става 4. којим је прописано да уколико је планом уџбеника за наставни предмет у основној школи предвиђен уџбенички комплет, издавач обавезно истовремено подноси захтев за одобравање свих компоненти уџбеничког комплета.

Предлогом закона планирана је измена члана 26, на начин да је измењен рок за достављање захтева надлежном савету и допуњен је став 3. на начин да надлежни савет образује трочлану стручну комисију сачињену од стручњака из релевантне области за експертизу рукописа уџбеника који је био предмет разматрања стручне комисије Завода за оцену рукописа, односно за који је Завод предложио да се не прихвати захтев за одобравање рукописа уџбеника, као појединачног процесног корака у поступку оцене и одобравања наставних материјала.

Предлогом закона планирана је измена члана 34, успостављањем начела у вези са избором уџбеника где се подразумева да школа бира уџбенике из каталога у складу са прописаним начелима а одлуку доноси наставничко веће на предлог стручних већа. Избор уџбеника важи до четири школске године, али је могућа и ранија промена уз сагласност Министарства и достављање одговарајуће документације. Такође, предвиђено је обезбеђивања потпуне транспарентности у поступку избора уџбеника.

Предлогом закона планирана је допуна чл. 34а-34г, којима се прописује поступак избора уџбеника који не спадају у уџбенике од националног значаја односно од посебног значаја за националну мањину, избор уџбеника за наставу на језику и писму националне мањине и уџбеника који користе ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом, затим се уводи одређивање највише малопродајне цене уџбеника, на предлог седмочлане комисије састављене од стручњака и представника релевантних институција, сваке године доноси одлуку о највишој малопродајној цени уџбеника, која обавезује издаваче и обезбеђује ценовну контролу и доступност уџбеника за наредну школску годину. Ова одредба има за циљ да се обезбеди транспарентност, контролисано формирање цена и доступност уџбеника свим ученицима под једнаким условима. Одређивањем највише малопродајне цене уџбеника на годишњем нивоу, на основу стручног мишљења представника релевантних институција и сектора, спречава се неконтролисано повећање цена и штити значај ученика, родитеља и потрошача. Оваквим приступом осигурава се и равноправност ученика који наставу похађају на језику националне мањине или користе прилагођене уџбенике. Чланом 34г уводи се могућност одређивања највеће масе уџбеника, где се утврђује формула за израчунавање највеће препоручене масе уџбеника по предмету у основној школи, с циљем заштите и превенције здравља ученика, при чему се максимална маса одређује у зависности од разреда и недељног фонда часова.

Предлогом закона планирана је допуна члана 36, у коме се прецизира да се донацијама, поклонима или репрезентацијом не сматрају краткотрајно представљање уџбеника у школи, репрезентације мале вредности до 1000 динара по особи, као ни бесплатни примерци уџбеника намењени за избор уџбеника, при чему се ова ограничења примењују трајно, без обзира на фазу поступка одобравања уџбеника.

Предлогом закона у члану 43. став 1. додаје се посебна тачка која прописује казнену одредбу у случају продаје уџбенике по цени већој од цене утврђене одлуком Владе. У овом члану предвиђено је брисање речи ПДВ.

Предлогом закона планирана је допуна прелазном и завршном одредбом да уџбеници који су одобрени на основу закона о уџбеницима („Службени гласник РС”, бр. 27/18 и 92/23) за основну школу за предмете српски језик, српски језик и књижевност, свет око нас, природа и друштво, историја, географија, музичка култура и ликовна култура користиће се до стављања у промет уџбеника за те предмете у складу са овим законом, након чега ће бити обрисани из каталога уџбеника. Јавни издавач расписаће јавни позив за избор аутора за припрему уџбеника од националног значаја за први и пети разред основне школе у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона, а за остале разреде најкасније 18 месеци пре почетка школске године у којој ти уџбеници почињу да се користе. Јавни издавач је дужан да преда у штампу рукописе уџбеника од националног значаја најкасније 30 дана пре почетка школске године у којој ти уџбеници почињу да се користе. Коришћење уџбеника од националног значаја у основној школи за ученике првог и петог разреда почеће од школске 2026/2027. године, за ученике другог и шестог разреда почеће од школске 2027/2028. године, за ученике трећег и седмог разреда почеће од школске 2028/2029. године и за ученике четвртог и осмог разреда почеће од школске 2029/2030. године.

Предлогом закона планирана је допуна прелазном и завршном одредбом да ће прописи за спровођење овог закона бити донети у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Предлогом закона планирана је допуна прелазном и завршном одредбом да овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

4) Које опције су разматране приликом израде прописа и навести разлоге због којих се од њих одустало?

Представити различите опције које су разматране приликом дефинисања кључних решења предложених прописом и описати најзначајније економске, друштвене, управљачке и финансијске ефекте, ефекте на животну средину, односно ризике због којих се одустало од ових опција. Када се прописом врши усаглашавање домаћег правног оквира са правним тековинама Европске уније, потребно је размотрити опције које се односе на начин примене кључних решења акта који се транспонује.

Министарство просвете размотрило је све појединачне сугестије, примедбе и предлоге за измене и допуне које су примљене током јавне расправе и прихватило сугестије и предлоге којима се унапређују законска решења предложеног текста Предлога закона, те у складу са тим извршило потребне измене и допуне Предлога закона.

4. Анализа економских ефеката

2) Да ли се предложеним решењима прописа уводи нова, мења или укида постојећа финансијска обавеза за привредне субјекте? Који су позитивни ефекти увођења нове, измена или укидања обавезе?

Описати предложена решење прописа којим се уводи нов, мења или укида постојећи порез, допринос, накнада, такса, акциза, царина, односно мења стопа, основица, обвезник или платац. Проценити износ повећања или умањења ових трошкова и одредити привредне субјекте који ће сносити трошак (правна форма, величина, делатност, итд). Одредити да ли је у питању једнократан или понављајући трошак (ако се понавља – одредити и интервале у којима се понавља). Представити сврху увођења нове, измена или укидања финансијске обавезе, тј. описати позитивне ефекте (користи) и циљне групе (привредне субјекте, грађане, органе, односно организације који врше јавна овлашћења, итд.) на које се односе позитивни ефекти.

За спровођење овог закона потребно је обезбедити средства у буџету Републике Србије за трошкове производње уџбеника у 2025. години у износу од 244.000.000 динара, а у 2026. и 2027. години потребно је обезбедити средства у износу од 476.000.000 динара по години.

3) Да ли се предложеним решењима прописа уводи нова, мења или укида постојећа обавеза која утиче на повећање или умањење трошкова производње и/или пружања услуга које сноси привредни субјект? Колико износи повећање или умањење ових трошкова? Да ли се обавеза може испунити на домаћем тржишту и да ли је рок за испуњење обавезе примерен? Који су позитивни ефекти увођења нове, измена или укидања обавезе?

Описати предложена решења прописа којим се уводи нова, мења или укида постојећа обавеза која директно или индиректно утиче на измену процеса производње и/или пружања услуге (нпр. увођење или укидање обавезне

примене неког техничког захтева, примене одређене опреме, запошљавања лица које испуњава критеријуме које се односе на ниво образовања и компетенција, итд.). Проценити износ повећања или умањења трошкова који произилазе из овог решења и одредити циљне групе (правна форма, величина, делатност, итд) који ће сносити трошак. Одредити да ли је у питању једнократан или понављајући трошак (ако се понавља – одредити и интервале у којима се понавља). Представити да ли се обавеза може испунити на домаћем тржишту и да ли је рок за испуњење обавезе примерен. Представити позитивне ефекте (користи) од увођења нове, измена или укидања ове обавезе, тј. описати и одредити циљне групе (привредне субјекте, грађане, органе, односно организације који врше јавна овлашћења, итд.) на које се односе позитивни ефекти.

Издавачи ће се прилагодити препорученој маси уџбеника смањењем обима и тежине појединачних уџбеника у складу са формулом која узима у обзир недељни фонд предмета. Неће бити потребно прерадити постојећа издања, што би изискивало трошкове редизајна, поновног лектурисања, и штампања лакших и често мањег формата уџбеника, већ се ово односи на ново издате уџбенике у наредном периоду, у складу са новим програмима наставе и учења.

У циљу смањења тежине уџбеника, издавачи ће уводити QR кодове који упућују на додатне садржаје у дигиталном формату, као што су проширени текстови, задаци, аудио и видео материјали. На тај начин, штампани уџбеници ће садржати само основни, наставни минимум, док ће се обимнији или пратећи садржаји преместити у онлајн окружење, доступно путем скенирања кода. QR код представља техничко решење које омогућава лак приступ мултимедијалним ресурсима без додатног физичког оптерећења ученика. Ово захтева додатна улагања у израду и одржавање дигиталне платформе, које већина издавача поседује, али доприноси усаглашавању уџбеника са препорученом масом. На тај начин се постиже баланс између квалитета наставног материјала и здравствених препорука. Све ове мере могу довести до одређених повећања укупних трошкова издавача, али су неопходне ради испуњавања нових законских стандарда и очувања здравља ученика.

У претходном периоду Министарство просвете је финансијски учествовало и подржавало израду дигиталних садржаја, што ће издавачима смањити трошкове, јер већ постоје бројни ресурси који се могу интегрисати. Ово додатно олакшава прелазак на модел уџбеника са QR кодовима, без значајног финансијског оптерећења за издаваче.

5) На који начин ће предложена решења прописа утицати на конкуренцију?

Да ли се предложеним решењима прописа директно или индиректно утиче на:

- број и врсту учесника на тржишту, односно да ли се додељују одређена искључива права;
- могућност за тржишно надметање, односно договарање између учесника на тржишту;
- слободно формирање цена и могућност избора добављача и производа;
- могућности на улазак нових учесника на тржиште прописивањем критеријума, стандарда или услова;

– могућност да државни органи, органи територијалне аутономије и локалне самоуправе нуде робу и услуге на тржишту заједно са учесницима на тржишту над којима врше надзор?

Рedefинисање улоге јавног издавача у предложеним изменама Закона има за циљ да обезбеди равноправан приступ уџбеницима и заштиту националног и културног идентитета, посебно у областима где тржиште не пружа адекватна решења. Као непрофитни актер са јавним мандатом, јавни издавач има улогу да издаје садржаје од стратешког значаја, попут уџбеника на мањинским језицима или за стручне школе, чиме се ублажавају тржишне неравнотеже.

Истовремено, увођење контролисане цене, највише малопродајне цене, спречава прекомерна поскупљења и дискриминацију у дистрибуцији, али ограничава простор за ценовну конкуренцију. Приватни издавачи се тако такмиче превасходно квалитетом садржаја. Јавни издавач не само да допуњује тржиште, већ поставља и стандард, чиме индиректно мотивише приватни сектор на унапређења. У том контексту, важно је истаћи да у више европских земаља, попут Мађарске, управо јавни издавач преузима кључну улогу у изради стратешки важних уџбеника, чиме се осигурава доступност, континуитет и усклађеност са образовним политикама. Та пракса показује да државно издаваштво може да допринесе стабилности система и очувању националног идентитета. Међутим, ако јавни издавач преузме и профитабилне сегменте, може угрозити одрживост тржишне конкуренције. Искуства из Европе показују да хибридни модели дају најбоље резултате. Зато је потребно обезбедити транспарентност, субвенције за нише и строжи надзор над квалитетом. Баланс између јавног интереса и тржишних механизма кључан је за одржив и правичан систем уџбеника. Улога јавног издавача у том систему није конкуренција већ коректив тржишних недостатака.

Кроз анализе дошло се до закључка да ће у школској 2029/2030. године удео јавног издавача на тржишту уџбеника основне школе износити 64%, док ће остали издавачи имати 36% тржишта уџбеника за основну школу.

5. Анализа ефеката на друштво.

6) На који начин предложена решења прописа утичу на здравље људи?

Описати предложена решења прописа која директно или индиректно утичу на здравље људи (посебно осетљивих друштвених група) и представити ефекте тих решења. Уколико су ефекти предложених решења негативни, представити мере којима ће се ти ефекти ублажити или отклонити.

Истраживања показују да велики број ученика у Србији носи школске торбе које премашују препоручену тежину од 10–15% телесне масе, што директно утиче на појаву лошег држања, деформитета кичме (сколиоза, кифоза) и хроничног бола у леђима. Подаци Института за јавно здравље „Батут“ указују да чак 70% деце има неки облик поремећаја у постоји, а један од кључних фактора је прекомерна тежина школског материјала. У том контексту, Предлог закона предвиђа прописивање препоручене масе штампаног уџбеника, по разреду и наставном предмету. Критеријуми се

заснивају на праксама земаља Европске уније, научно утврђеним медицинским препорукама, као и анализама постојећих уџбеника, који имају веће масе од препоручених.

План је да се уџбеници поједноставе, смање у обиму и допуне дигиталним садржајима доступним преко QR кодова, чиме би се штампани материјал свео на основни наставни минимум. Очекује се да ће просечна тежина уџбеника по предмету бити значајно мања – у многим случајевима чак за 20–40% у односу на тренутно стање. Ова мера треба да допринесе не само очувању здравља ученика, већ и унапређењу квалитета учења кроз бољу организованост и лакши приступ пратећим садржајима у дигиталном формату.

7) На који начин предложена решења прописа утичу на обим остваривања права на правично суђење, приступачност јавним површинама и објектима и приступ информацијама? На који начин предложена решења утичу на квалитет и доступност јавних услуга, услуга система социјалне заштите, система здравствене заштите и система образовања, као и и других јавних услуга, нарочито у контексту заштите и унапређења права припадника осетљивих друштвених група?

Описати предложена решења прописа која директно или индиректно утичу на обим остваривања права, као што су право на правично суђење, приступачност јавним површинама и објектима и приступ информацијама, односно квалитет и доступност јавних услуга, квалитет и доступност услуга система социјалне заштите, здравственог система и система образовања, као и доступност и приуштивост других јавних услуга и представити ефекте тих решења на грађане (посебно на осетљиве друштвене групе). Уколико су ефекти предложених решења прописа негативни, представити мере којима ће се ти ефекти ублажити или отклонити.

Измене Закона које предвиђају увођење уџбеника од националног значаја, које ће издавати јавни издавач, значајно ће унапредити доступност и квалитет образовања. За разлику од досадашњег стања, где је тржиште било доминантно уређено комерцијалном логиком, нови модел омогућава да се исте кључне уџбенике имају сви ученицима, без обзира на регионалну или социјалну неравноправност. Јавни издавач, као непрофитни актер са јавним мандатом, гарантује равноправан приступ, стандардан квалитет и усаглашеност са образовним циљевима државе.

Уџбеници од националног значаја биће прилагођени савременим педагошким стандардима, што представља напредак у односу на постојеће издање где постоје значајне разлике у приступу, квалитету и обиму садржаја. Додатно, јавни издавач ће попуњавати празнине у понуди, као што су мањински језици и стручни предмети, које приватни издавачи често избегавају због неисплативости. Уџбеници ће бити предмет јавне контроле, чиме се унапређује транспарентност и смањује могућност комерцијалног утицаја. Увођење уџбеника од националног значаја тако постаје кључни механизам за очување квалитета, једнакости и културног идентитета у образовању. Додатно, као показатељ квалитета уџбеника и њиховог утицаја на наставни процес, користиће се праћење постигн ученика на завршном испиту (из српског језика, историје и географије).

7. Анализа управљачких ефеката.

1) Које активности је потребно спровести и у којим роковима како би се омогућила примена прописа? Која организациона јединица унутар органа, односно организације који врше јавна овлашћења, је одговорна за спровођење ових активности?

Потребно је прецизно навести конкретне регулаторне (доношење подзаконских и општих аката, усклађивање других прописа са прописом који се предлаже) и нерегулаторне активности (информативно едукативне кампање, обуке запослених за примену нових прописа, техничко технолошке и организационе промене, итд.) које је потребно предузети како би се омогућила примена прописа, као и рок за њихово спровођење. Навести орган, односно организацију која врши јавна овлашћења и унутрашњу организациону јединицу која је одговорна за спровођење активности. Навести на који начин ће се успоставити међуинституционална сарадња између органа, односно организације који врше јавна овлашћења надлежних за примену прописа.

У циљу пуне примене Закона, потребно је предузети низ конкретних активности, утврдити рокове и одговорне органе, као и начин праћења примене и санкционисање непоштовања обавеза. Прво, јавни издавач у року од 30 дана од ступања закона на снагу расписује јавни позив за избор аутора уџбеника од националног значаја за први и пети разред, укупно за израду 9 уџбеничких комплета. За остале разреде, ова обавеза се спроводи најкасније 18 месеци пре почетка школске године у којој се уџбеници користе. Јавни издавач именује рецензентске комисије и врши избор аутора по утврђеним критеријумима. Министарство просвете доноси подзаконске акте у року од 90 дана, укључујући правилнике о начину коришћења и враћања уџбеника, као и критеријуме за одређивање највише цене уџбеника, у сарадњи са Министарством трговине. Влада утврђује највишу цену до 1. марта текуће године за наредну школску годину.

Министарство просвете ће ажурирати Каталог уџбеника до 1. марта сваке године и прати усклађеност уџбеника са новим програмима наставе и учења. Министарство ће пратити примену прописа путем електронског регистра уџбеника и редовног извештавања школа. Сектори у оквиру Министарства задужени су за координацију праћења примене прописа, као и за припрему годишњег извештаја Влади. Подаци ће се прикупљати из школских електронских дневника, Регистра уџбеника, извештаја јавног издавача и пријава инспекције, на полугодишњем и годишњем нивоу.

У случају непоштовања одредби закона, прописане су казнене мере. Издавач који продаје уџбеник по цени вишој од одређене (члан 34в став 6.) биће новчано кажњен у складу са чланом 43. Закона. Јавни издавач који не објави јавни позив или не достави рукопис у року, одговара уговорно и материјално, а аутор који не испуни уговорене обавезе мора вратити хонорар и надокнадити штету. Школе које не спроведу поступак избора уџбеника у предвиђеном року, губе право на избор и уместо њих Министарство доноси одлуку о избору уџбеника. Инспекцијски надзор ће вршити контролу спровођења закона, а уочене неправилности ће бити санкционисане у складу са законима.

Циљне вредности показатеља (попут процента школа које користе уџбенике од националног значаја по разредима, процента одобрених уџбеника у односу на планове, броја уџбеника у складу са препорученом масом и ценом)

биће провераване годишње. Ови подаци ће бити јавно доступни путем извештаја Министарства. Праћењем и санкционисањем обезбеђује се да се нови закон примени у целости и у року, што ће обезбедити већи квалитет, националну кохезију и правичност у приступу образовању.

2) Одредити капацитете органа, односно организације који врше јавна овлашћења који је потребно ангажовати за примену прописа. Да ли су капацитети довољни за примену прописа?

Одредити организациону целину у оквиру органа, односно организације који врше јавна овлашћења која ће вршити надлежности дефинисане прописом. Приказати људске и материјалне (опрема, простор, софтвер, итд.) капацитете које је потребно да ова организациона целина ангажује. Проценити постојеће и навести да ли је потребно обезбедити додатне капацитете и начин на који ће се ти капацитети обезбедити.

Министарство просвете и јавни издавач располажу одговарајућим кадровским и организационим капацитетима за спровођење наведених активности. У оквиру Министарства постоје организационе јединице (сектори и школске управе), које имају стручне капацитети и који омогућавају праћење, координацију и реализацију свих обавеза утврђених изменама и допунама Закона, укључујући припрему подзаконских аката, вођење Регистра уџбеника, праћење извештаја, као и инспекцијски надзор.

Јавни издавач, у складу са законом, већ поседује неопходну логистичку инфраструктуру, стручне кадрове, искуство у припреми наставних материјала и успостављене механизме за сарадњу са ауторима, рецензентима и дизајнерима. У претходном периоду.

Динамика спровођења активности је реално постављена и биће праћена у складу са предвиђеним роковима. Надлежни сектори у Министарству биће задужени за праћење примене закона и извештавање Владе, а активности ће се пратити кроз јасно дефинисане мерљиве показатеље учинка. Институционални оквир и постојећи ресурси омогућавају ефикасну имплементацију закона у целини.

3) На који начин предложена решења прописа утичу на ефикасност, одговорност и транспарентност рада органа, односно организација који врше јавна овлашћења надлежних за примену прописа?

Описати предложена решења прописа која директно или индиректно утичу на брже и једноставније вршење надлежности органа, односно организација који врше јавна овлашћења уз ефикасније коришћење расположивих ресурса и описати утицај? Да ли се предложеним решењима прописа јасно одређује надлежност за примену прописа између органа, односно организација који врше јавна овлашћења (на пример у случају заједничког надзора)? Да ли се омогућава циљним групама и заинтересованим странама да имају увид у начин примене прописа (на пример доступност информације о начину спровођења административног поступка, праћење кретања предмета, јавност регистара и евиденција, доступност извештаја, итд.)?

У новим законским решењима предвиђено је укидање праксе објављивања стручних оцена квалитета рукописа уџбеника на званичној интернет страници Завода, односно Покрајинског завода. Иако је та пракса раније била успостављена као део напора ка већој транспарентности, показало се да није неопходна за остваривање основне сврхе – квалитетног и објективног одобравања уџбеника. Наиме, сам процес рецензирања и даље остаје формализован, стручан и утемељен на прописаним стандардима квалитета, али се укида административна обавеза објављивања појединачних оцена на интернету.

Тиме се постиже поједностављење поступка и смањује административно оптерећење запослених у Заводима, који су били обавезани да у кратком року припремају и технички уређују велики број докумената за јавну објаву. Осим тога, с обзиром на то да стручне оцене нису правно обавезујући документи већ стручно мишљење комисија, њихова јавна објава није од суштинског значаја за сам процес одлучивања. Решавање по захтеву заинтересованих страна и даље је могуће у складу са прописима о слободном приступу информацијама од јавног значаја. На овај начин се задржава основни ниво транспарентности, али се истовремено постиже већа ефикасност и усредсређеност на кључне функције одобравања уџбеника.

Увођењем нових чланова закона који детаљније уређују поступак избора уџбеника, значајно се унапређује транспарентност и правна сигурност тог процеса. Изменама чланова по први пут се на нормативан начин прописују „Начела за избор уџбеника“, што је важан искорак у обезбеђивању равноправности привредних субјеката, отклањању дискриминације, као и подизању свести о економичности и еколошкој одговорности.

Начело обезбеђивања конкуренције и забране дискриминације јасно налаже да наставничко веће мора спроводити јавни, отворени и транспарентни поступак избора, без фаворизовања било ког издавача и без дискриминаторских критеријума. Ово значајно доприноси јачању правичности и отвара врата за здраву тржишну конкуренцију, што ће на дуже стазе подићи квалитет уџбеника.

Начело економичности, ефикасности и заштите животне средине поставља дужност школама да приликом избора воде рачуна о цени уџбеника и утицају на животну средину, што је нова и важна димензија одговорности у систему.

Начело транспарентности и једнакости привредних субјеката обезбеђује равноправан положај свих издавача и спречава затворене или привилеговане договоре на нивоу школа.

Додавање нових чланова први пут уводи и поступак избора уџбеника као уређену административну радњу која се прати и документује, што омогућава бољу контролу и надзор од стране надлежног министарства. Школе ће имати обавезу да се изјасне о поступку избора, чиме се јача одговорност наставничког већа и смањује простор за произвољност.

Ове измене значајно подижу квалитет и кредибилитет процеса избора уџбеника и представљају важан механизам за јачање поверења у образовни систем, уз очување аутономије школа и права ученика и родитеља на квалитетно образовање.

8. Анализа финансијских ефеката.

1) Колико износе јавни расходи примене прописа и из којих извора финансирања ће се обезбедити средства?

Описати предложена решења прописа која директно или индиректно утичу на повећање јавних расхода. Навести процењен износ трошкова које ће сносити органи, односно организације који врше јавна овлашћења за примену прописа. Навести изворе финансирања из којих ће се обезбеђивати потребна средства (буџет Републике Србије, задуживање, донаторска средства, буџет аутономне покрајине, буџет јединице локалне самоуправе, буџет јавне установе, итд.) и износе који ће се обезбедити из сваког извора финансирања.

Закључује се да ће јавни издавач у школској 2029/2030. години остварити значајно повећање удела на тржишту уџбеника за основну школу, са процењених 64%, док ће остали издавачи делити преосталих 36%. Овај раст тржишног удела указује на јачање позиције јавног издавача као кључног актера у систему уџбеника.

Што се тиче финансијских капацитета биће обезбеђена средства за трошкове производње уџбеника од националног значаја, узимајући у обзир подршку Владе, Министарства и јавно-финансијске механизме који стоје на располагању.

Иако ће искључиво право на издавање националних уџбеника допринети значајном повећању прихода јавног издавача, треба имати у виду да је и даље важно одржавати квалитет, транспарентност и конкурентност на тржишту како би се обезбедила дугорочна одрживост и поверење корисника. Укупно, ове околности дају основу за стабилан и одржив раст јавног издавача у наредном периоду.

9. Извештај о спроведеним консултацијама

1) Одредити циљне групе и заинтересоване стране које је потребно укључити у процес консултација.

2) У ком периоду су спроведене консултације и да ли су релевантне информације о времену и месту примене изабраних метода консултација и њиховим резултатима, објављене на Порталу „еКонсултације”? Навести линк са Портала „еКонсултације” или неке друге интернет странице преко које су спроведене консултације.

3) Навести циљне групе и заинтересоване стране које су учествовале у консултацијама.

4) Да ли су у консултације укључени представници микро, малих и средњих привредних субјеката из регулисане области и осетљиве друштвене групе на које пропис утиче, представници удружења која се баве заштитом животне средине, као и представници удружења који се баве родном равноправношћу?

5) Наведите примедбе, сугестије и коментаре на текст прописа, достављене у току консултација које су усвојене.

6) Наведите примедбе, сугестије и коментаре на текст прописа, достављене у току консултација које нису усвојене и објаснити разлоге за њихово неприхватање.

На основу члана 41. став 3. Пословника Владе („Службени гласник РС”, бр. 61/06 –пречишћен текст, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11, 30/13, 76/14 и 8/19 - др. пропис), Одбор за јавне службе Владе Републике Србије на седници одржаној дана 14. маја 2025. године, донео је Закључак 05 Број: 011-4902/2025, којим је одређено спровођење јавне расправе и утврђен је Програм јавне расправе о Предлогу закона о изменама и допунама Закона о уџбеницима (у даљем тексту: Предлог закона). Јавна расправа је спроведена у периоду од 15. маја до 4. јуна 2025. године. Прва трибина о предложеном Предлогу закона одржана је у уторак, 20. маја 2025. године, у Београду, друга трибина одржана је у среду, 21. маја 2025. године, у Новом Саду, трећа и четврта трибина одржане су у среду, 28. маја 2025. године, у Краљеву и Крагујевцу.

У јавној расправи учествовали су представници Министарства просвете, Националног просветног савета, Савета за стручно образовање и образовање одраслих, Завода за унапређивање образовања и васпитања, Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, Покрајинског секретаријата за образовање, прописе, управу и националне мањине-националне заједнице, Педагошког завода Војводине, Јавног предузећа „Завод за уџбенике”, установе образовања и васпитања, издавачи уџбеника, представници невладиних организација и остали заинтересовани субјекти и појединци.

Предлог закона објављен је на званичној интернет страници Министарства просвете (www.prosveta.gov.rs), као и на порталу „еКонсултације” (<https://ekonsultacije.gov.rs/topicOfDiscussionPage/477/4>), а заинтересована лица могла су своје сугестије, предлоге и примедбе да доставе на следећу е-маил адресу: javna.rasprava@prosveta.gov.rs, са назнаком: „Предлог закона о изменама и допунама Закона о уџбеницима”.

Министарство просвете размотрило је све појединачне сугестије, примедбе и предлоге за измене и допуне које су примљене током јавне расправе и прихватило сугестије и предлоге којима се унапређују законска решења предложеног текста Предлога закона, те у складу са тим извршило потребне измене и допуне Предлога закона.

ИЗЈАВА О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРОПИСА СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

1. Овлашћени предлагач прописа: Влада

Обрађивач: Министарство просвете

2. Назив прописа

Предлог закона о изменама и допунама Закона о уџбеницима
Draft Law on amendments to the Law on textbooks

3. Усклађеност прописа с одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум):

а) Одредба Споразума и Прелазног споразума која се односе на нормативну садржину прописа,

Споразум, Наслов VIII Политике сарадње, Члан 102. Образовање и стручно оспособљавање

б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума и Прелазног споразума,

Општи рок утврђен чланом 72. Споразума

в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума,

Потпуно

г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума,

/

д) Веза са Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније.

/

4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније:

а) Навођење одредби примарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима,

/

б) Навођење секундарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима,

/

в) Навођење осталих извора права Европске уније и усклађеност са њима,

/

г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност,

/

д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније.

/

6. Да ли су претходно наведени извори права Европске уније преведени на српски језик?

Не

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик Европске уније?

Не

8. Учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености

У поступку израде предметног материјала није била консултована Европска комисија, односно друга стручна тела Европске уније.